

IASS 2025

International Association of Scandinavian Studies

*Peripeteias, catastrophies, happy endings:
Turning points in Nordic literature and culture*

30 July–2 August 2025

Ludwig-Maximilians-Universität München

Fakultät für Sprach- und Literaturwissenschaften
Institut für Nordische Philologie

Abstracts

Agger, Gunhild Moltesen (Aalborg universitet)

Session 2.2

Peripeti som præmis – Thomas Vinterbergs Familier som vores

Hvad sker der, når vendepunktet for de normale livsbetingelser i det lavtliggende Danmark udgør begyndelsen på en tv-føljeton? Når klimakatastrofen betyder en gentænkning af vores liv som nation, fordi nationen opløses – ikke egentligt katastrofisk, men efter kalkuleret overvejelse? – Det er temaet for Thomas Vinterbergs tv-føljeton *Familier som vores* (1-7, TV2 2024). Det spørgsmål, jeg vil fokusere på, er, hvad det betyder for dramaturgien.

Dystopiske fremtidsscenarier, der truer nationen, er set før, også i dansk film og tv, fx Benny Andersen og Dan Tschernias *Danmark er lukket* (1980), Max Kestner og Dunja Gry Jensens *Qeda* (2017) og Netflix-serien *The Rain* I-III (Jannik Tai Mosholt 2018-2020) og Ulaa Salims *For evigt* (2024). De drejer sig alle om klimarelaterede katastrofer i forskellige versioner, der relaterer sig til science fiction-genrens konventioner.

I *Familier som vores* er synsvinklen en anden, mindre science fiction-relateret. Her forvandles danskerne til flygtninge, der fordeles ud i Europa efter et kvotesystem i en takt, der bestemmes af, hvor længe korridorerne står åbne. Den genremæssige klangbund er dels flygtningedokumentaren, dels roadmovien. På baggrund af flygtningedokumentaren virker mange af de emotionelt ladede afskeds- og adskillelæsscener genkendelige. Roadmovien benyttes til at stille skarpt på forholdet mellem sted og stemning. Hvor bevægelsen i roadmovien traditionelt går fra øst mod vest, går den her fra nord mod syd og øst.

Både i flygtningedokumentaren og i roadmovien er slutpunktet inkluderet i præmissen. Det samme gælder for *Familier som vores*. Dramaturgien er derfor bygget op over de enkelte individer, der indgår i dels familiens, dels nationens skæbnefællesskab. Heri indgår – foruden de genrerelaterede klangbunde – en række udviklings- og erkendelsesforløb, der fører til et vendepunkt for den enkelte. Hvordan vil jeg vise i mit indlæg.

Amberger, Juliane (Universität Freiburg)

Session 1.13

Earth as Mother in a world of Crisis. Natural Peripeteias in Norwegian Contemporary Fiction

›Mother Earth‹ is a well-known concept. It is probably the most common way of personifying the earth. Even in ancient times, mining was referred to as the plundering of the earth's uterus. A gendered earth is a very old narrative and influences the way we perceive natural surroundings. The preliminary texts I would like to analyse are Sara Sølberg's *Sarabande* (2021) and Heidi Mittun-Kjøs' *Jenter i trær* (2023). Sara Sølberg's novel is about Silja who is working as a gardener at Oslo's Botanical Gardens. The premise is the hottest summer on record and fears associated with it. Silja experiences changes in her apartment too: Her bedroom is invaded by mould, micro-organisms and insects at night. It seems like her own world (of thoughts) literally is swallowed up by the natural world. She slips into another state, as if nature motherly takes care of her to forget her fear and sorrow. Heidi Mittun-Kjøs' novel is a generational novel about a woman who has to bury her aunt on the island where she grew up. This confronts her with her own history, that of her family and especially the landscape that is connected to their history. Motherhood is not always a directly named concept in the novels. Instead, maternal relationships between the protagonists and their surroundings seem to emerge implicitly. However, this relationship is paradoxical because the surroundings are a place of relief and a threat due to ecological peril at the same time. It is this paradoxical relationship (or peripeteia) that will be the main focus in my presentation and furthermore, how and whether this relationship is connected to the ›Mother Earth narrative‹.

Aspegren, Hanna (Åbo Akademi University, Finland)

Session 2.1

Eyvind Johnsons *Några steg mot tystnaden*: vändpunkter som verktyg för att visa en sanning

Eyvind Johnsons (1900–76) sista roman *Några steg mot tystnaden* har en flerdimensionell komposition: den är uppbyggd utifrån flera berättarperspektiv och utspelar sig huvudsakligen över fem tidsplan: en mera omfattande samtida del, tidsmässigt bestämd till 1970–73, där en homodiegetisk berättare sammanställer sin onkel Robert Guenoles biografi samt historiska efterforskningar. Förutom samtiden skildrar romanen också ett ungt svenskt par, släktingar till Guenole, på bröllopsresa genom det krigsskadade Europa och Guenoles egna anteckningar från 1946, samt en av Guenole omskriven mordrättegång 1804–05 som på grund av politiska motiv slutade i ett spektakulärt justitiemord. Som ett par inkilade kinesiska askar återfinns här även en berättelse om Guenoles anfader soldaten Colinet som deltog i burgundhertigens här vid det historiska slaget utanför Nancy i januari 1477, samt den av Colinet återberättade myten om hur filosofen Buridan genom sin list lyckades undvika att bli mördad »år 1318 eller året efter«.

Johnson sammanflätar i romanen fiktiva och historiska händelser, och låter oåterkalleliga peripetier verka genom texten i samtliga tidsplan. Tidigare skeenden påverkar både narrativ och händelseförlopp senare i romanens kronologi, men man kan även ana en växelverkan mellan tidsplanen. Romanens samtid kan, för att tala med Österlund, Palmgren och Ahlbäck, både ses som synkron i det att »den existerar och pågår här och nu, och diakron, [där] den inordnar sig sig utsträckt i tiden i ett historiskt förlopp.» Genom användandet av prolepser och analepser låter Johnson tidsliga berättarstrukturer bli verksamma i texten.

Romanens undertitel, *En roman om fångna*, viskar till läsaren om ett utanförskap, ett främlingskap inför livets och historiens villkor. 1300-talsskrönan om den autentiske filosofen Buridan blir, återberättad av protagonisten Colinet, också ett narratologiskt grepp hos författaren, eller såsom Johnson själv uttryckte det: »sagan om det onda som hänt *andra* [blir] en omväg och en säkerhetsventil: genom en lögn räddar man en bit av sanningen om sin boks huvudperson. [Sagan är...] den lögn som är närmast sanningen.»

I detta förslag till IASS konferens 2025 vill jag ta fasta på peripetierna som förebådar katastrofer och happy endings i ovannämnda roman av Eyvind Johnson. Analysen omfattar både de fall då handlingen berör historiska skeenden och personer, liksom de som kretsar kring fiktiva dito. Med utgångspunkt från Mark Curries tankar om narrativ temporalitet vill jag undersöka hur Johnson gestaltar karaktärernas levda temporalitet, som även kommer till uttryck i ett visst mått av självreflektion hos desamma. Den övergripande frågan som undersökningen söker svar på är: Hur gestaltas den flerdimensionella berättarstrukturen där myters och historiska skeendens vändpunkter sammanflätas, och där fiktiva karaktärer och historiska personer står i bredd? Jag tar hjälp av exilteori (Ricœur, Kristeva, Ouellet) och av begrepp som alteritet (Levinas) och nostalgi (Johannisson, Boym) då jag ämnar undersöka hur Johnson utforskar främlingskapet och alienationen som en underliggande förutsättning för tillvaron, och ytterst för hur vi kan förstå meningen med den.

Astalož, Veronka Örsike (University of Arts Târgu-Mureș)

Session 2.4

What is the end for someone is the beginning for another. The influence of Alexander Kielland on his Hungarian translator, Emma Ritoók.

It can be said that for many reasons the second half and the turn of the 19th century were essential for Nordic literature and culture. One of the most crucial aspects is how they gained worldwide success during these times thanks to quick literary translations. This was not a coincidence, but a reaction to Nordic literature's innovative solutions and sensitive approach to the challenges of modern society. In my presentation, I argue that by understanding the modernism of Norwegian literature – which is reflected in the works of Bjørnstjerne Bjørnson, Henrik Ibsen or Alexander Kielland – we can examine in detail how it impacted minor cultures and literatures. This examination can reveal the indirect effect of Norwegian literature on Hungarian fiction, which introduced new perspectives. To explain and to demonstrate this hypothesis, I will use Emma Ritoók's example as a case study. She was the most influential Hungarian translator of Alexander Kielland at the time, and the Norwegian author's influence can be traced in her own literary work. She began to translate Kielland's works in 1893, after the author had stopped writing fiction. The oeuvre of Kielland, which was written before 1891, reflects a specific interpretation of Georg Brandes' ›Modern Breakthrough‹, but the Norwegian author's works played afterwards a major role in Ritoók's own understanding of contemporary social and literary issues, such as the question of women or the style of novel.

Attila, Csúr Gábor (ELTE, Budapest)

Session 1.3

The Sense of a Happy Ending? – Modal Ambiguity and Uncertain Closure in Karen Blixen's *Babette's Feast* (1950/1958) and Peer Hultberg's *Byen og Verden* (1992)

Traditionally, whether the general mode of a narrative is tragic or comic depends on its ending. A story that is generally regarded as representing an optimistic worldview must conclude with a »happy ending«, and conversely, a tragic narrative must leave the reader with a bitter aftertaste. According to a widely accepted consensus, a narrative cannot be happy, if the ending is tragic. Consequently, a happy story requires a happy ending and a series of either happy or sad events preceding it. Literary histories and other forms of canonisation often unconsciously classify works of fiction on this principle of modal determinism which has dominated Western culture since at least Aristotle's *Poetics*. However, a careful analysis of certain elements may reveal that in some cases, happy endings logically contradict or do not outweigh qualitatively and even less proportionally the preceding chapters. For instance, ironical reactivation of a comic genre may alter the implicit interpretation of the dénouement. Furthermore, narratives with parallel plotlines or narratives without any kind of plotlike temporality may confuse or intentionally mislead the reader, even if the grand finale serves with a comforting solution. In my talk, I shall discuss the hidden interpretative potential of the endings of two canonical works from Danish literary history, *Babette's Feast* (1950/1958) by Karen Blixen and *Byen og Verden* (1992) by Peer Hultberg. Hultberg asserts in an essay from 1990 that seen from the perspective of social justice Blixen's tale (a moderately ironical pastiche of a *Kunstmärchen*) is a tragic and pessimistic story regardless its bittersweet closure. This interpretation is reused in a number of the hundred narratives (and also as regards the whole text) of *Byen og Verden*, a fragmentary account of the fictionalised 20th-century Viborg city and its inhabitants. However, instead of merely challenging scholarship that advocates an optimistic reading of the two texts in question, my aim is to explore the uncertainty of closures and the coexistence of different modes by offering otherwise contradictory readings of Blixen's and Hultberg's narratives. My method will be based on a revisiting of Frank Kermode's classic *The Sense of an Ending* (1967) and an inclusion of contemporary narrative theory with a special focus on possible worlds theory which maintains a keen interest in logical contradictions.

Bak, Krzysztof (Stockholms universitet)

Session 2.19

Den upphävda diskontinuiteten – Om peripeti och begär hos Birgitta Trotzig

I *Poetiken* definierar Aristoteles peripeti som en diskontinuitet i fabeln, manifesterad som en motsats mellan en gestalts intenderade och realiserade ändamål. Kategorin har sin grund i den aristoteliska synen på mänskligt handlande, som upphöjer förnuftet till människans intentionella centrum och som förklarar hennes felsteg med förnuftets begränsningar. Föredraget ställer frågan hur peripetin påverkas då den skrivs in i en text som bygger på augustinsk-luthersk antropologi, som så radikalt skiljer sig från antikt tänkande. I denna antropologi utgörs i stället människans intentionella centrum av viljan, som åtnjuter autonomi gentemot förnuftet, är oföränderligt korrupt och kan manipulera förnuftets avsikter. Föredraget försöker besvara frågan genom att undersöka vad som händer med peripetikategorin hos en av den svenska 1900-talslitteraturens mest lutherska författare: katoliken Birgitta Trotzig.

Baranauskienė, Rasa (Vilnius University)

Session 3.6

Brilliance and ingenuity of peripeteian pattern in *Njáls saga*.

The discussion of peripeteian pattern in *Njáls saga* doesn't aim at being more than a long footnote to the excellent book by Carol J. Clover *The Medieval Saga*, which contains groundbreaking insights on the structure and narrative procedures of the Icelandic sagas. In my presentation I would rather tackle a few aspects of saga structure from the angle of peripety looking particularly into several episodes in the saga where in more or less balanced circumstances the feud is suddenly fuelled by one particular reason leading to the drastic change of events.

The storyteller of the saga bypasses the trap of boredom continuously inventing typologically similar, but ingeniously new rationales so as to compose a highly literary system of peripeteian pattern containing force majeure, especially the external forces such as shifts in weather conditions, unpredictable behaviour of animals, especially horses, or random messages brought by unsuspecting strangers and minor characters who unawares hit the most responsive strings reaching deep into the continuous conflicts in the narrative of *Njáls saga*.

Chapter 44 of the saga provides the description of circumstances leading to the creation of the slandering poem and reactions to the same poem by different saga characters. This poem which becomes the reason for further killings is absent from the story. However this absence is more powerful than presence and the silence is shouting louder than any words triggering the imagination of the saga audience.

These peripeteian episodes are often minimalistic and sometimes even nearly just implied but in their asymptotic nature underpin the change of action and become a vehicle for the new storyline.

Båth, Katarina (Lund University)

Session 4.7

**Mumindalen bortom lustprincipen:
Katastrof, upprepning och peripeti i Tove Janssons verk**

Tove Janssons muminböcker har av Agneta Rehal-Johansson beskrivits som skildrande en »karnevalisk idyll«, en värld av metamorfoser, som rymmer såväl existentiella katastrofer som möjligheten till förnyelse. Vi intresserar oss i detta tvådelade föredrag för hur vändpunkten, dynamiken mellan katastrof och förnyelse i Janssons verk, kan tolkas med hjälp av Sigmund Freuds *Bortom lustprincipen*. Utifrån läsning av varsitt verk av Tove Jansson, *Sent i November* och *Kometen* kommer, och i dialog med *Towards the Limits of Freudian Thinking* (2024, ed. Westerink, Willner & Van Haute) kommer vi diskutera sambandet mellan upprepningstväng och peripeti i Tove Janssons muminvärld.

Blicher, Elizabeth (Europa-Universität Flensburg)

Session 4.6

Det ulykkelige eventyr – realistisk peripeti i Henrik Pontoppidans *Et Kærlighedseventyr*

Henrik Pontoppidans *Et Kærlighedseventyr* (1918) er en overraskende fortælling om en præstekone, der forlader sin mand og sine to sønner for at følge sin kærlighed til en kosmopolitisk filosof. Den oprindelige udgave slutter bemærkelsesværdigt lykkeligt med, at præstemanden pludseligt dør, og en ny familiekonstruktion opstår på kærlighedens præmisser. Men i 1930 reviderer Pontoppidan værket radikalt og indfører en ny slutning, der indfører en udpræget realistisk peripeti, hvor hovedpersonens kærlighedsrejse og liv ender tragisk. Oplægget undersøger de væsentligste forskelle mellem de to udgaver med særligt fokus på den senere versions skildring af kvindens stilling i det moderne, patriarkalske samfund. Analysen diskuterer, hvordan værket tematiserer omsorgens fravær i samfundets behandling af kvinder som både mødre og individuelle mennesker, og hvordan denne tematik indskrives sig i Pontoppidans bredere kritik af sociale normer og kønsroller.

Boasson, Frode Lerum (NTNU, Norwegen)

Session 3.4

1814, en litteraturhistorisk peripeti?

Året 1814 markerer et konstitusjonelt og politisk vendepunkt i norsk historie: Norge fikk egen grunnlov og gikk fra å være en del av den dansk-norske «helstat» til å bli en egen stat i union med Sverige. Men hva med litteraturen? Medførte året også et vendepunkt for forfatterne og litteraturen de skrev? I så fall hvordan? Norsk litteratur mellom 1814 og 1830-årene, da Welhaven og Wergeland for alvor tredde inn på den (nasjonale) litterære scenen, er et bemerkelsesverdig understudert felt i norsk litteraturforskning. Hva ble egentlig skrevet og utgitt i denne perioden? Hvem var de sentrale aktørene, hvilke forhold skrev de under og hva bidro de med? Ikke minst: Hvordan blir 1814 og de påfølgende årene fremstilt i norsk litteraturhistorieskriving? Med utgangspunkt i disse spørsmålene retter jeg i dette innlegget søkelys mot norsk litteratur mellom 1814 og 1829 og i hvilken grad året 1814 kan sies å representere et vendepunkt i norsk litteraturhistorie.

Børdahl, Espen (Goethe-Universität Frankfurt)

Session 2.7

Peripeti i det norske ungdomsdramaet fra *SKAM* til *Rådebank*

Det norske ungdomsdramaet gir seg i utgangspunktet til kjenne som et dogmekonsept. Dette har grunnleggende blitt formet og etablert av Julie Andem med serien *SKAM* (fire sesonger, 2015-2017). En avgrenset målgruppe, jenter på 16 år, skal nås der de befinner seg, nemlig på smarttelefonen. Spørsmålene serien beskjeftiger seg med skal være deres egne, noe produksjonen skaffer seg tilgang til ved hjelp av tallrike intervjuer i forkant. Bruken av amatørskuespillere, en utvidelse av den dramatiske handlingen i sosiale medier og lanseringen av klipp og oppdateringer i sanntid etablerer en ny estetisk form i fjernsynsmediet som setter autentisitet i skildringen og nærhet til publikum i høysetet. I likhet med andre serieformater skjer oppbyggingen av spenning og handlingskurve innenfor en tendensielt uavsluttet og derfor åpen form. Rytmen denne handlingen utspiller seg i dikteres i stedet av den halv voksne skoleungdommens egen, nemlig ukens forløp, dag for dag og friminutt for friminutt frem mot det som er ukens høyde- og endepunkt, festen ved ukeslutt, so faller på en fredag. Det er her, på festen, at ting kan skje: typisk det kyss som gir ens kjærlighetsliv og begjær en ny retning. Innenfor rammen av den tidstypiske virkelighetsestetikk fremstår festen i det ukentlige sammendraget som en peripeti som speiler ukens egen innebygde lovmessighet slik den idealtypisk fortoner seg i ungdomslivet. Dette dramaturgiske grepet føres videre i andre sanntidsdramaer som er laget over samme lest, men med nye målgrupper: for ungdom på landet kom serien *Lovleg* (to sesonger, 2018-2019), for unge voksne med avsluttet skolegang *Blank* (tre sesonger, 2018-2019), og da den norske helgefyllen og alle de forhåpninger, svermerier og drømmer som knytter seg til den er et landsdekkende fenomen, i by og bygd, har denne kalenderbaserte spenningskurven fra *SKAM* kunnet bli overført til disse slik etterhvert har inngått i publikums forventninger til sjangeren. Også i *Rådebank* (tre sesonger, 2020-2022), riktignok ikke lenger et sanntidsdrama, men likefullt en produksjon som i mange henseender står i gjeld til tradisjonen fra *SKAM*, finner vi fortsatt dette elementet. Men det skyves bl.a. gjennom publiseringsformatet med flere hele episoder på en gang i bakgrunnen. I dets sted trer en tilbakevending til en langt mer tradisjonell oppbygging, der peripetien ligger i midten av den samlede handlingen, slik vi kjenner det fra Gustav Freytags pyramidemodell (Technik des Dramas, 1863). Måten dette gjøres på innenfor rammen av det allerede veletablerte, norske ungdomsdramaet viser seg ved nærmere betraktning å være et av de mest radikale grep i moderne tv-historie.

Bostrup, Lise (Independent scholar)

Session 2.9

Var de klassiske engelsksprogede udgaver af H.C. Andersens eventyr nu også så elendige?

H.C. Andersen er en af verdens mest populære forfattere, men de oversættere, der har gjort Andersens eventyr tilgængelige på over 150 forskellige sprog, må ofte finde sig i at blive kritiseret og hængt offentligt til tørre. Jo større sprog, desto hårdere er konkurrencen om at producere den bedste Andersen-oversættelse, og jo grovere er beskyldningerne. Det er de engelsksprogede oversættelser, der får flest hug, og det er ofte yngre kolleger, der slår ud efter de ældre.

Elias Bredsdorff, der var professor i England efter 2. verdenskrig, kritiserede i artiklen *How a Genius is Murdered* (1949) de eksisterende engelske oversættelser for ikke at være udarbejdet på baggrund af de danske originaler, at være udarbejdet med henblik på børn og at være præget af victoriansk censur.

Bredsdorffs kritik blev studeret grundigt på de skandinaviske institutter på universiteter i England og USA, og det kom der mange nye oversættelser ud af.

Konkurrencen blev hårdere, og det samme blev tonen: »This is the real Andersen, restored to life«, hed det f.eks. på bagsiden af Tiina Nunnallys oversættelse af 30 eventyr i 2004. Nunnally havde studeret dansk i Washington hos professor Sven Rossel, der sammen med sin kollega Patricia Conroy 14 år tidligere havde oversat 27 eventyr med. Disse lå i forlængelse af professor Niels og Faith Ingwersens *The Shadow and Other Tales by Hans Christian Andersen* fra University of Wisconsin i 1982. Nunnally kendte dem alle, men pyt med det. De røg alle under bussen. Senere er egen hendes oversættelser smidt under andre busser, og f.eks. hed det om John Irons oversættelse fra 2022, der er udarbejdet i samarbejde med Jacob Bøggild og Mads Sohl Jensen fra H.C. Andersen Centeret i Odense, at den nye oversættelse »bevarer mange af de nuancer og lag for voksne læsere, som så ofte er gået tabt i tidligere oversættelser«.

Interessant nok kører den kommercielle forlagsmølle videre med genudgivelser af de udskældte gamle oversættelser uden at tage sig af kritikken af dem. De »almindelige« læsere foretrækker nemlig de gamle oversættelser, der er udarbejdet på baggrund af en tysk oversættelse, som H.C. Andersen selv medvirkede til, og som forholder sig mere pragmatisk til læsernes virkelighed end de nye, og hvor de gamle oversættelser beskyldes for en victorianisme, som jeg har svært ved at få øje på, er den moderne politiske korrekthed ret fremherskende.

Foredraget i München er baseret på artiklen *En hollandsk kro, en ekstra prins og en forsvundet afrikaner. En sammenlignende analyse af engelsksprogede oversættelser af H.C. Andersens eventyr fra 1800-tallet til i dag i H.C. Andersen i USA* redigeret af Claus Elholm Andersen, Johs. Nørregaard Frandsen og Torsten Bøgh Thomsen, Syddansk Universitetsforlag 2025.

Braškytė, Alma (Vilnius University)

Session 1.12

Scenbearbetningar av kanoniska dramer för utforskning av samtiden.

Yana Ross efter Henrik Ibsens *Vildanden* och *Ett dockhem*

Yana Ross, född i Östeuropa och utbildad i USA (Yale University Drama School) är en eftertraktad teaterregissör som har dramatiserat klassiker på skandinaviska teatrar. Mottagandet av hennes produktioner är ofta kontroversiellt, men intresset för hennes arbete fortsätter och fler bearbetningar av klassikerna är planerade för de kommande åren. Samtiden med dess mest smärtsamma punkter bryter igenom i hennes uppsättningar, något som räknas till kännetecknen av hennes verk. Men likaväl en djupdykning i de kanoniska texterna då hon upptäcker och byter ut de utslitna trådarna i deras textur. Peripeteia - omvändningen av handlingen - förekommer på metanivån i hennes bearbetningar av Henrik Ibsens *Vildanden* (Den Nationale Scenen i Bergen) och *Ett dockhem* (Göteborgs Stadsteater). Det lyckliga slutet - Noras frigörelse från dockhemmet - och katastrofen - offrandet av barnet i familjen Ekdals hem, byggt på lögn och illusioner - genomgick båda oväntade förändringar. Inlägget analyserar kanoniska pjäser som verktyg för nutidens utforskning. Genom att tolka intertexter i bearbetningarna och genom att betrakta dem som stående i dialog med de kanoniska texterna ägnas det åt frågorna: vad är det som förhindrar dagens Nora att frigöra sig till självkännedom och ett autentiskt liv nu, nästan ett och ett halvt sekel efter Ibsens tid, i ett samhälle där patriarkatet officiellt fördöms och till och med alla män i hennes omgivning förklarar sig vara feminister. Och hur ser demonerna i Ekdals hem ut nuförtiden? Är inte samtida demoner av nuet farligare än de från förflutet? Och vem ska offras för att mätta dem?

Březinová, Helena (Charles University Prague)

Session 2.12

Turning Points and Revelations: Anagnorisis, Peripety, and the Art of Endings in Hans Christian Andersen's Fairy Tales

In Andersen's fairy tales, the structural characteristics of the novella — a genre closely related to drama in its prose form—are relatively rare. Consequently, one might assume that anagnorisis and peripety, two prominent dramatic devices, are largely absent from his works. However, the narrator's concluding remarks often resonate with the essence of these concepts. Andersen skilfully employs the dramatic techniques of anagnorisis and peripety, the latter derived from the Greek term *περιπέτεια* (peripeteia), meaning a pivotal turning point, to re-engage readers or listeners with the narrative. These endings serve as markers of narrative shifts and play a crucial role in generating tension, evoking surprise, and eliciting emotional responses. The unexpected nature of these conclusions amplifies the dramatic impact of the stories, leading to resolutions that extend beyond the immediate plot. This paper seeks to elucidate the sense of endings in Andersen's fairy tales, focusing on their relationship to anagnorisis and peripety. The paper further examines the potential connection between peripety and romantic irony.

Brovold, Madelen (OsloMet)

Session 4.3

Minner om et tappt sted. Eva Scheers litterære shtetl, historisk realitet og minnekultur

Øst-europeisk jødisk kultur forbindes ofte med en bestemt livsform knyttet til *shtetler*. Shtetlene var relativt små jødiske samfunn som vokste frem i territoriene som i dag utgjør Litauen på slutten av 1500-tallet og som ble utslettet med andre verdenskrig (Zborowski og Freeze 2007, 524; Lorenz 2020, 65). I litteratur og film er shtetlene ofte blitt generalisert, idealisert og romantisert (Kassow 2007, 1; Bartal 2007, 180; Lorenz 2020, 65). Denne idealiseringen har ikke minst foregått etter holocaust, som utryddet shtetlkulturen og dens *Yidishkayt*. Eva Scheer (1915–1999) er den mest produktive norske forfatteren med jødisk bakgrunn og en av svært få norske forfattere som skriver om jødisk identitet og kultur uten å gjøre holocaust til hovedtema (Brovold 2018, 7–8). Snarere står shtetlen som motiv, sted og kultur sentralt i hennes forfatterskap. Bøkene *Vi bygger i sand* (1948), *Posene på gjerdestolpen* (1977), *Papirbroen* (1979), *Tre er fedrene, fire mødrene* (1981), *En smak av vintreets frukt* (1982) og *Hundene gjør ved vanningsstedet* (1983) samt novellen *Kosakkene kommer* (1983) skildrer alle shtetlkulturen frem til begynnelsen av 1900-tallet. I dette innlegget vil jeg undersøke Scheers litterære shtetler, med utgangspunkt i romanen *Hundene gjør ved vanningsstedet* (1983). Ett av presentasjonens siktemål er å undersøke hvorvidt shtetlen i denne romanen utgjør en idealisering. Jeg vil derfor undersøke hvordan Scheers shtetl fremstår i lys av shtetlen som historisk sted og kultur. Jeg vil også drøfte hvordan Scheers shtetlfortellinger inngår i et større minneprosjekt som kan knyttes til holocaust som vendepunkt så vel som til Aleida Assmanns og Jan Assmanns minnekulturteorier (jf. bl.a. Assmann 1995).

Brumo, John (NTNU, Trondheim)

Tilbake til realismen?

Fremstilling av utenforskap i Ingvild H. Rishøis *Vinternoveller* (2014)

Session 1.9

Ingvild H. Rishøi har gjort skildringer av utenforskap i Norge til sitt litterære prosjekt. Rus, fattigdom og fengsel er motiver hun har tatt opp. Novellene synliggjør usynlige skjebner i utkanten av den norske velferdsstaten. De skildrer mennesker som i hverdagen kjemper for livet sitt, uten at så mange andre legger merke til det. Ingvild H. Rishøi er anerkjent som en av Norges fremste novelleforfattere og hennes *Vinternoveller* (2014) mottok Bragebrisen og fikk svært positive anmeldelser. I innlegget vil jeg for det første se nærmere på utenforskaps-skildringene hos Rishøi og for det andre hva som særpreger novelleformen i *Vinternoveller*. Stikkord for presentasjonen vil være fattigdom, realisme, virkelighetseffekter, samt falske og ekte vendepunkter.

Buerskogen, Linnea Eirin Timmermann (Universitetet i Oslo)

Session 2.4

Å oversette et vendepunkt – Ibsens skuespill i engelsk språkdrakt

I dette innlegget vil jeg presentere funn knyttet til en undersøkelse av engelskspråklige oversettelser av enkelte vendepunkt i to av Henrik Ibsens skuespill, *Et dukkehjem* og *Lille Eyolf*. Denne analysen inngår i mitt Ph.d.-prosjekt, hvor jeg undersøker britiske oversettelser av deler av Ibsens forfatterskap, med særlig fokus på affektive og emosjonelle uttrykk og sceneanvisninger. Gjennom en komparativ analyse av flere oversettelser av skuespillene vil jeg kaste lys over hvordan forfatteren brukte vendepunkter i sitt forfatterskap, samt hvordan oversetterne tolket og bearbeidet vendepunktene i skuespillene til Ibsen. Spørsmålene jeg vil reflektere rundt er: Hva kjennetegner vendepunktene i Ibsens originaltekster? Hvilke betydningsforskyvninger (shifts) finner vi i et utvalg britiske oversettelser av disse vendepunktene? Jeg vil også se nærmere på samspillet mellom sceneanvisninger og replikker i vendepunktene, og reflektere rundt Ibsens bruk av affekt og emosjoner i vendepunktene i de to skuespillene. Mer spesifikt retter jeg fokuset mot Noras affektive uttrykk og sceneanvisninger i akt tre av *Et dukkehjem*, der de britiske oversetterne har ulike tolkninger av hva som rent følelsesmessig skal uttrykkes gjennom Noras ord og bevegelser. Videre vil jeg se på de ulike tolkningene av emosjonene som kommer til uttrykk etter at Eyolf dør i første akt av *Lille Eyolf*. Med analysene av oversettelsene vil jeg følge en stadig mer anerkjent retning innen oversettelsesstudier der man legger vekk fokuset på tap og vinst når en tekst transformeres fra et språk til et annet (Venuti 2019), og heller vende blikket mot de ulike lesningene oversettelsene legemliggjør.

Burman, Lars (Uppsala universitet)

Session 3.2

Att dikta när riket faller samman. Johan Risells författarskap åren 1717–1724

Freden i Nystad 1721 avslutade det stora nordiska kriget, som då rasat i över tjugo år. Under 1600-talets andra hälft hade stormakten Sverige försökt bygga upp såväl politisk som intellektuell förmåga. Universitetet i Uppsala var en viktig ideologiproducent, och där fostrades skickliga författare som ofta också vara propagandister. Petrus Lagerlöf, Olof Hermelin och Gunno Dahlstierna är några av de stora namnen.

Men hur upplevde en vanlig student stormaktsväldets undergång och en gryende ny och annorlunda tid? Johan Risell (1697–1724) kom till Uppsala 1717, och innan han dog vid 27 års ålder hann han bli en uppmärksam poet, inte minst i studentmiljön. Han skrev på svenska och hans diktning uttrycker direkt och indirekt hur han upplevde sin samtid. Han skriver hyllningsdikter till Karl XII:s minne men också dikter om de ryska truppernas härjningar längs den svenska östkusten. Vidare skriver han visor som anspelar på kriget och krigströttheten. Dessutom författade han en lång episk dikt om en soldats liv – en dikt som uttrycker mer medkänsla och missmod än tro på stormaktssträvandena.

Huvuddelen av Risells författarskap har betraktats som förlorat, men som en följd av ett lyckligt manuskriptfynd finns nu 61 av hans dikter utgivna i en textkritisk utgåva (Burman 2024).

Utgående från Risells författarskap vill föredraget fånga hur den litterära reaktionen på övergången från karolinsk tid till frihetstid gestaltade sig i en ung akademisk miljö. Det är en övergång från krig till fred men också från en svensk litterär epok till en annan. Hur upplevde den drygt tjugoårige diktaren hotet om invasion och landets undergång och hur skildrar han litterärt den fred som han bara fick uppleva under några korta år.

Cieřła, Piotr (University of Silesia in Katowice)

Session 1.6

Peripetins betydelse för Ulf Ellerviks populärvetenskapliga skrivande

Kemiprofessorn Ulf Ellervik använder varierande litterariserande strategier för att popularisera kemi i form av berättelser. Berättelserna bygger i stor utsträckning på återkommande mönster med dramatisk struktur synlig i dem. Trots att peripetin inte verkar som en given del av den naturvetenskapliga diskursen blir den dock en ofta förekommande komponent i Ellerviks populärvetenskap. I denna studie undersöker jag peripetins roll för populärvetenskapligt skrivande med utgångspunkt i Ellerviks valda berättelsesamlingar. Peripetin betraktad antingen som en avgörande vändning vid huvudkonfliktens lösning eller diskontinuitet i handlingen visar sig vara ett fruktbart verktyg i popularisering av kemi. Dess bruk möjliggör både att lyfta fram och på nytt upptäcka betydelsen av naturvetenskapens utveckling samt väcka intresse för forskarnas slingriga vägar till framgång.

Claudi, Mads B. (Universitetet i Oslo)

Session 3.8

»Heretter heiter det: *vi*? En politisk (tilbake)vending i norsk og nordisk litteratur

I innlegget vil jeg påpeke og diskutere to tendenser som jeg mener er å se i og omkring nyere norsk og nordisk litteratur, og som begge berører litteraturens status og betydning i og for sin omverden. Den ene kan betegnes som en repolitisering i litteraturen og sees blant annet i form av en oppblomstring av litteratur som – tidvis med aktivistisk preg – tematiserer ulike minoriseringserfaringer i samtidens skandinaviske samfunn. Den andre vil jeg omtale som en repolitisering av litteraturen, der litteraturen – og litteraturundervisningen – i økende grad (igjen) blir forstått som en arena der et sosiale eller kulturelle – og gjerne nasjonale – fellesskap forvaltes og forhandles. Jeg vil argumentere for at disse vendingene begge demonstrerer hvordan litteraturen og litteraturundervisningen kan bidra til å opprettholde og utvikle en levende demokratisk kultur.

Crosby, John David (NTNU, Trondheim)

Session 3.4

Avoiding the world's *peripeteia*: Nynorsk literature and its changing environment

This presentation will examine Nynorsk (New Norwegian) literature as an aesthetic frontier that, in the 19th and early 20th centuries, sought to avoid or negotiate *peripeteia* throughout Norwegian history. Nynorsk, established by Ivar Aasen in the middle of the 19th century, began as a paradoxical project, situated between Norwegian national romanticism and European modernity. Aasen's project, financed under a uniquely nationalistic goal, sought to discover a new Norwegian language free from any Danish influence or hegemony (Fulsås 2002, 39). Yet, Aasen was by no means anti-modern, as his language was conceptualized in light of Norwegian modernity and market economies (Ibid., 44). During this middle period of the 19th century, Nynorsk's first grammar appears amid the drama of revolutions throughout the continent in 1848. On the one hand, the language recalls a pre-modern Norwegian history, while, on the other hand, it relates to a modern European context. In this sense, Nynorsk not only comes into being in an international climate of 'turning points', it also appears as a turning point itself, both as a symbol of some 'authentic' pre-modern past, and as a 'modern' European language. When 'Nynorsk Romanticism' becomes an aesthetic literary movement in Norway, at the turn of the 20th century, the country experiences another turning point, when in 1905, Norway's union with Sweden collapsed. Out of this period arose the »great Nynorsk romantic poets«, led by Olav Nygard and Olav Aukrust. Despite appearing in this turning point of Norwegian independence, both Nygard and Aukrust represent a much earlier 19th century conception of Nynorsk, aesthetically, linguistically and ideologically. Nygard, especially, recalls the earlier aesthetics of Henrik Wergeland (Spaans 2024, 301; Aarseth 1997, 55). Both these poets, however, maintain »a cultural vision«: to gain an independent Norwegian tradition and culture (Sørbø 2014, 157), one that went beyond the independent culture and tradition which emerged in 1905. Was Nynorsk an antidote to these turning points? Or a product of them? In any case, the reaction to these turning points, in Nynorsk literature, illustrate a certain negotiation between language (as a product of nationalism or modernity) and history (as a series of turning points). What this presentation therefore looks to examine is how Nynorsk poets have overcome, avoided or negotiated these turning points in its nation's history.

Cymbrykiewicz, Joanna (Adam Mickiewicz University, Poznań)

Session 2.18

Mapping metamorphosis – time and space in Helle Helle's novel *Hafni fortæller* (2023)

In our presentation, we intend to examine the chronotopic composition of one of the most remarkable Danish novels of recent time, which is *Hafni fortæller* (2023), written by Helle Helle. In this radically experimental piece of fiction, the storyline unfolds as a highly tangled, and yet reconstructable account of a road trip undertaken by Hafni, a woman struck by midlife crisis, in response to which she strives to »remake herself«. While read with focus on the interrelation between time and space, the novel appears as torn between two chronotopical templates. The first one is what Bakhtin calls »the adventure novel of everyday life«, central to which is the notion of personal transformation pictured through the course of a physical journey (Bakhtin 1937–38/1981). The other one can be referred to as a the »postmodern chronotope«, where the idea of consistent progression through time and space, and, hereby, the turning points in life, is defied as being out of track with the inherent discontinuity and randomness of the human existence (Smethurst 2000). By means of exploring the balance between these two models employed by the author, our aim is to retrieve the overall worldview presented in the novel, as it gets reflected in its spatio-temporal composition.

Dall, Sidsel Boysen (NTNU, Trondheim)

Session 1.14

»Noe gjenkjennbart her«: Ensomhed, resonans og tilknytning i en læsegruppe for pårørende

»Jag var ensammare än jag någonsin varit och jag föll. Föll genom kroppen dit där tystnaden fanns med sitt gula ljus som en krans omkring«. (Knausgård 2013: 61). Som pigen Anna, der er pårørende til sin psykisk syge far i Linda Boström Knausgårds roman *Helioskatastrofen* (2013), er pårørende ofte umådeligt ensomme i nyere skandinavisk pårørendelitteratur. På lignende vis tyder ny forskning på, at ensomhed også er et af de største problemer i virkelige pårørendes dagligdag. I mit ph.d. projekt har jeg udført deltagerobservation af en læsegruppe for pårørende, hvor vi har mødtes og læst skandinavisk pårørendelitteratur højt for hinanden og diskuteret det i fællesskab. Under fortolkningen af litteraturen kom deltagerne hyppigt med kommentarer såsom »æ kjenner meg veldig igjen i dette« og »det var noe gjenkjennbart her«. Jeg vil i oplægget undersøge, hvilken forbindelse deltageres oplevelse af genkendelse eller resonans i mødet med de litterære værker har til den ensomhed, bøgerne skildrer. Hvilke mønstre af identifikation og distance opstår under læsningen af udvalgte passager, og hvordan og hvornår fungerer litteraturen eventuelt som et fælles orienteringspunkt, der fremmer tilknytning mellem deltagerne? Kan deltagelsen i læsegruppen blive et vendepunkt for mennesker, der er ensomme i rollen som pårørende?

Dam, Anders Ehlers (Europa-Universität Flensburg)

Session 4.1

Smertetærskler hos Henrik Pontoppidan

I romanværket *De Dødes Rige* (1912–16) skildrer Henrik Pontoppidan en moderne verden, hvor livets smerte fortrænges og bedøves ved hjælp af medicin og medier og overdreven tro på det politiske muligheder. Indsigten i livets grundlæggende smerte er i værket en forudsætning for den fremmanede tærskel mellem den moderne verden og en kommende verden, hvor livets smerte accepteres. Smerte spiller en central rolle i Pontoppidans romanunivers – både i fysisk og i eksistentiel forstand – og i oplægget kastes der lys på smertens betydning i *De Dødes Rige* med forbindelser tilbage til *Det forjættede Land* og *Lykke-Per*. Som kontekst inddrages den tænkning om smerte, der var udbredt i samtiden, blandt andet i tysk litteratur og tænkning (Nietzsche, Ernst Jünger).

D'Amico, Giuliano (Universitetet i Oslo)

Session 1.7

Spektral Peripeti & Spektral Avslutning: Henrik Ibsens Kongs-Emnerne (1864)

In a recent article (*Peripeteia: Ibsen's History in Hedda Gabler and The Pretenders*, *Ibsen Studies* 23:1, 2023), Joachim Schioldermair argues that Ibsen's historical play *The Pretenders* (1864) is neither about a peripeteia in Norwegian history, nor in Ibsen's development towards modern drama, but about the rise of different conceptions of history. Dramaturgically speaking, Schioldermair identifies the play's peripeteia in the dialogue between Earl Skule and the scald Jatgeir, where it becomes clear for the pretender to the throne that his conception of history is at odds with reality. While Schioldermair's argument has important historical implications and is justified by dramaturgical theory, in this paper I intend to complicate his interpretation by reintroducing a character he leaves out from the discussion, i.e. Bishop Nikolas, and especially his spectral appearance towards the end of the play. Drawing upon different theories of spectrality, most notably Jacques Derrida's hauntology, I will argue that the ghostly encounter between Skule and Nikolas constitutes a peripeteia of its own, which in turn has important consequences about our understanding of the play as a whole. This paper is a part of an ongoing book project focused on Ibsen's spectral figures, the proper ghosts of deceased characters that appear on page and stage, or participate in the action in other ways, mediated by the speeches of other characters.

Dancus, A. Margareta (Universitetet i Sørøst-Norge)

Session 3.10

Youth and the Emotional Labor of Bad Employment: A Reading of the Comics Book *Jobb* by Anders Kvammen

Jobb (2020) is Anders Kvammens second graphic novel, a follow-up of his critically acclaimed debut *Ungdomsskolen* (2016). The main character in *Jobb*, like in *Ungdomsskolen*, is Aksel Kvam, Kvammen's semifictional alter ego. *Jobb* follows Aksel from high school into his late twenties as he is trying to establish himself as a comics artist. To make ends meet, Aksel ends up taking unskilled jobs, all in all, ten temporary positions. He also struggles with insecure renting and to maintain meaningful intimate relations. For every new job Aksel takes, Kvammen describes in detail the monotonous and/or mentally draining chores Aksel performs until he cannot take it anymore and quits as the employer sends him a standard letter of recommendation.

In this presentation, I discuss how the medium of comics allows the depiction of the emotional toll of precarious working conditions, including exhaustion, disillusion, and boredom. Theoretically, I draw on scholarship thematizing the precariat in contemporary Nordic literature as well as the work of affect theorists, in particular Lauren Berlant and her notion of cruel optimism. Methodologically, I focus on the formal characteristics of Kvammen's graphic novel, for example the quality of line, the level of graphic detail, relative size and the spatial arrangement of panels on the page to flesh out how comics are uniquely equipped to communicate on behalf of and to a young generation of Norwegians, who according to statistics from 2023, have an unprecedented high rate in both school dropouts and unemployment.

Decesari, Elena (Rheinische Friedrich-Wilhelms-Universität Bonn)

Session 2.8

Polykrise i Norden fra et italiensk perspektiv: Adriano Guerrinis økokritiske postkoloniale poesi

Den italienske samtidsdikter Adriano Guerrini (1923–1986) fokuserte i sin poesi på natur- og økokritiske temaer. Han ble en av de første i Italia på 70-tallet til å ta opp klimaendringene og de katastrofale konsekvensene av misbruk og feilbruk av det jordiske økosystemet, særlig fra et postkolonialt ståsted.

Det som er helt nyskapende, særlig i ettertid i forhold til den italienske kanon, er at hans skildring av dette foregår i mikrokosmos av vikingenes østlige bosetning på Grønland, ødelagt av naturmisbruk ved synet av Jon Grønlender i 1540. Hovedpersonen, en islandsk sjømann som forliser tre ganger ved Grønlands kyster, er en figur fra Finnur Magnússon og C.C. Rafns *Grønlands historiske mindesmærker* (1838-1845), en dansk samling av grønlandske sagaer og legender som har Björn Johnsens *Grønlandsannaler* (768) som kilde.

I Guerrinis dikt *Jon il Groenlandese* (1974), *San Brandano* (1977–1982), *Colombo in Islanda* (1985), som på ulike måter kretser rundt Jon, blir hovedpersonen fremstilt som en ny Floke, en ny Erik den Røde, en ny Leif. Hans reise blir en peripeti, som fører ham til å konfrontere den fryktelige Andre: »det [...] som påventer oss alle: Jorden uten oss«. Derfor blir han et symbol for et nytt menneske som ikke lenger avviser miljøutfordringene og møter polykrisen i det 21. århundret.

Som et ekko av den europeiske romantikkens helter (Coleridges *The Rime of the Ancient Mariner*, Leopardis *Dialogo della natura e di un islandese*) og i en atmosfære som minner om T.S. Eliots *Waste Land*, presenterer Guerrini et forvarsel om den nært forestående apokalypsen i fortiden og gir hovedpersonen et behov for å »fortelle sin historie«, samtidig som han profeterer at det ikke vil være nok: Colombo er klar til bevisst å gjenta den samme prosessen, og sier at »han, eller i det minste en av hans menn, vil vende tilbake til Vinland, men for å bli« når en islending advarer ham om hva som har skjedd tidligere, et forvarsel om en ny menneskelig og miljømessig katastrofe.

Degn Nielsen, Kirstine (Københavns Universitet)

Session 1.2

Når det ikke er »Til døden os skiller«: Venskabets peripetier i moderne dansk litteratur

Hvad sker der med vores forståelse af peripeti, hvis vi ser bort fra det romantiske plot og i stedet fokuserer på venskabets narratologi? I dette oplæg vil jeg undersøge, hvordan et analytisk fokus på venskab fordrer nyfortolkninger af narratologiske og æstetiske begreber som peripeti og samtidig genforhandler, hvad Rita Felski polemisk har beskrevet som den litteraturhistoriske tendens til at betragte perioder som »a vertical pile of neatly stacked boxes«.

Med afsæt i analyser af *Niels Lyhne* (1880) af J.P. Jacobsen, *En kvindehistorie* (1875) af Ragnhild Goldschmidt og *Hedeselskabet* (2020) af Malte Tellerup udfolder jeg i oplægget, hvordan skildringer af venskab påvirker romanernes æstetik og narratologi. Dertil søger jeg med oplægget at diskutere, hvordan det litterære venskab som analytisk udgangspunkt kann udfordre kanoniske forståelser af litteraturhistoriske udviklingslinjer og vendepunkter, samt belyse hidtil oversete forbindelser på tværs af perioder og æstetiske positioner. Oplæggets mål er således at indskrive venskab som et centralt tema i skandinavisk litteraturhistorie. Derudover foreslår oplægget en tentativ ramme for en mere »venlig« tilgang til kontekstuel analyse – en tilgang, der fremmer inklusivitet, diversitet og kompleksitet frem for eksklusivitet, linearitet og orden i litteraturhistorieskrivningen.

Dingstad, Ståle (Universitetet i Oslo)

Session 4.3

Norske vitneskildringer fra Auschwitz

I dette innlegget om vendepunkter i litteraturen, vil jeg undersøke fremstillingene av livet til tre unge voksne som alle ble deportert fra Oslo til Auschwitz i november 1942. De ble sendt med det samme skipet, *Donau aus Bremen*, og ankom leiren samtidig. Herman Sachnowitz overlevde seleksjonen og siden alle dagene i Auschwitz, dernest dødsmarsjen gjennom Polen til Tyskland og livet i ulike leire frem til frigjøringen. De to andre, 15 år gamle Kathe Lasnik og 22 år gamle Ruth Maier, ble begge drept ved ankomsten.

Den 8. mai 1945 befinner Sachnowitz seg i Antwerpen der han kan feire friheten og notere ned sitt første vitnesbyrd på skrivemaskin. Den katastrofen som rammet ham, har fått en lykkelig utgang, men det han formidler, er historien om hvordan alle hans nærmeste, hans far, tre søstre og fire brødre ble drept i Auschwitz. Kathe etterlot seg veldig lite, nesten ingenting, men biografien om henne, skrevet av filosofen Espen Sørbye, gjorde henne til et omdreiningspunkt i diskusjonen om holocaust i norske offentlighet. Ruth Maier etterlot seg seks dagbøker og mer enn seksti brev til familien i England. Tidlig i dagboken skriver hun at hun vil bli berømt. Det ble hun, men først etter at dagbøkene og brevene ble redigert og publisert 65 år etter hennes død.

Hvilke vendepunkter har vi her, og kan vi egentlig skille katastrofen fra den lykkelige vendingen? Stilt overfor dette spørsmålet, vil jeg trekke inn bokhistorie som relevant forskningsfelt og rekken av forfattere, biografer og utgivere. De jødene som ble deportert fra Norge, har vært avhengig av medhjelpere for å få formidlet sine historier, men hvordan gjør de det? Med hvilke intensjoner? Og med hvilke resultater?

Domsa, Zsofia (NTNU, Trondheim)

Session 1.9

Utenforskap i Jon Fosses ungdomsdrama *Lilla*

Jon Fosses stykke *Lilla* handler om en mislykket bandøvelse i en dyster kjeller med en liten gjeng ungdommer. Trekantforholdet mellom hovedpersonene, Guten, Jenta og Trommeslagaren skaper en emosjonell spenning og en tvetydighet som forblir uforløst. Utenforskap, sjalusi, sladder og vold later til å prege både personenes oppvekst og bygdemiljøet rundt dem og skaper tvil om det kan komme et ekte vendepunkt i deres liv. Fosses drama viser oss et glimt av unge skjebner i en tilstand av avmakt og sorg, men også i en søken etter kjærlighet og fellesskap. Stykket er skrevet for The Royal National Theatre i London til deres Connections-program i 2003, og hadde Norgespremiere i forbindelse med ungdomsteaterfestivalen Den Unge Scene i 2005. *Lilla* har dermed en særegen plass i forfatterskapet som ungdomsdramatikk. I innlegget vil jeg se på stykkets plott og de skjulte omdreiningspunktene som driver handlingen videre, og hvordan disse er knyttet til ungdommenes utenforskap og søken etter holdepunkter i hverandre, i språket og i musikken.

Drozdowska, Karolina (NTNU, Trondheim)

Session 3.7

Representasjoner av Russlands invasjon av Ukraina i den nyeste norske litteraturen

Det har blitt hevdet at Vestens manglende evne til å ta tilstrekkelig hensyn til østeuropeiske historiske erfaringer bidro til at man ikke klarte å forberede seg på Russlands fullskala-invasjon av Ukraina tidlig i 2022 (Kuldkepp 2023). Samtidig førte invasjonen, som et vendepunkt i Europas historie, til et skifte i fortellingene om Russland og Ukraina i den politiske og mediale diskursen i Vest-Europa, samt fremveksten av nye skjønnlitterære narrativer som tar for seg Russlands invasjon av Ukraina. Dette er et fenomen som kan være særlig interessant i Norge, et «vestlig» land i den forstand at det er nordisk og medlem av NATO, men samtidig deler grense med Russland.

Målet med prosjektet er å svare på spørsmålet om hvordan Russlands invasjon av Ukraina og tiden frem mot den blir representert i den nyeste norske litteraturen, med fokus på narratologiske mekanismer brukt for å konstruere bilder av eskalerende spenning. Dette bidraget vil undersøke to norske romaner utgitt etter februar 2022, *Ett minutts stillhet* av Cecilie Enger (2023) og *Ingens herre* av Eivind Hofstad Evjemo (2024). Jeg vil forsøke å identifisere temaer, troper og narrative strategier i de to tekstene, og dermed svare på spørsmålet om vi kan finne et sammenhengende bilde som enten motsier eller styrker ideen om «manglende evne til å ta tilstrekkelig hensyn» som Kuldkepp fremmer.

Einar Einarsson (University of Iceland)

Session 3.8

The re-emplotment of the narrative of Icelandic history, ca. 1830–1864

Although dealing with events and processes that (most often) verifiably took place in the past, History is usually and unavoidably expressed in the form of narrative prose and is therefore subject to the same laws that govern any other type of narrative prose. A veritable *peripeteia* can be shown to have taken place in Icelandic historiography during the first half of the 19th century when the view of history in Iceland metamorphosed in a remarkably short time span. The view of history associated with the Enlightenment was turned on its head in most respects: villains became heroes, and the hitherto infallible Norwegian and Danish kings of Iceland became the principal exploiters of the Icelandic nation. Eras that had been considered beneficial for the nation became the darkest of times. A prime example of this is the Reformation, which had traditionally been considered a most benign and welcome change for Icelandic society. It would later be interpreted as the culmination of a process that eventually all but extinguished the Icelandic national spirit and ushered in an age of national degradation and humiliation.

The narrative of the history of the Icelandic nation was thus permanently altered by means of literary devices. This relates to Hayden White's hypothesis regarding the coding and emplotment of narratives as well as the theoretical work of scholars like Erich Auerbach and Claude Lévi-Strauss, and what Aristotle in his *Poetics* called »the arrangement of the incidents« (1450a). By rearranging the incidents by such means as assigning great importance to occurrences previously considered irrelevant, or by deemphasizing formerly important ones, the narrative was re-emplotted and re-coded in such a way as to alter it profoundly.

This process can be demonstrated to have been the result of external (notably German) influences, as was the case in other Nordic countries at the time; most important of which was the ideology of cultural nationalism. This paper will aim to shed light on why, how and when this shift came to fruition in Iceland. It will furthermore discuss who the responsible parties were and how their motives influenced a profound change in what had previously been the traditional view of Icelandic history. Particular attention will be paid to the case of Iceland's last Catholic bishop, Jón Arason (1484–1550), whose struggle against the Reformation had traditionally been described as a foolish and treasonous enterprise of a few people. Arason would later be regarded as a national hero and a martyr – the very embodiment of the Icelandic national spirit. The political writings of Jón Sigurðsson (1811–1879), who tirelessly campaigned for increased Icelandic self-rule within the Danish kingdom, were particularly influential in this respect.

Englund, Lena (University of Eastern Finland)

Session 3.3

The Paradigm Shift as Peripeteia in Contemporary Swedish Memoirs of Migration

Sweden is internationally known for its emphasis on moral responsibility in relation to asylum seekers, registering more than 160,000 applications in 2015 alone during the so-called migrant crisis. Since 2015, Sweden as well as other Nordic countries have initiated a paradigm shift regarding migration and asylum seeking, working to reduce numbers of applications and to carry out returns. The shift also relates to an increase in gang-related violent crime. Against the backdrop of these developments, Swedes of African origin are turning to autobiographical modes of writing to document their experiences and to reflect on the changes the nation has undergone since their arrival, as well as to predict its futures. This chapter examines a selection of such accounts, paying particular attention to how the African migrant is figured, drawing on the concept of postmigration to address the effects of migration as a process affecting entire societies and to examine boundaries between minority and majority communities. Recently, the adjective *postmigratory* has been introduced, seeing places of origin and new homes as coexisting instead of as in opposition (Hallensleben and Schramm 2023), providing an important framework. What futures are envisioned for those who have migrated, and for Swedes without migrant backgrounds, and in what ways is the paradigm shift as peripeteia a turning point in the personal narrative as well? The material examined includes the memoirs *Ett ord för blod* (2023) by Faysa Idle on the devastating effects of gang violence, *Från Kongo till Kumla* (2024) by Jacques Mwepu on fleeing the Democratic Republic of the Congo and becoming warden of Sweden's largest high-security prison, and *Mitt liv utan dig* (2020) by Bethlehem Isaak, daughter of journalist Dawit Isaak who has been imprisoned without trial in Eritrea since 2001. The memoirs interrogate current political shifts in relation to experiences of migration, weaving together questions of responsibility in personal and political terms.

Falkman, Cecilia (Humboldt-Universität Berlin)

Session 2.16

Moralvärldar i samtida skandinavisk transplantationslitteratur

En människas död kan innebära att en annan återfår livet. Den första framgångsrika organtransplantation på 60-talet utgjorde ett genombrott inom modern medicin. Transplantationsmotivet har också förankrats inom kulturen, motivet skildras i både böcker och film, men redan innan det var en realistisk medicinsk utsikt diskuterades dess möjligheter och risker inom fiktionen, se exempelvis Mary Shelleys Franksteinsmonster. I Lina Wolffs roman *Köttets tid* (2020) och Ninni Holmqvists *Enhet* (2008) används organtransplantation som utgångspunkt i ett spekulativt moralskapande där kvinnliga tillkortakommanden utgör en ytterligare pol. I *Future T/Issues* (2024) argumenterar Ruth Gehrmann för ett korsbefruktande av kulturella och medicinska perspektiv i framväxten av föreställningar kring organdonation. Med utgångspunkt i Wolffs och Holmqvists romaner vill jag däremot betona hur organtransplantation används som ett spekulativt verktyg i sig och för att lyfta politiska och moraliska frågor som har mindre att göra med faktisk medicinsk verksamhet. *Enhet* skildrar en dystopisk framtid där välfärdssamhället bortprioriterar äldre kroppar och i synnerhet kvinnokroppar som anses improduktiva. I *Köttets tid* får en monstruös och hämndlysten kvinna makt över liv och död i ett realityprogram där organ står på spel. Organtransplantation görs här till en moraliskt tvetydig verksamhet, det presenteras både som en oundviklig del av framtiden och som en återgång mot ett grymmare, förmodernt samhälle. En rättvis värld möjliggörs och omöjliggörs av organtransplantation som teknologi och utan att vidare fördjupa de etiska frågor som transplantation faktiskt berör, sker en inordning av motivet i binära uppställningar såsom liv och död, manligt och kvinnligt, gott och ont. Snarare än att gå i dialog med faktiska medicinska perspektiv och problem i fråga om organtransplantation i Skandinavien, skriver dessa böcker in sig i en litterär tradition där framförallt det groteska och omoraliska i ingreppet framhävs.

Frøya, Finne Ljønes (Independent scholar)

Session 4.9

Litteraturfaglig vendepunkt: Kritikk og postkritikk

I 2008 ga professor Rita Felski ut sin etter hvert svært siterte bok *Uses of literature*. I introduksjonen til denne hevder hun at »the pendulum has lurched entirely too far in one direction; our language of critique is far more sophisticated and substantial than our language of justification« (2008: 22), og har dermed satt tonen for det hun kaller både et manifest og et un-manifest for en »postkritisk« måte å lese på, som en motsats mot «den kritiske».

Nå, over femten år seinere, er pendelen fremdeles godt plassert på den kritiske siden av klokkehuset, i alle fall i en nordisk kontekst. Ser man til norsk læreplan (Kunnskapsdepartementet, 2019) etter å ha lest Felski, vil man høre gjenklang av hennes ord der, og populærvitenskapelige bøker som *Cynical Theories* (2020) uttrykker noe av det samme ønsket: ønsket om å unndra seg det stadig kritiske (forstått som et negativt ladet og forutinntatt) blikket, og stole på tilliten til den enkelte leser.

I dette innlegget vil jeg diskutere det jeg ser som et pågående vendepunkt i en stor del av vår fagdisiplin: Hvordan vi leser litteratur, hvordan vi *kan* lese litteratur, og hva som er den egentlige forskjellen mellom de to hovedperspektivene »kritikk« og »postkritikk«. Jeg vil trekke en faghistorisk linje til Peter Rokseths doktorgradsdisputas i 1929 (der han aksepterer at en estetisk-filosofisk lese måte ikke har en tydelig metode, men hevder denne likevel må regnes inn blant vitenskapelige disipliner) og fram til i dag. Hvilket fag står vi igjen med hvis pendelen faktisk svinger over mot den med »language of justification«? Kan vi beholde vår faglighet, og i så fall til hvilken pris og på hvilken måte?

Fröhlichová, Alena (Charles University Prague)

Session 3.1

Catastrophies in video game adaptations of Norse myths

Video games have potential to be a great storytelling medium, though they are often overlooked because of their focus on the aspect of play. Video games can utilize all sorts of different storytelling methods – visual, environmental and with the use of text and sound. They can create complex narratives that are highly immersive.

In recent years there has been a surge of video game adaptations of Norse myths. A lot of the games inspired by Norse mythology focus on catastrophes, which is no coincidence, because the myths themselves often deal with some form of a catastrophe, most famous being Ragnarök. I will be examining what tools do video games have at their disposal to be able to evoke catastrophes through their visual storytelling and virtual worlds. How are the videogame stories different from other media and what methods are being used to tell them? And do the myths serve a different purpose? I will demonstrate this on the example of video game series *God of War*, that subverts our expectations of what the myths are.

Gaard, Paula, (Fróðskaparsetur Føroya, Färöer)

Session 3.5

Comics and Mental Health in Faroese Children's and YA Literature

The title of the abstract may be misleading, as there are hardly any examples of comics that thematize mental health in original Faroese children's and YA literature. In fact, there are very few original Faroese comics at all. Nevertheless, Children's and YA literature in the Faroe Islands, like in other Nordic countries, is flourishing with high quality picture books that address issues children and young people today can relate to, including challenges with mental health.

This paper argues that the comic *Einar og Mara – ein kvøða* from 2015 by Petur Heinesen and Henrik Maegaard marks a turning point in Faroese literature, representing the beginning of original Faroese comics addressing the challenges of young people. Rooted in Faroese superstition, it tells the story of a boy who is lonely, afraid of the dark, and afraid of people. Through the girl Mara, the personification of his nightmares, he gets to see his schoolmates' psychological pain, which explains their bad behaviour towards him.

Gammelgaard R Lasse (Aarhus universitet)

Session 1.10

Galskab i æstetiske og psykologiske skrifter: Ernesto Dalgas og Harald Høffding

I løbet af 1800-tallet sker et vendepunkt – en peripeti om man vil – inden for det psykologiske felt. Man begynder at klassificere og føre statistik over psykiske sygdomme og nye diagnosenavne bliver introduceret. I Danmark begynder man at undervise i psykologi på pastoralseminaret og lærerseminaret. Fra midten af 1800-tallet byggede man nye asyler i Riiskov, Oringe, Middelfart og Viborg. Denne nye interesse for psykologi og psykiatri sætter mærker i kunsten. Snart sagt alle berømte kunstnere fra Danmark i perioden berører emnet. Denne præsentation udspringer af mit Augustinus-finansierede kulturarvsprojekt om *Æstetisk vanvid i det lange 19. Århundrede*, som undersøger gensidige påvirkninger mellem psykologien som videnskab og æstetikens frembringelser i en periode, hvor kultur og videnskab endnu ikke var stadfæstet som to adskilte epistemer, og hvor skønlitteratur dermed kan være med til at foreslå ny viden. Til konferencen vil jeg præsentere en case med Ernesto Dalgas, der var indlagt i Riiskov og på Sct. Hans, og som i en tidlig alder begik selvmord, og filosofen og psykologen Harald Høffding, der bl.a. skrev en meget udbredt psykologigrundbog: *Psykologi i Omrids*. Ernesto Dalgas gik som studerende til forelæsninger hos Høffding, og Dalgas' egne erfaringer med psykisk sygdom anvendes i flere af hans skønlitterære bøger. Jeg vil i oplægget særligt forfølge den hypotese, at galskab ofte bliver beskrevet som noget, der dybest set er uudgrundeligt, og som man beskriver med musiske analogier og metaforer. Jeg vil i oplægget analysere uddrag fra både Høffdings faglitteratur og Dalgas' skønlitterære værker.

Gemzøe, Anker (Aalborg universitet)

Session 2.11

Peter Adolphsens peripetier – med særligt henblik på *Ellepigen Pif & 42, den tavse guru*

Fortællekunsten i Peter Adolphsens forfatterskab er skåret ind til benet. Narrative greb er i reglen demonstrativt pointerede og ofte tillige provokerende fremmedgjort. Det gælder i høj grad hans peripetier. Det myldrer med eksempler i hans mange Små historier (bind 4 på vej). I hans trilogi af små romaner – Brummstein, Machine og År 9 efter loopet – og de større Rynkekneppesygen (2017) og *Ellepigen Pif & 42, den tavse guru* (2024) er periferierne særligt markante: omslag i de involverede personers livsforløb og samtidig symbolske vendepunkter i naturens kosmiske og menneskehedens historiske udvikling. *Ellepigen Pif & 42, den tavse guru*, der som noget nyt involverer et autofiktivt element fra forfatterens opvækst i Aalborg, rummer ikke færre end tre voldsomme og læserprovokerende peripetier. Med fokus på disse vendepunkter vil jeg karakterisere bogen i kontekst af forfatterskabets øvrige romaner. Peter Adolphsens periferier er gode kontakter til kraftlinjer i hele hans forfatterskab – en særegen afart af science fiction, der fusionerer den vildeste fantastik med en strikt naturvidenskabelig materialisme, hvorved psykologiske omslag i reglen formidles som fysiologiske infektioner.

Gísli Magnússon (University of Iceland)

Session 2.19

Fra affortryllelse til epifani: Peripetiens æstetik i Pia Tafdrups digtning

Foredraget udforsker peripetiens rolle i Pia Tafdrups epifaniske æstetik, hvor overgangen mellem affortryllelse og genfortryllelse danner en dialektisk kerne i hendes forfatterskab. Ved hjælp af Max Webers begrebspaar illustreres, hvordan Tafdrup bevæger sig fra desillusioneret tab af metafysisk betydning til poetiske genfortryllesesforsøg, der transcenderer traditionel religiøsitet og skaber et æstetisk og åndeligt erfaringsrum.

Der bliver argumenteret for, at Tafdrup kan forstås som en poeta vates — en digterisk seer, der ligesom romantikeren William Blake og modernisten Rainer Maria Rilke søger at transformere sanselige oplevelser til metafysiske indsigter. Peripetien bliver central i denne proces, idet den markerer pludselige vendepunkter, hvor epifaniske øjeblikke bryder frem og giver verden ny mening. Ved at analysere Tafdrups sanse-pentalogi og poetikken Over vandet går jeg udforskes hendes arbejde med sanserne som indgange til verden og transformativ væren.

Det fremgår af undersøgelsen, at Tafdrups digtning ikke blot søger harmoni, men snarere navigerer i et felt af poetiske, erotiske og musikalske epifanier. Derved positioneres Tafdrups værk i en idéhistorisk kontekst, hvor skønhed forstås som en epifanisk erfaring med potentiale til at genskabe forbindelsen mellem menneske, natur og kosmos.

Gormsen Schmidt, Johanne (Syddansk Universitet, Odense)

Session 2.6

Ulven som peripeti hos Kerstin Ekman – i skæringspunktet mellem politik, vild natur og fortællekunst

The wolf has inspired more mythmaking and storytelling than any other animal, precisely because it serves as a compelling lens for reflecting on the relationship between politics and nature, symbol and wildlife. Within this intersection, the wolf holds a unique position. It has long played a pivotal role in political theory's conceptualization of how communities are formed and bounded, as seen in the works of Hobbes, Agamben, Haraway, Deleuze, and Derrida. More recently, within the rewilding movement, it has attained special significance as a keystone species. Through the wolf motif, renowned Swedish author Kerstin Ekman lets the long tradition of storytelling intervene in the urgent enmeshment of politics within relations not only between people, but also between people, animals and the landscape. Centered on her latest work of fiction, *Löpa varg* [*Run Wolf*], and its search for an ethically responsible way to politicize wildlife, this paper shows how Ekman's fiction challenges both the conceptual framework of biopolitics—which remains confined to human affairs—and advocacies for concrete human-animal entanglements. Reading her literary portrayal of a tangential yet formative encounter with a wolf—an encounter that becomes a decisive turning point for the narrator—alongside wolf-centered political theory and conservation biology, I analyze how this moment of peripeteia opens up the possibility of an ethics within exclusion itself.

Gujord H. Heming (Universitetet i Bergen)

Session 2.13

Kjartan Fløgstad og historias vending som kniven på strupen

Kjartan Fløgstads romanar *Dalen Portland* (1977) og *Fyr og flamme* (1980) er skrivne mot eit bakteppe av historisk optimisme. Velferdsstat, kollektive støtteordningar og progressiv skattlegging hadde etter den andre verdskrigen ført til at underprivilegerte grupper fekk betre levestandard og livsvilkår. Denne utviklinga gjorde seg gjeldande i heile Skandinavia. Sjølv om Fløgstad stod i opposisjon til Arbeidarpartiets sentralistiske styringsideologi, fekk han likevel aksept frå høgaste hald i sosialdemokratiet. «Av Kjartan Fløgstad har jeg lest *Dalen Portland*, og jeg syns den er god og interessant», sa Einar Gerhardsen i 1979. Gerhardsen har status som sjølve «landsfaderen» i Noreg. Det ligg stor anerkjenning i at han brukte adjektivet *interessant* om *Dalen Portland*, særleg fordi Fløgstad var ein tydeleg kritiker av sosialdemokratiet og «Arbeidarpartistaten».

Gjennom romanane sine har Fløgstad gitt løpande historiske fortolkingar frå 1970-talet og heilt fram til i dag. I *Fyr og flamme* og *U3* (1983) viste han fram korleis den typologiske klassereisa ikkje berre var ei meritokratisk suksesshistorie, men også ei historie om oppløysing av fellesskapsverdiar. Den liberalistiske optimismen i kjølvatnet av den historiske vendinga i 1989, fekk hos Fløgstad eit tilsvar i form av nihilisme, kritikk og desillusjon. Der statsvitaren Francis Fukuyama tolka den historiske vendinga som *The End of History* (1992), tolka Fløgstad vendinga som historias blindveg. Innlegget vil særleg fokusere på dei tre romanane *Kniven på strupen* (1991), *Fimbul* (1994) og *Paradis på jord* (2002). Korleis tematiserer desse tre romanane den historiske vendinga etter kommunismens fall? Kva kan vi seie om relevansen av Fløgstads kritikk i lys av historiske erfaringar tjue til tretti år seinare?

Gullestad, M. Anders (Universitetet i Bergen)

Session 1.5

Moralsk og/eller økonomisk forbedring i Bjørnsons *En glad Gut* (1860)?

Bjørnstjerne Bjørnsons tredje bonderoman, *En glad Gut*, er ofte blitt forstått som en sjarmerende, men heller nasjonalromantisk Askeladden-historie, der hovedpersonen – den sympatiske husmannsgutten Øyvind Pladsen – makter å vinne både prinsessen (den vakre Marit) og om ikke kongeriket, så iallfall kongsgården: Etter å ha gjennomgått en rekke gjennom utfordringer og prøvelser overbeviser Øyvind til slutt sin utkåredes strenge bestefar, storbonden Ola Nordstuen, om å la ham overta gården og dessuten få med «Marit paa Kjøbet». All den tid Bjørnson selv ofte omtalte *En glad Gut* i litt nedlatende termer – i et brev fra 1861 hevdet blant annet at han regnet med at den kom til å gjøre «megen Fruentimmerlykke» – er det derfor ikke så rart at romanen sjelden regnes blant hans mest betydningsfulle verker. I mitt innlegg vil jeg argumentere for at denne oppfatningen har hindret tidligere forskere i å få øye på tekstens mange, påfallende moderne trekk: *En glad Gut* er i bunn og grunn fortellingen om individets muligheter for å forbedre sin livssituasjon i et tradisjonelt bondesamfunn der et nytt handlingsrom nylig har åpnet seg, som resultat av de økte mulighetene for sosial mobilitet som følger i kjølvannet av markedsøkonomiens begynnende gjennombrudd. Ett av hovedspørsmålene som romanen forsøker å besvare, er hva som skal til for at den økonomiske forbedringen som Øyvind forsøker å gjennomføre, ikke skal gå på bekostning av hans personlige moral. Som jeg vil argumentere for, kretser *En glad Gut* dermed rundt hvilke forutsetninger som må være til stede, for at en økonomisk peripeti fra fattigdom til rikdom ikke skal sammenfalle med en negativ moralsk utvikling, der individet utvikler seg fra å være en «glad gutt» til en nyttemaksimerende «homo oeconomicus».

Hamm, Christine (Universitetet i Bergen)

Session 4.2

Prekariatets peripetier: om det tragiske i Kyrre Andreassens forfatterskap

I *Poetikken* bruker Aristoteles begrepet peripeti for å betegne det øyeblikket i en tragedie der mennesket starter på undergangen, i kampen mot krefter som er større enn det selv. Det er effektivt hvis dette vendepunktet i handlingen faller sammen med heltens erkjennelse av sin skjebne, skriver han.

Jeg vil drøfte tre romaner skrevet av Kyrre Andreassen: *Svendsens catering* (2006), *For øvrig mener jeg at Kathargo bør ødelegges* (2016) og *Ikke mennesker jeg kan regne med* (2024). Andreassen skildrer personer som av ulike grunner havner i prekære livssituasjoner (blant annet i lys av Guy Standing 2011). De har for eksempel mistet sin faste ansettelse, og forsøker fåfengt å vinne tilbake kontrollen over livet sitt. Leseren blir gjort til vitne av et tragisk handlingsforløp, uten at protagonistene selv ser ut til å være klar over å delta i en tragedie.

Målet er å forstå det spesifikke ved Andreassens skildringer av prekært liv, ved å prøve ut peripetibegrepet som analyseverktøy. Er det mulig å si når handlingen i romanene hans snur til å bevege seg nedover, mot en uspesifisert katastrofe? Hvilke krefter leder til at protagonistenes liv forverrer seg, og hvorfor er vi fristet til å tolke prekarisering som skjebne?

Harmon, Bradley (Johns Hopkins University, Baltimore)

Session 2.7

Turning Points, Tipping Points – On Peripeteia and Contingency in *MELANCHOLIA* (2011) and *ANIARA* (2017)

In our era of climate change, there is frequent discussion of ›tipping points‹, usually in reference to various thresholds across the climate system that have severe impacts on human society and the progression of global warming. It is against this backdrop that I approach the films *Melancholia* (2011; dir. Lars von Trier) and *Aniara* (2017; dir. Pella Kågerman and Hugo Lilja). While both films have previously been read as climate change allegories (interpretations on which I draw), I focus more specifically on the future and future perfect temporalities of their narratives, specially that each film's peripeteia is specifically a matter of *contingency*.

In *Melancholia*, the narrative follows a familiar apocalyptic narrative where the titular planet is forecasted to, and eventually does, collide with and destroy Earth. Two possible planetary paths are predicted, though only one is known the diegetic public. Thus, extradiegetically, *Melancholia*'s initial peripeteia comes when the viewer discovers, simultaneously as the character Claire, the previously unknown prediction, which later reoccurs towards the climax of the film when other diegetic characters find out. In *Aniara*, there is a different temporal arrangement more closely aligned with the post-apocalyptic: Earth—or rather, humans' ability to survive on Earth—has already been compromised before the film, leading to the colonization of Mars. *Aniara*'s peripeteia occurs when the titular ship eventually is thrown off course after colliding with space debris, only to drift off into space for upwards of a million years.

In linear temporal terms, one could say that the temporality of *Melancholia* could be seen as oriented towards a ›closed‹ countdown, the temporality in *Aniara* as oriented towards an ›open‹ *countup*, so to speak. That said, in both films, because the peripetias are established in relation to future-oriented predictions, they are also accompanied by uncertainty, doubt, and anticipation. This destabilizes the clarity of the peripeteia as a narrative device. Curiously, the films' peripetias and their temporal trajectories are represented a corresponding graphic, *spatial* form in each respective film: in *Melancholia* it is the potential path of the titular planet towards Earth and in *Aniara* it is the titular spaceship's path away from its planned route from Earth to Mars (see Figures 1, 2 and 3). Thus, there is an explicit bind between temporality and spatiality in each film's narrative, such that their peripeteias are rendered viscerally visual. Ultimately, the aim of my paper is to parse out how these turning points figure into each respective fictional narrative and, more broadly, how they (following Julia Nordblad) can inform our real-life conceptualizations of the future in the ›Anthropocene‹.

Hauke, Simon (Universität Mnster)

Session 3.6

Grnspunkten mellan *forn ld* och historisk tid i medeltida identitetskonstruktioner

Det har ppekats vid flera tillfällen att konstruktionen av en förhistorisk forntid, en *forn ld*, i fornnordisk litteratur svarade till behov som fanns inom det högmedeltida sällskapet dr texterna uppstod, inte minst i samband med identitets- och legitimitetsdiskurser (jfr. Sverrir Jakobsson (2003); Scheel (2024)). Min avhandling rannsakar gränspunkten där denna fjärran fortid övergår till den historiska tiden. Frågeställningen behandlar, hur denna vändpunkt ingår i meningsskapandet i utvalda texter från olika traditionsomrden.

Det mest välkända exemplet fr en vändpunkt mellan *forn ld* och historisk tid r Brvallaslaget. Redan *Chronicon Lethrense*, en latin krönika om mytiska danska konungar från senare delen av 1100-talet, slutar med detta slag. Därefter börjar *Chronicon Roskildense*, som behandlar de historiska konungarna. Detta koncept togs upp lite senare av både Sven Aggesen i hans *Brevis historia regum Dacie* och Saxo Grammaticus i *Gesta Danorum*. I det senare verket blir Brvallaslaget den centrala grundbulten, efter vilken det inte uppträder några mytiska väsen eller forntidshjltar och som utgr symmetriaxeln fr allegoriska hänvisningar mellan verkets två hälfter.

Detta resultat ska sedan kontrasteras med omsättningen av motsvarande övergång i andra traditioner. Motsatt till den danska historieskrivningen, dr förkristna gudar bara uppträder som konungarnas rådgivare, hänfördes de norska konungarna genealogiskt till dessa gudar. Därför är det omöjligt att bara eliminera de mytiska elementer i ett verk som Snorri Sturlusons *Heimskringla*. Det gr dock att påvisa att det även där finns en förändring mellan den fjärran och den historiska forntiden, som inte bara beträffar berättandets narrativa framförande, men även yttrar sig i subtila aspekter som namnen av konungaslktens fiender.

Slutligen gr undersökningen in på Brvallaslagets begagnande i de senare fornaldarsagorna. Dessa sagor, som per definition är mera sysselsatta med den fjärran n med den historiska forntiden, tar upp element ur den tidigare historieskrivningen och bäddar in dem i en ny litterr omgivning, där den omtalade övergången fr en ny, än mindre central, betydelse. Sammantaget argumenterar avhandlingen, att vändpunkten mellan *forn ld* och nutid r en neuralgisk punkt i forntidskonstruktioner, å ena sidan vill skapa en förbindelse till forntiden som identitr referenspunkt, å andra sidan måste distansera sig från den, då den inte är kommensurabel med nutidens förhållanden. Undersökningen avslöjar såväl nödvändigheten fr medeltida historie- och sagaskrivare att ta itu med vändpunkten mellan *forn ld* och historisk fortid som variabiliteten i omsättningen och skrivarnas kreativitet i att anpassa denna övergång enligt genremssiga och ideologiska nödvändigheter.

Hejlsted, Annemette (Ilisimatusarfik, Grønlands Universitet)

Session 2.3

Rejsen går til Grønland

Om peripeti, katastrofer, lykkelige slutninger og plot i danske rejseromaner for børn med setting i Grønland

Fra begyndelsen af 1900-tallet og frem til i dag har rejseromanen spillet en fremtrædende rolle i dansk grønlandslitteratur for børn. Formålet med denne præsentation er at undersøge, i hvilken udstrækning grønlandsk natur og kultur er strukturelt forankret i rejseromanernes plot og tilskrives betydning gennem peripeti, katastrofe og lykkelig slutning. Som genre udgør rejseromanen med dens særlige egenskaber en ramme for udfoldelsen af plot som betydningstilskrivningen samtidig er underlagt. Her spiller konventionen om serielt forbudne og typisk enkeltstående begivenheder sammen med fortællerposition og en formel adskillelse mellem den rejsende og det fremmede, som den rejsende romanperson møder på sin vej, en afgørende rolle. Fremstillingen af Grønland som en afvigelse fra det velkendte knytter rejseromanernes begivenheder til hinanden og holder fortællingen i gang, mens det er peripetier, katastrofer og (forventninger om) lykkelige slutninger, der skaber forandringer og nye betydninger. Min undersøgelses pointer illustreres med afsæt i Kr. Vestergaards rejseroman *Jeppes og Jørgens Grønlandsfærd* fra 1929. Afslutningsvis perspektiveres til en række efterfølgende danske rejseromaner for børn.

Helle, Olav og Vaskó, Ildikó (WLTE, Budapest)

Session 3.2

Kriseretorikk i et krigsrammet Europa

Det er mye makt i språket, og derfor er det naturlig at peripetier og vendepunkter i samfunnet også kommer til uttrykk gjennom språkbruk. Måten vi kommuniserer på blir derfor ekstra viktig i krisesituasjoner. Etter en lang periode med fred i Europa er vi vært prisgitt bruk av assosiasjoner til krise og krig som kun metaforiske virkemidler, idiomatiske uttrykk eller i overført betydning. I nyere tid er det imidlertid blitt mer relevant å ikke utelukkende benytte slike begreper i overført betydning, men også til å beskrive den turbulente tiden og samfunnet vi lever i. Det faktum at det norske Språkrådet kåret «Beredskapsvenn» til årets ord 2024 vitner om at krise og krig preger språket vårt mer enn noen gang tidligere. Ethvert språk endrer seg i takt med samfunnet, men dramatiske hendelser kan også skru opp tempoet når det gjelder språkendringer som finner veien inn i allmennspråket. Undersøkelsen vår er basert på en kvalitativ studie av artikler og kommentarer i sammenheng med krigen i Ukraina. Vi vil blant annet undersøke politiske taler, innlegg, kronikker og den generelle polemikken i lys av det nye verdensbildet. Innlegget vårt retter søkelyset mot krisekommunikasjon og hvordan det norske språket avspeiler samfunnets holdning i løpet av de dramatiske hendelsene i nyere tid. Vi har funnet sterke ord og megetsigende retorikk med metaforer om situasjonen i Ukraina som ifølge enkelte er knyttet til lite handling i virkeligheten. Vi har også sett at ord og uttrykk som tidligere har vært forbeholdt historiefortelling og underholdningsdomenet har fått en revitalisering. Et eksempel på dette var da statsminister Solberg i starten av koronakrisen annonserte unntakstilstand og »...de mest inngripende tiltakene Norge har hatt i fredstid« (Solbergs tale 12.03.2020). Slike retoriske virkemidler trakk umiddelbart assosiasjoner til krise og krig. Et betimelig spørsmål er da om hvorvidt språket har blitt utvannet i såpass stor grad at man nå kanskje mangler begrepene til å beskrive det brutale og alvorlige på en treffende måte.

Hjort, Stefan (Universitetet i Oslo)

Session 2.14

Romantiske peripetier: Wergeland og litteraturhistorien

I dette innlegget vil jeg sammenligne litteraturhistoriske peripetier fra to faser av romantikken, universalromantikken og nasjonalromantikken. Dette kan være skildringen av et kritisk vendepunkt mellom perioder, som kan ha en spesiell retorikk, låne innsikt fra andre lands litteraturhistorier og formidle mellom forskjellige tidsskalaer.

I den første norske litteraturhistorien skriver Hans Olaf Hansen at det »ved Slutningen af Wergelands Levetid – omkring Aarene 40 – begyndte et ganske andet Liv og en ganske anden Retning at røre sig inden Literaturen« (1862, 71–2). Kunsten kom «i Berørelse» med bonden, »en Kilde, hvorfra Literaturen atter skulde faa friskt og kraftigt Blod i sine udtørrede Aarer« (98). Intertekstualitet kan imidlertid påvises mellom Hansens verk og Heinrich Heines *Die romantische Schule* ([1835] 1997), som tilsier at Hansen leser og feilleser Heines tyske litteraturhistorie kreativt for å gripe handlingen i norsk litteraturhistorie.

Et tilsvarende vendepunkt fra universalromantikken kan være vanskeligere å finne, fordi litteraturhistorien ennå ikke fantes i Norge. En mulighet er å lese Wergelands dedikasjonsdikt til naturfilosofen Henrik Steffens i *Skabelsen, Mennesket og Messias* ([1830] 1921) som litteraturhistorisk posisjonering. Der iscenesetter dikteren seg i en slags innvielse, der Steffens »svaler min Pande med signende Hænder« (Wergeland 1921, 7). Berøringen fra Steffens minner om Hansens skildring av litteraturens berøring med bonden; og slik Hansen låner fra Heine, kan det også være at Wergelands dedikasjon modellerer Oehlenschlägers arvtakerforhold til Steffens.

Hvis vi imidlertid ser denne peripetien i kontekst av *Skabelsen*, kan vi finne tilløp til en annen idé om litteratur- og skrifthistorie enn den nasjonale som litteraturhistorieskrivingen etablerer senere. Diktet åpner seg mot langt større tidsskalaer, som universets, jordas og menneskehetens historie. Hvis Wergeland fikk impulser fra universalromantikken, kan hans litteraturbegrep også ha i seg en tanke om konstante tilblivelsesprosesser som ikke kan fullendes, jf. Friedrich Schlegels beskrivelse om romantisk diktning som progressiv universalpoesi (1967, 182), som yter motstand mot litteraturhistoriens trang til å lukke litterære verk inne i historiske forløp.

Holt, Thor (Universitetet i Oslo)

Session 2.2

Turning Points and Resolutions in the Nazi *Urheimatfilm*

In the Third Reich, the ›Jew‹ served as a constructed enemy and a constant point of orientation, with Nazi ideologues and filmmakers defining an ideal self in terms of a negative image. Research on Nazi cinema stresses how this fabricated ›Other‹ dominated the screen, whereas any ideal type was hard to find. As stated by Eric Rentschler, »it was not so much the positive points of orientation that energized Nazi films, but rather the non-German—that is to say, alien and outlandish—attractions.« This paper challenges this notion and explores the Norwegian peasantry as a constant and positive point of orientation for audiences in Hitler's Germany. Based on close readings and archival research on Fritz Wendhausen's *Peer Gynt* (1934), Detlef Sierck's *Stützen der Gesellschaft* (1935), and Herbert B. Fredersdorf's *Nordlicht* (1938), I will define and discuss Nazi era feature films with Norwegian settings as *Urheimatfilme*. Drawing on Kant's analogy between the sublime and war, I argue that dramatic landscape scenes in the north functioned as substitutes for the battlefield and turning points in the narratives, leading to resolutions that promoted gender roles required in war: heroic men and waiting women. Nazi propagandists thus constructed Norwegian-ness as something fundamentally different than other imagined Scandinavian identities. The paper ultimately suggests that Nazi cinema misused Nordic literature to negotiate the trauma of the first world war and prepare the nation for another.

Houe, Poul (University of Minnesota)

Session 3.2

Peripatetisk peripeti – om stemningsskift der bugter sig gennem nyere dansk litteratur

Som titel-stykkets fortæller i H.C. Branners samling af prosastykker *Vandring langs floden* (1956) bevæger sig langs Donau-floden, bølger stemningsskift gennem hans sind. Europa efter 2. verdenskrig er ikke længere til målløse fodture, men trodser man som han (og hans ledsager) tidens tand, går sindet på en sådan tur sine egne veje. Hovedvejen er *gentagelsen*, »den moderne ... Livsbetragtning«, som Kierkegaard skrev, men som for Branners vandrere synes mere uvirkelig. »Vi havde oplevet det engang før, paa samme sted og paa samme maade, skønt det var en umulighed«, hedder det bl.a. Senere »fik jeg en følelse i kroppen som om ... det var nødvendigt at dø for at noget kunde leve videre – noget jeg ikke vidste hvad var«.

Også gentagne drømme – eller mareridt – undflyr håndgribelighed. Trods sin gru er »krigen heller ikke nogen virkelig krig – den er fuldkommen lydløs og fri for lidenskab, mildnet af en egen venlighed, som om der ikke længere findes haab i verden og derfor heller ingen grund til had eller frygt«. Al virkelighed føles ny – »men jeg følte den mere fremmed og uoverkommelig end døden«. Plagsom gentagelse eller forceret optimisme? Gentagelserne vider sig og klinger – indtil vandrelysten ebber ud.

Sådan ender peripatetikernes færd i peripeti – og deres skiftende stemninger i en ubeskrivelig gentagelse af katastrofeoplevelser – så parret »saa paa hinanden og rystede opgivende paa hovederne. Vi havde mest lyst til at slaa oplevelsen hen i spøg«. En pseudo-lykkelig udgang? Gennemsyret af efterkrigens sindelagsskift udtrykker vandringsoplevelsen et paradigmeskift i moderne dansk litteratur før denne springer ud i modernisme. Mit paper afkoder Branner-generationens artistiske vandreoplevelser og kontrasterer dem med ældre og yngre digteres.

Huber, Patrizia (University of Zurich)

Session 1.8

Introduction Peripeteias of Motherhood

With Ibsen's Nora (*Et dukkehjem*, 1879, *A Doll's House*) as a prominent example, Scandinavian literature has long depicted motherhood as a site of dramatic peripeteias, where turning points like the abandonment of one's family reshape the meaning of the narrative, social and cultural norms, and literary history. In recent years there has been a growing interest in cultural works that portray diverse forms of motherhood, paralleled by research projects and networks like the European *MotherNet*, which explore motherhood's evolving dimensions in contemporary society.

This panel seeks to initiate a conversation about the literary approaches to peripeteias in motherhood, especially from a historical perspective. Not all literary mothers are as challenging as Ibsen's Nora, but many narratives pivot around transformative moments such as familial abandonment, the loss of a child, or unexpected pregnancies. For instance, Finnish author Pirkko Saisio's *Punainen erokirja* (2003, *The Red Book of Farewells*) the last book of an autofictional trilogy, interweaves the onset of motherhood with the narrator's emergence as serious author. By alternating between different temporal levels, the birth of the narrator's daughter merges with their first writing sessions and the confident self-image as an author. Likewise, Tove Ditlevsen's *Gift* (1971, *Dependency*) explores the narrator's abortion alongside her struggles of defining female authorship, illustrating the fraught intersections of creative and maternal identities.

This panel invites discussions on questions like: How do literary texts depict turning points in motherhood, such as abortion, estrangement, or the redefinition of maternal roles? What are the challenges of narrating moments of motherhood in content and form? What functions do these narratives serve in challenging social and cultural norms, particularly in relation to queer parenthood? How have historical shifts influenced literary portrayals of motherhood, and what connections exist between motherhood and authorship?

By bringing together researchers from diverse academic backgrounds and career stages, this panel aims to foster dialogue and collaboration, creating a foundation for further exploration of literary depictions of motherhood. The panel is open to papers on texts, films and performances from a variety of genres and periods.

Humpál, Martin (Charles University Prague)

Session 2.13

Vendepunkter i Peter Høegs *Fortællinger om natten*

I Peter Høegs novellesamling *Fortællinger om natten* (1990) spiller vendepunkter en viktig tematisk rolle. De fleste novellene i samlingen er bygget opp på samme vis: I begynnelsen vil hovedpersonen gi sitt liv mening ved hjelp av et eller annet lukket system (det kan være f.eks. matematikk, filosofisk logikk eller kunstteori), men dette systemet bryter på et tidspunkt plutselig sammen. Dette fører til en ny innsikt hos hovedpersonen, men ofte også til resignasjon eller fortvilelse. I innlegget mitt vil jeg imidlertid påstå at den implisitte forfatteren antyder at det å leve uten å stole på et absolutt system egentlig ikke burde være en grunn til fortvilelse, snarere tvert imot. Jeg vil hevde at Høegs novellesamling i dette henseende er utpreget postmodernistisk.

Ims, Margit (Universitetet i Sørøst-Norge)

Session 2.6

Vendepunkt i *Tre vegar til havet* av Brit Bildøen: Samfunnskritikk og vending mot det meir enn menneskelege

Romanen *Tre vegar til havet* (2018) består av tre historier som er fletta saman: «Eksilet», «Staten» og «Kroppen». Dei tre historiene omhandlar den same kvinna på ulike stadium i livet og er fortalt med ulik temperatur og distanse. Romanen opnar på notidsplan i «Eksilet», der vi møter kvinna på andre sida av *peripetien*. Ho har brote med fortida si og det livet ho såg for seg som mor, etter å ha fått avslag i ein adopsjonsprosess. I det nye livet arbeider ho på ein fuglestasjon og følgjer den kritiske situasjonen til fuglebestanden tett.

Sjølv om romanen har ein spesiell struktur med sprang i kronologien og er komponert utan tradisjonell spenningskurve for ein tragedie, er det relevant å sjå på det fundamentale brotet i kvinna liv ut frå *peripetien* og andre omgrep frå den klassiske dramalæra til Aristoteles som dreipunkt. Gjennom å analysere dei tre historiene med kvar sine spenningskurver kvar for seg, får ein fram dialektikken mellom historia og plottet i romanen som heilskap. Spørsmål om heilskapen i forteljinga melder seg: Korleis forstå overgangen til kvinna i lys av tragiske termar?

I *Poetikken* heiter det at det er stor forskjell på om noko skjer som følgje av noko eller berre etter det. Ein kan diskutere om omslaget i *Tre vegar til havet* og vendinga kvinna gjer mot naturen og engasjementet for fuglane kjem som naudsynt og sannsynleg utfall av hendingane føre. Med å lesa romanen som ein tragedie og nytte omgrep som *anagnorisis* og *hamartia*, gjer analysen min poeng ut av at ein i romanen finn ein latent samfunnskritikk. Feilgrepet (*hamartia*) som mogleggjer omslaget kan vera ein svikt på samfunnsnivå med normer og forventningar til kvinna om å bli mor, og ei slik lesing opnar for å sjå omslaget som ei frigjering og utviding av omsorgsperspektivet mot det meir enn menneskelege.

Jaberg, Eliane (University of Zurich)

Session 1.13

Abortion as Peripeteia. (Re-)Conquering the Body, the Narrative, and Authorship

In her debut novel *Les Armoires vides* (1974), Nobel laureate Annie Ernaux writes: »There is supposed to be a prayer to suit every occasion, for birth, marriage, dying, they should come up with prayers for everything, there should be one for a girl of twenty who's just had a backstreet abortion, what she thinks as she comes out, walk home, and throws herself onto her bed. That one I'd need over and over again. But all the books keep quiet on that.« Ernaux's call highlights not only the personal turning point abortion represents but also the literary silence surrounding such experiences: By marking the moment when the previously unspoken finds narrative expression, the depiction of abortion in literature constitutes a peripeteia in itself. Contrary to Ernaux's observation, Scandinavian literature reveals a surprisingly vivid tradition of texts that address abortion. Long before its legalization, literary representations of abortion emerged, albeit often indirectly. In Amalie Skram's *Fru Inés* (1891), for instance, the topic is only implied, while from the 1920s onward, abortion becomes a recurring and less ambiguous theme in narratives that illuminate societal attitudes and the lived realities of women. With the decriminalization of abortion in the 1970s, Scandinavian literature entered a new phase, exploring abortion more explicitly and often aligning these narratives with broader feminist critiques. Today, amid rising conservatism and challenges to reproductive rights, abortion narratives have re-emerged, frequently re-formulating Ernaux's plea for a universal ›prayer‹ for this individual yet collective experience. While a comprehensive exploration of abortion narratives in the history of modern Scandinavian literature may be long overdue, this paper adopts a more focused approach, starting with the concept of birth as a poetic metaphor and an indispensable resource for (male) authorial self-narration. Rooted in the longstanding cultural tradition of projecting artistic production onto biological reproduction, this phantasm equates the creation of an artwork with the *ur-scene* of ›authorship‹—the birthing of a child. Within this framework, the male author is imagined as an autonomous and original creative genius, self-generating and godlike, with no origin outside himself. Feminist scholarship has demonstrated that such conceptions often result in the suppression of the maternal. For female authors, however, this dynamic also seems to provide fertile ground for critically interrogating their own authorship within androcentric contexts. Through close readings of texts by Cora Sandel, Ásta Sigurðardóttir, and Tove Ditlevsen, this paper argues that the literary depiction of abortion, set against the backdrop of the ›birthing author‹, transcends a mere biographical turning point, breaking more than just the taboo of representing abortion in literature. Instead, abortion becomes a means to interrogate cultural frameworks and challenge the conventional dichotomy of male production versus female reproduction, provoking a peripeteia in cultural history by destabilizing traditional narratives of (female) authorship

Jamet, Raphaël (Université de Strasbourg)

Session 1.11

Sápmi as an imaginary place of crime or of recovery ? A case study of *Stöld* (2021) and *Le dernier Lapon* (2012)

Ann-Helen Laestadius' *Stöld* (2021) and Olivier Truc's *Le dernier Lapon* (2012) are two stories set in the Sápmi region, and particularly North of the polar circle. There is crime, tradition and memories, and reindeers. Nevertheless, the two authors are as different as can be: one of them comes from Sápmi, the other was born in France and lives in Stockholm. In what ways the comparison between those two narratives can offer some insights on the representation of Sápmi? Which crime novel tropes are used and for what purpose – either in a straight or deconstructed way? My goal will be to use peripeteias and narratives tropes analysis in order to understand if and in what way the same *locus* might influence how the two novels depict places, cultures and struggles to a wide audience. Does the *locus* work as a main character / *sujet* in such narratives ? If so, the concepts taken from network theory (Latour, *Changer de société, refaire de la sociologie*, 2007) could help us visualising the global narrative network. Our collective representation of the places where climate change and political struggles are the most noticeable need to be thought through.

Jelsbak, Torben (Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, Dänemark)

Session 4.4

Abstract. Peripetier og transition i Hans Kirks roman *Fiskerne*

Hans Kirks roman *Fiskerne* fra 1928 skildrer en gruppe indremissionske fiskere, der bryder op fra det barske klima ved Vesterhavet for at bosætte sig og slå rødder i det mildere og frodigere miljø ved Limfjorden. I løbet af få år erobrer fiskerkolonien den åndelige magt i det lille samfund. De opretter søndagsskole og missionshus og får udmanøvreret den lokale grundtvigianske præst, samtidig med at de sætter kampen ind mod verslige udskejelser, bal og dans på den lokale kro. Men samtidig med at fiskerkolonien således bidrager til en religiøs vækkelse og ensretning, fungerer de også som en motor for en uafvendelig modernisering af det lille samfund, både i kraft af deres effektive motoriserede organisering af fiskefangsten i fjorden, men også ved deres kætterske underminering af åndelige autoriteter på stedet. Samtidig med at religionen vinder frem, fortæller romanen således også en historie om gryende modernisering og om de mere frigjorte livsformer, der følger af økonomisk vækst og voksende kontakt med verden uden for. I mit oplæg vil jeg diskutere disse to aspekter af romanen: *Fiskerne* som en roman om en uafvendelig modernisering og som en historie om land og by og individer i transition.

Jón Yngvi Jóhannsson (University of Iceland)

Session 4.9

The Contemporary Breakthrough. The modernisation of Icelandic literature in schools 1968-1980

The Icelandic upper secondary school system underwent fundamental changes between 1968 and 1980. The number of schools increased significantly, a new curriculum was introduced, and teaching approaches, which in many respects had remained unchanged since the era of the Latin school, were modernised. These developments included substantial changes in the teaching of Icelandic literature. The focus shifted away from an emphasis on nationalism and older literary works, towards modern literary theory and contemporary literature.

At the same time, there was rapid development in Icelandic literary studies both within and beyond the university setting. At the beginning of the 1970's, young scholars joined the Department of Icelandic at the University of Iceland and significantly altered the focus of literary instruction. Additionally, Comparative Literary History, later known as Comparative Literary Theory, was introduced at the University of Iceland as a distinct academic discipline in 1971.

The next step in this development was when articles and books were published introducing new concepts. New Criticism and narratology were particularly prominent, for example, in Njörður P. Njarðvík's book, *The Characteristics of the Novel* (1975), and no less in the textbook he wrote for upper secondary schools the same year, titled *Story, Play, Poem. Fundamentals of Literary Analysis*. At the same time, the publication of contemporary Icelandic literature in high-quality school editions for upper secondary schools began.

This lecture will address these transformations in literary studies and the teaching of literature, as well as their potential impact on the history of Icelandic literature and history education in Iceland. The findings presented on this occasion form part of a larger research project on the literary history of textbooks in Icelandic language and literature.

Johnsson, Henrik (Østfold University College, Schweden)

Session 1.4

Borgerskapets undergång: Incestmotivet i den nordiska gotiken

Föredraget behandlar incestmotivet i den nordiska gotiska litteraturen under perioden ca. 1820–1850. Det gotiska incestmotivet iscensätter ett gränsöverskridande erotiskt begär inom huvudsakligen högborgerliga familjekonstellationer. Motivet är heteronormativt strukturerat, och inbegriper vanligtvis en bror eller far som söker förföra en kvinnlig familjemedlem. I olika variationer förekommer motivet i så vitt skilda författarskap som C.J.L. Almqvist, Aurora Ljungstedt, C.F. Ridderstad, Maurits Hansen, och B.S. Ingemann. Med utgångspunkt i litteraturhistorisk och sociologisk forskning, samt med anknytning till forskningsfältet queer Gothic studies, söker föredraget förklara motivets funktion och popularitet.

Föredragets hypotes är att incestmotivet gestaltar en pågående kris inom det borgerliga patriarkatet. Incestmotivet används för att kritisera samtida tendenser på familjebildningens område. Frågor som kusingifte och ojämlikhet inom arvsrätten problematiseras med hjälp av ett motiv som kan läsas som en appell om sociala reformer. För att anknyta till konferensens tema signalerar det gotiska incestmotivet en vändpunkt i den nordiska litteraturhistorien. Motivet markerar att det borgerliga patriarkatet har nått vägs ände och att en social nyordning behövs. Motivet pekar därmed fram mot den kritik av patriarkatet som återfinns hos senare författarskap som Ibsen och Strindberg. Föredraget avslutas följaktligen med en reflektion kring incestmotivets betydelse i den moderna genombrottets litteratur.

Kleveland, Kristine (Universitetet i Oslo)

Session 2.1

Vendepunkt i og ikring Johannes V. Jensens *Bræen*. *Myter om istiden og det første mennesket* (1908)

I samanheng med isbrear snakkar ein gjerne om smelting og forsvinning og om vippepunkt som får dramatiske følger for klima og for breane sine omgjevnader. Isbreane har alltid vore i rørsle, har vakse og minska, men synet på desse rørslene har ikkje alltid vore med den same uroa som finst i dag. I Johannes V. Jensen sin roman *Bræen* er nettopp breen handlingsdrivande når han skrider fram og presser menneska lenger og lenger bort. Breen er framstilt som trugande i boka, og vert stilt opp som hovudpersonen Dreng sin fiende (Jensen, 1961, s. 27). Bre og menneske måler krefter i det som er ei mytisk forteljing om nordiske menneske si utvikling frå å vere primitive vesen til å verte rasjonelle, relasjonelle og innovative skapingar, meir utvikla og avanserte, og slik heva over andre artar. Denne forteljinga er prega av fleire vendepunkt, om ikkje vippepunkt, der både isbre og menneske er agerande. Ei hovudvendig er likevel at menneske legg isbreen under seg, reint fysisk og i overført tyding: »En dag var det allerede længe siden. Dreng kendte bræen og havde lagt den under sig som al anden vej, der var gået og bleven gammel« (Jensen, 1961, s. 39). Slik vert *Bræen* ei forteljing om korleis menneske kua og tok styring, la naturen under seg gjennom å reint faktisk leggje breen under seg.

Jensen sin roman frå 1908 er ei mytisk forteljing som lyfter nordiske menneske fram på ein heltemodig måte som ser annleis ut for lesarar over 100 år seinare. Skildringa av nordbuarane som overlegne andre og meir primitive menneskegrupper har ein sosialdarwinistisk klang til seg og er rimeleg å sjå som problematisk. I tillegg les ein ikkje i dag forteljinga om menneske som la breen under seg og venda kulden om til smelting som ei lukkeleg forteljing. Ein les det snarare som ei antroposen vending som no fører oss mot vippepunkt etter vippepunkt. Dette innlegget er ei undersøking av vendepunkta i og ikring Jensens *Bræen*.

Kohlbeck, Theresa (Humboldt-Universität Berlin)

Session 1.8

**The case of Kristin – Fish Gutting and Mothering in Martin
Joensen's Novel *Fiskimenn***

The industrialization of fishing in the Faroe Islands in the early 20th century drastically transformed everyday life and motherhood. With men often absent at sea—or lost to it—women took on wage work in the fishing industry alongside their domestic responsibilities, such as gutting fish. While Joensen's *Fiskimenn* centers on Símun, the male protagonist, the novel also highlights the struggles of mothers in his orbit. A particularly poignant case is his sister Kristin, whose disillusionment in marriage and subsequent illness underscore the burdens placed on Faroese women during this era. Through Kristin's story, I explore how Joensen's narrative captures the intersections of motherhood, labor, and survival in a rapidly changing society.

Körber, Lill-Ann (Georg-August-Universität Göttingen)

Session 1.15

Decolonial Turn in Scandinavian Studies?

Roundtable Discussion on Institutions, Research, and Teaching (Lill-Ann Körber, Swantje Opitz, Hanna Rinderle)

The notion of turning points is employed in various ways within literary theory and practice: beyond Aristotle's concept of peripeteia as the dramatic climax, the turning point is also recognised in narratology as a key element of storytelling. Similarly, literary and cultural studies have long been shaped by theoretical 'turns'—such as the cultural, spatial, or linguistic turns. Over the past two decades, Scandinavian Studies has seen increasing engagement with what has been termed a postcolonial turn. More recently, however, this theorisation has been critically expanded through decolonial approaches.

Sámi scholars, in particular, stress that »Decoloniality is an epistemic, political and cultural movement for emancipation from these limitations, foregrounding the fact that the achievements of modernity are inseparable from racism, hetero-patriarchy, economic exploitation, and discrimination of non-European knowledge systems« (Knoblock 2019, 290). They call for new approaches in literary and cultural studies that not only challenge hegemonic structures but also actively recognise Indigenous knowledge and methodologies, integrating them meaningfully into academic research. In this roundtable session, we aim to explore the question of how—and under what conditions— a decolonial turn in Scandinavian Studies might take place. Can such a shift mark a genuine turning point in how we engage with and understand Scandinavia? Together with participants and audience members, we wish to reflect on how decolonial processes can be initiated or are already being practised at various levels of university life. This includes:

- Institutional questions – How do we name our fields of study (e.g., programme titles)? What symbols represent our institutes?
- Teaching – What content and research are integrated into curricula? Whose perspectives are prioritised?
- Research – How can decolonial methods, such as collective research practices, be implemented? How can such collaborative work be made visible and institutionally recognised?

Following brief introductory impulses on these three main areas – institutions, teaching, and research – we invite all participants to join an open discussion.

Korovin, Andrey (Independent scholar, Litauen)

Session 2.17

Human Life, Personal Choices and Fate in H.C. Andersen's Late Stories

H. C. Andersen is well known as an author of the most original examples of literary fairy tale (»eventyr«). But in 1850s he created another new genre form »historie« (story, tale). This new form is generically connected to the genre of fairy tale but has a number of essential differences from it. The internal worlds of Andersen's stories become more complex than those of fairy-tales when some elements of folklore and clerical genres are included in it, whether it be legends, ballads, religious fables or other types of texts. For example, the text of one medieval ballad about Marsk Stig in the story *The Wind Tells of Valdemar Daae* is to show all tragic circumstances as fated, inevitable, strongly connected and dependent upon the past. The past, the present and the future are equally objective and real, like the near and far in space. The future is materialized and becomes real in the present because it is only a repetition of some events which took place in the past. Old texts confirm this inevitability: Valdemar Daae's family must die like the family of Marsk Stig in the ancient ballad. The similar effect exists in such stories as *The Marsh King's Daughter*, *A Story from the Dunes* ect.

Langås, Unni (Universitetet i Agder, Norwegen)

Session 3.7

Vendepunkt eller kontinuitet? Norske forfatteres svar på terrorangrepet 22. juli 2011.

Når krisen inntreffer, som den i Oslo og på Utøya den 22. juli 2011, kan dens sjokkartede virkning få mennesker til å oppleve hendelsen som et brudd i historien. For noen blir det et før og etter fordi de personlig er så tett på angrepet at deres eget liv blir forandret; for andre blir det et før og etter fordi de ser angrepet som en kulturell endring av et nasjonalt narrativ med fred, tillit og samhold som hovedelementer. I begge tilfeller blir terroraksjonen betraktet som et vendepunkt fordi den rystet oppfatningene av Norge som en nasjon fremmed for terror – i alle fall en terror utført av ens egne. Denne vinklingen på terrorangrepet kan vi finne i beretninger skrevet av terrorismens ofre, samt dessuten forfattere som formidler sine refleksjoner i kort avstand til begivenhetene. En annen tilnærming vil heller betrakte terrorangrepet som en bekreftelse på en lenge observert utvikling der høyreekstrem vold oppfattes som en konsekvens av en historie med røtter tilbake til andre verdenskrig. I dette tilfellet blir 22. juli vurdert som et forutsigbart resultat av et manglende oppgjør med krigsprofitører og en blindhet for terrorens ideologiske tilknytning. I innlegget vil jeg belyse kontrasten mellom de to perspektivene ved hjelp av tekster av Karl Ove Knausgård og Kjartan Fløgstad.

Ławniczak, Sonia (Adam Mickiewicz University, Poznań)

Session 2.10

Att skildra den judiska katastrofen på flera generationers avstånd.

Analys av *Det var jag som skulle dö* av Natalie Verständig Axelius

1900-talet var en av de mest tragiska perioderna med två blodiga världskrig som ödelade länder och förintade befolkningar, samt två kriminella ideologier nazism och kommunism som utgjorde ett allvarligt hot mot de humanistiska värdena. Många av dessa händelser, och i synnerhet Förintelsen, uppfattas som vändpunkter i hela mänsklighetens historia. De har också återspeglats i litteraturen. Att behålla minnet av Förintelsen är inte bara att förmedla kunskap om vad som hände, utan också att reflektera över budskapets former. Den här typen av minnesdiskurs har också utvecklats i Sverige som inte var inblandat i fientligheter och inte led några betydande förluster till följd av kriget. Sverige förklarade neutralitet 1914 och bekräftade den 1939, vilket innebar att det varken deltog direkt i första eller andra världskriget. Detta har resulterat i avsaknaden av vissa erfarenheter som var gemensamma för de länder och nationer som drabbades till följd av krigshandlingar och led under nazisternas utrotningspolitik. Istället skapades en mycket unik neutralitetsberättelse som också brukar kallas den småstadsrealistiska berättelsen. Den användes för att förklara svenska eftergifter till Nazityskland som nödvändiga för att kunna hålla landet utanför kriget och betona Sveriges förtjänster när det gäller humanitär verksamhet. År 1991 var en symbolisk startpunkt för uppgörelsen med den småstadsrealistiska neutralitetsberättelsen. Då publicerades boken *Heder och samvete* av den svenska författaren och journalisten Maria-Pia Boëthius. Författaren formulerade många direkta anklagelser som först och främst riktades mot makthavare. Professionella historiker förebrådde henne för att ha överfört det samtida moraliska paradigmet till det förflutna och ignorerat dåtidens politiska omständigheter. Det råder dock ingen tvekan om att boken banade väg för en moralisk utvärdering av det förflutna. Svenska läsa- och kritikers intresse för litteratur skriven av ögonvittnen eller om krig i allmänhet ökade avsevärt och sättet att berätta om Sverige under andra världskriget förändrades. Nu är det dags för tredje generationens överlevande att berätta om sina erfarenheter. Detta är fallet med Natalie Verständig Axelius, för vilken publiceringen av romanen *Det var jag som skulle dö* blev en vändpunkt i livet. 2019 tilldelades hon ett stipendium ur Micael Bindefelds Stiftelse till minne av Förintelsen för att möjliggöra spridandet av boken. Romanen kommer att analyseras med hänvisning till begreppet *efterminne* (på engelska *postmemory*) som introducerades av den amerikanska litteraturvetaren Marianne Hirsch.

Leemhuis, Marianne Mosvold (Universitetet i Oslo)

Session 3.8

»Eg er heime«: Sumaya Jirde Alis *Ikkje ver redd sånne som meg* som en kamp om anerkjennelse

Eg greier ikkje å sjå for meg ein annan heim enn Noreg. Derfor gjer det vondt når somme folk ber meg 'reise heim igjen'. Å komme dit eg er i dag, stolt og sikker på min eigen identitet og kven eg vil vere, den reisa har vore lang. Derfor blir eg overlykkelig kvar gong eg greier å svare: Eg er heime.

Slik avsluttes Sumaya Jirde Alis selvbiografiske bok *Ikkje ver redd sånne som meg* (2018). Jirde Alis bok er en del av en bølge av selvbiografiske oppvekstskildringer om minorisering og rasialisering som har skylt over det norske bokmarkedet i de siste årene (Oxfeldt, 2021). Flere av de mestselgende bøkene følger samme mønster som antydes i avslutningen på Jirde Alis bok – som en mot integrasjon. Hvordan skal vi tolke slike ›happy endings‹ i fortellinger om interseksjonell diskriminering i dagens Skandinavia.

Den tyske amerikanisten Winfred Fluck har foreslått at historier følger et mønster hvor erfaringer av anerkjennelse eller ringeakt utgjør vendepunkter i handlingsforløpet (Fluck, 2013). Mens han tar for seg klassiske narrativer, som askepott-historier og eventyreren som vender hjem som en helt, vil jeg undersøke hvorvidt en anerkjennelsesteoretisk tilnærming til selvbiografiske fortellinger om ›å bli norsk‹ kan føre til rike lesninger. Jeg vil særlig dra på Axel Honneths oppfatning om at sosiale konflikter grunner i opplevelser av manglende anerkjennelse, som igjen fyrer opp under kamper for anerkjennelse (Honneth, 2010). Analysen vil vise hvordan disse fortellingene som ofte virker enkle på et narrativt plan, inneholder mulige ambivalenser i forholdet mellom det skrivende subjektet som demokratisk medborger og det (post-)nasjonale fellesskapet hen skriver seg inn i.

Løkholm Ramberg, Ingri (UiT, Tromsø)

Session 4.5

Skriften som galskapens (v)endepunkt i Tove Ditlevsens *Ansigterne* (1968)

Paperet mitt er en lesning av Tove Ditlevsens ›galskapsroman‹ *Ansigterne* fra 1968. Analysen problematiserer hvordan skriften og galskapen både utelukker og avhenger av hverandre i fortellingen samt hvordan dette forholdet forårsaker vendepunkter i forfatteren Lise Mundus' livsvilkår. Romanen struktureres etter omslag i Mundus' psykiske helse som forårsaker stedlige forflytninger. I romanens begynnelse flytter et selvmordsforsøk henne fra en uutholdelig hjemmesituasjon og til en institusjon. Mot slutten av romanen fører en aksept av «sindssygen» til at hun gjenopptar skriveingen og flytter hjem til ektemannen som har bidratt til hennes kunstneriske og relasjonelle kriser.

Paperet knytter videre an til spørsmålet om ›happy endings‹ i Ditlevsens roman: Den romantiske gjenforeningen, fornyede litterære ambisjoner og den forløste skrivehandlingen peker mot en ›lykkelig‹ slutt. Imidlertid rommer romanens avslutning en aktiv unnvikelse av spørsmålet om et forhold mellom Mundus' ektemann og hennes datter, som har fått fornyet aktualitet med utgivelsen av biografien *Tove Ditlevsen var min mormor* (2023), skrevet av Ditlevsens barnebarn Lise Munk Thygesen, som gjør overgrepshistorien som ligger mellom linjene i Ditlevsens roman, eksplisitt, og inviterer til en ny forståelse av romanens avslutning.

Malinowska, Kamila (Adama Mickiewicza University, Poznań)

Session 2.15

Danish bio-fictions in service of feminism(s). A comparative analysis of the pretextual nature of female artist representations in *Marie: En roman om Madame Tussauds liv* (1983) by Dorrit Willumsen and *Kriger uden maske* (2022) by Hanne-Vibeke Holst

In my presentation, I will analyse the portrayal of visual artists in two Danish bio-fictions: *Marie: En roman om Madame Tussauds liv* (1983) by Dorrit Willumsen, which depicts the life of the renowned creator of wax figures, and *Kriger uden maske* (2022) by Hanne-Vibeke Holst, which explores the story of avant-garde Danish sculptor Sonja Ferlov Mancoba. Both novels are ›pretextual‹ in nature, as defined by Joanna Cymbrykiewicz (2019). This means that they serve a dual purpose: they not only aim to present the lives of historical figures, grounded in factual accounts, but also reinterpret these narratives to highlight connections between past and present. By emphasizing selected aspects of historical events, the authors reframe them to challenge readers to reflect on similar issues in contemporary times. In my interpretation, the mentioned narratives reveal their pretextual character by articulating specific models of femininity and exploring the paths female artists can take toward achieving success. The portrayals they offer, in my view, align with the dominant feminist thought of their respective periods, namely, second-wave and fourth-wave feminism. Using comparative analysis techniques, I aim to reconstruct the pretextual intent behind these narratives and examine how such representations have evolved in literature from the 1980s to the present day.

Malmio, Kristina (University of Helsinki)

Session 4.7

Vändpunkter i två finlandssvenska författares lyriska verk från 2000-talet: Ulrika Nielsens *Undergången* (2015) och Henrika Ringboms prosadikter *Händelser ur Nya Pressen 1968–1974* (2009).

I mitt föredrag studerar jag vändpunkter i två finlandssvenska författares lyriska verk från 2000-talet: Ulrika Nielsens *Undergången* (2015) och Henrika Ringboms prosadikter *Händelser ur Nya Pressen 1968–1974* (2009). Medan Nielsens titel tydligt signalerar om en förändring som redan har skett, utgår Ringbom från enskilda händelser på 1960- och 70-talen som visar på en värld i förändring. Båda strävar att säga någonting om den samtid vi lever i. Jag kommer dels att studera hur Nielsen och Ringboms prosalyriska diktverk tar sin utgångspunkt i och skildrar samhälleliga vändpunkter, dels analysera peripetier i dessa verk som kan ses som exempel på politisk poesi. Genom att belysa en vändpunkt, är båda verken ute för att säga något om samtiden och försöka ändra riktningen på utvecklingen. De lämpar sig väl för att analyseras i relation till den omringande världen samtidigt som de ställer utmaningar för en litteraturforskare som utgår från tex begreppet peripeti. Hur ska man identifiera vändpunkter i en intensiv prosalyrik där varje rad verkar vara tung av betydelse och den hybrida formen avviker från gängse centrallyrik och använder sig av resurserna från både berättande och lyrik? Var ligger vändpunkterna i denna genre som kombinerar strategier från både prosa och lyrik? Man kan också fråga vad det innebär för de litterära vändpunkterna i verken att de befattar sig med faktisk samhällsförändring. Nielsens verk kallas på baksidan för en klarsynt dystopi, medan Ringboms bok tar avstamp i en finlandssvensk kvällstidning.

En närläsning och jämförelse av dessa två komplexa och förtätade verks vändpunkter kan också användas för att ställa litteraturhistoriska frågor om den finlandssvenska lyrikens utveckling: kan verken uppfattas som tecken på den politiska diktningens återkomst? Hur ska litteraturhistoriska vändpunkter egentligen identifieras? Vilken kommer först, en förändring av litteraturen/genren/formen eller av den omringande världen? Hur vet vi när en förändring har skett? Dessutom är de litteraturhistoriska vändpunkterna lika mycket »fakta» som »fiktio»: vi konstruerar vändpunkter på basis av våra iakttagelser om ett antal verk och vår kunskap om utvecklingen i det omringande samhället. När kan man tala om en litteraturhistorisk vändning?

Malvik, Anders Skare (NTNU, Trondheim)

Session 2.1

Spatio-temporale peripetier i Johan Vibes *Om tusend Aar* (1894)

Johan Vibes glemte fortelling *Om tusend Aar* (1894) er en av de aller første science fiction-romaner i norsk litteraturhistorie. Romanen kartlegger en globalisert fremtidsverden der klodens 4 milliarder mennesker kun snakker engelsk eller kinesisk, og der moderne vitenskap og teknologi har revolusjonert kommunikasjon, jordbruk og sosial organisering. Elektriske maskiner har avskaffet både kroppsarbeid og fabrikkrøyk; et nettverk av værballonger gjør det mulig å planlegge jordbruket 2 år frem i tid; og frenologiske hjernemålinger av alle 7-åringer gjør at alle får tildelt utdanning og yrke i henhold til sin biologisk-kognitive bestemmelse.

I narratologisk forstand muliggjøres romanens fremtidsvisjon av det vi kan kalle en spatio-temporal peripeti: Den 28. Mai 1890, går protagonisten, mr. Elliot, inn i en fjellhule i Lille-Asia. Etter 12 timers vandring i mørket, kommer han ut i fremtidens Asia den 29. Mai 2890. Dette fortellertekniske grepet – en plutselig og livsendrende forflytning i rom og tid – er velkjent fra både tidligere og senere verk i verdenslitteraturen. Hos Vibe er grepet ikke bare plotdrivende, men det muliggjør utopiske forestillinger om fremtidige peripetier som kaster lys både på 1890-tallets teknologiske, økonomiske og sosiale mulighetsrom, og på det 20. Og 21. Århundrets verdenskriger, masseødeleggelsesvåpen, artsutryddelse og naturdød. Denne presentasjonen har tre siktemål: For det første, vil jeg bidra til å trekke Vibe og hans science fiction-fortellinger frem fra glemselen. For det andre vil jeg gjøre en historiserende lesning av *Om Tusend Aar* og undersøke romanens fiktive verden, dens 'narrative univers' (Ryan 2016: 25), som et produkt av 1890-tallets historiske mulighetsbetingelser. For det tredje, vil jeg diskutere våre forutsetninger for å fortolke Vibes roman i 2025. Har fortidens forestillinger om fremtidige peripetier noe å lære oss i dag?

Matěnová, Anežka (Charles University Prague)

Session 1.7

Ibsens pseudovendepunkter

Der er nogle steder i Ibsens samtidsdramaer, hvor det ser ud til, at katarsis kommer. Det usagte siges ligeud, protagonisterne indser deres selvbedrag eller en handlingslammet person tager endelig livet i sine egne hænder. Men når man læser scenerne nøjere, er mange af disse vendepunkter blot skinvendepunkter: Personen fortsætter med sin uetiske handling, illusioner beholder deres magt, og menneskelige forhold renses ikke. Disse situationer forekommer for eksempel i *Peer Gynt*, *Gengangere* eller *Vildanden*. Mit bidrag viser, hvordan Ibsen leger med den klassiske dramastruktur for at undergrave selve problemstillingen.

von Mentlen, Timon (Christian-Albrechts-Universität zu Kiel)

Session 2.17

Hans Christian Andersen's Anti-Myths: Narrating Peripeteia and the Disenchantment of Mythology in *Lille Claus og Store Claus* and *Pebersvendens Nathue*

Andersen's *Lille Claus og Store Claus* (1835) and *Pebersvendens Nathue* (1858) engage with mythological motifs, including the goddess Venus, breaches of hospitality, family murder, and reversals of fortune (*peripeteia*), yet they subvert conventional expectations of myth. In *Lille Claus og Store Claus*, Lille Claus, manipulates others through fabricated tales of myths and magic. These stories bring him wealth but result in dramatic and often cruel consequences for his victims. Here, reversals of fortune stem not from divine intervention but from human cunning and folly, presenting a world where storytelling—not divine morality—shapes fate. In contrast, *Pebersvendens Nathue* focuses on Anton, an aging bachelor reflecting on a life shaped by forces beyond his control. At the story's turning point, he fails to win the love of his life, not due to mythical or dramatic reasons but because she has simply moved on. He never marries, and his life unfolds in resignation. The series of mundane reversals, along with Anton's ordinary life, starkly contrasts with the idealized world of myth that captivates him. In my paper, I will show how both tales deliberately subvert mythological elements to reflect a dis-enchanted modern world. *Lille Claus og Store Claus* emphasizes human agency and the power of manipulation, while *Pebersvendens Nathue* highlights individual helplessness in the face of impersonal, modern forces. Both works interrogate the role of myths and magic in 19th-century storytelling, positioning Andersen's narratives as new kind of myths, or as Anti-Myths.

Moberg, Bergur Rønne (Københavns Universitet)

Session 2.8

Kulturens Commonwealth.

Er rigsfællesskabet mellem Færøerne og Danmark et 'neverendum'?

Den 650-årige union mellem Danmark og Færøerne befinder sig i en overgangstid og peger ifølge historikere frem imod en konsensus om en føderal ordning. På grund af den nye sikkerhedssituation i det nordiske Nordatlanten og som en konsekvens af et nyt selvsikkert Nordatlanten gentænkes og genforhandles det dansk-færøske rigsfællesskab i disse år. Det kan mærkes i kulturen. Hermed åbner sig et historisk vindue for at undersøge, hvad der i dybere kulturel, åndelig forstand binder disse to rigsdeler sammen. De dominerende linjer i forskningen i rigsfællesskabet har fokuseret på juridiske, politiske og samfundsøkonomiske forhold. Oplæggets fokus er rigsfællesskabet som et kulturelt og geografisk værdifællesskab, som har stået i skyggen af de samfundsmæssige narrativer. Hvordan bidrager moderne kultur og forestillet samt emotionel geografi til en udvidet forståelse af den dansk-færøske virkelighed bag rigsfællesskabet? Er de aktuelle føderale vinde i det dansk-færøske et nordisk eksempel på en lignende global tendens, som unionshistorikere hævder (Stuart Ward)? Er det centrifugale pres i rigsfællesskabet aftagende, og er rigsfællesskabet mere resilient end den lange, succesrige færøske autonomiudviklingen giver indtryk af – og har det noget med værdifællesskabet at gøre? Hvordan kan en gentænkning af kulturelle og geografiske værdier i unionen mellem de to nationer i givet fald omforme og fordybe vores forståelse af det positive forhold mellem Færøerne og Danmark? Er det reparerende læsninger (Eve Sedgwick) og den nyeste unionshistories forestillinger om et 'neverendum' (Ward), vi skal have fat i for at forstå den nyeste udvikling i rigsfællesskabet? Gennem disse spørgsmål og med afsæt i rigsfællesskabets (idé)historiografi, dansksproget færøsk litteratur og udviklingen af moderne færøsk kultur som et måske ligefrem selvstændigt kapitalfelt undersøgelses forestillinger om samhørigheden mellem Færøerne og Danmark.

Mouzakis, Sotirios Kimon (Universität Freiburg)

Session 3.7

Troubled Loyalties. Soviet Occupation, Estonian History and Personal Reckoning in the Novels of Sofi Oksanen

Estonia's history is teeming with political upheavals, social reshuffles, and cultural turning points. In just a little over a century, the smallest of the three Baltic States was occupied by the Soviets and the Nazis, declared independence twice, and joined the United Nations (1991), NATO (2004), and the EU (2004). The 20th and 21st centuries have thus proved to be particularly turbulent times – a period that provides ample material not only for history books but also for literary exploration, negotiation, and reprocessing.

One author who has extensively engaged with Eastern European history in general and Estonian history in particular in their work is Estonian-Finnish writer Sofi Oksanen. Most notably, her early novels – *Stalinin lähmet* (2003; *Stalin's Cows*), *Puhdistus* (2007; *Purge*), and *Kun kyyhkyset katosivat* (2012; *When the Doves Disappeared*) – take up historical events from Estonia's past and intricately link the broadly national with the intimately personal.

This paper aims to examine how Oksanen uses peripeties to let the political and the private intersect. I want to argue that these turning points in Oksanen's novels are not climactic moments; rather, they are catalytic, serving as crystallisation points where individual and collective memory intertwine. By examining how these pivotal events shape the moral tone and decisions of Oksanen's protagonists, this paper explores how the narratives focus not on the peripety itself but on the process of unravelling the metaphorical knot tied at these decisive moments. Through this lens, I will attempt to show how Oksanen's works interrogate the legacies of betrayal, survival, and complicity, and how they illuminate the ways in which personal histories are imbricated within broader historical contexts.

Müller-Wille, Klaus (University of Zurich)

Session 2.12

Turning the page – Hans Christian Andersen's peripetias

The cultural technique of reading is characterized by a central tipping point that has received little attention in research. Each turning of a page is not only accompanied by a caesura that interrupts the flow of reading for a brief moment. It also leads to a reversal between front and back, which is accompanied by a reversal of the page order and the reading directions (towards the edge, away from the edge). Andersen is one of the writers who have dealt extensively with the apparatus of the book and the turning points of the page. In the lecture, his corresponding reflections will first be substantiated by a *close reading* of *De vilde Svaner* (1838). Based on this specific reading, more general reflections on the peculiarity of the peripetia in Andersen's fairy tales will be developed. According to the first hypothesis, these peripetias are connected to a veritable poetics of the backside (Kehrseite), which Andersen attempts to make productive on various levels of his text production, rhetorically, narratively and medially.

Nilsson, Magnus (Malmö universitet)

Session 4.2

Från proletariat till prekariat? Vändpunkter i klassamhällets och litteraturens utveckling.

Den skandinaviska litteraturens skildringar av klassamhället har präglats av ständiga förändringar avseende såväl funktioner som estetik, temata, status etc. Dessa har samspelat med förändringar såväl i samhällets klasstruktur som av hur klass förstås. Fenomen som industrialisering, urbanisering, välfärdsstatens framväxt (och tillbakagång), migration, kvinnors ökade sysselsättningsgrad, den offentliga sektorns expansion, servicenäringarnas tillväxt, tilltagande individualisering, den politiska radikaliseringen under 1960- och 1970-talen samt den nyliberala offensiven sedan slutet av 1970-talet har på olika sätt ställt författare inför nya »klassverkligheter». Ett intressant och omdebatterat samtida exempel är tesen att det så kallade prekaritetet växt fram som en ny – delvis »etnifierad/rasifierad» – (under-) klass som står i ett antagonistiskt förhållande till arbetarklassen.

Syftet med min presentation är att undersöka hur samtida skandinaviska författare reagerar på (utforskar, kritiserar, skildrar, svarar på etc.) de förändringar som arbetsmarknaden genomgått under de senaste decennierna, och att sätta deras verk i dialog med Guy Standings inflytelserika tes om framväxten av ett prekariat som på avgörande sätt skiljer sig från den traditionella arbetarklassen. Jag kommer framför allt att fokusera på norsk litteratur, exempelvis Frode Gryttens *Menn som ingen treng* (2016), Jens Kristoffer Dales *Arbeidsnever* (2017) och Lars Ove Seljestads *Eitranes* (2022).

Presentationen tar sin utgångspunkt i forskningsmiljön »Prekariat, prekaritet och prekära liv i skandinavisk litteratur efter välfärdsstatens epok» som finansieras av Vetenskapsrådet.

Nordenstam, Anna (University of Gothenburg)

Session 3.5

Sorglabyrinter. Klara Wikstens *Mors dag*

Hur kan sorg och saknad efter en död mor, gestaltad i serieform, bidra till fördjupade insikter i hur det kan vara att som barn leva med sorg genom livets olika faser? Hur kan sorg öppnas upp eller slutas till och hur kan den visuellt och verbalt gestaltas i serieformat för vuxna? I denna presentation vill jag närma mig dessa stora frågor genom att analysera Klara Wikstens kritikerhyllade *Mors dag*, utkommen på Galago förlag 2024. I *Mors dag* skildras tretton barn i lika många noveller, där barnen mist sina mammor i en alldeles för tidig ålder under barndomen. Gemensamt är för dem alla är att det finns en djup saknad, ett tomrum och en inkapslad sorg. Wiksten serier är tecknade med tunna linjer, med svaga blyerts- eller kolstreck i naiv stil och med handritad vinglig textning som påminner om ett barns. Barnets känslor av sorg har blivit tystade, men med novellerna får de gestaltning i form av förtvivlan, vemod, ilska, men här finns också humor. I de novellerna skildras barn som tar hand om den överlevande förälderns sorg istället för sin egen, om barn som mår riktigt dåligt som vuxna, men också noveller med hoppfullt slut. I presentationen kommer serienovellen ›Bodil‹ ägnas särskild uppmärksamhet. Den utspelats i ett klassrum för yngre åldrar, där alla barnen uppmanas göra teckningar till mors dag, som också är titeln på hela boken. Den verbala och visuella analysen är förankrad i serieteori, men också i forskning om sorg och sorgprocesser i vårt västerländska samhälle.

Nyström, Esbjörn (Lettlands universitet)

Session 4.8

Patron Längsäll – motpol eller parallellfigur?

En texthistorisk blick på hybrismotivet och peripetin i Hjalmar Bergmans roman *Clownen Jac* (1930)

Hybrismotivets centrala betydelse för Hjalmar Bergmans (1883–1931) sista roman *Clownen Jac* från 1930 har påpekats i tidigare forskning. Detta motiv har ett nära samband med den »eiron-struktur« som Sten Wistrand (1999) identifierar i *Clownen Jac* och många av Bergmans verk: »protagonisten skall återföras till den norm från vilken han eller hon avvikit«, något som mycket ofta sker på ett synnerligen bryskt och obarmhärtigt sätt, genom att vederbörande »slås till insikt« (Wistrand 1999: 188).

Clownen, den mycket komplicerade konstnärsnaturen Jac Tracbac alias Jonathan (Nathan) Borck är den figur som står i romanens centrum, och det är lätt att avläsa just hybrismotivet i skildringen av clownen. Peripetin i clownens historia är samordnad med ett ögonblick av anagnorisis, när clownen för första gången möter sin dotter Sanna och inser att hon inte är den sunda och friska flicka han har trott utan i själva verket framstår som en grotesk återspeglning av clownens egen personlighet, rättare sagt av de personlighetsdrag som clownen mest av allt avskyr hos sig själv.

Inte fullt så uppenbart är det att hybrismotivet även skulle kunna identifieras i skildringen av en annan av romanfigurerna, patron Längsäll. Denne drabbas emellertid av en till synes långt värre personlig tragedi än clownen, då han på kort tid mister hela sin familj. Lyckoomkastningen för Längsäll är nära kopplad till clownens, eftersom patronen har uppfostrat Sanna som sin egen dotter och hela tiden har velat förtränga misstanken om att hans fru Lillemor haft en utomäktenskaplig affär med clownen. I själva verket är parallellerna än fler mellan de två viktigaste manliga romanfigurerna, även när det gäller hybrismotivet och eironstrukturen.

Patronen har i tidigare forskning inte bara setts som clownens motpol, utan även som ett tydligt uttryck för Bergmans »människoideal« (Jacob Kulling 1964). En mer problematiserad bild av Längsäll kan dock skönjas i några senare forskningsbidrag.

I mitt föredrag kommer jag att förklara på vilket sätt Längsälls tragiska öde är sammankopplat med det övergripande hybrismotivet på ett sätt som gör detta samband till en väsentlig, men samtidigt väl dold dimension i romanen. Den har närmare bestämt dolts genom en aktiv handling av författaren själv, vilket en jämförelse mellan de olika manuskriptversionerna och den tryckta romanen ger vid handen. Väljer man att se till hela texthistorien – och de spår denna efterlämnar i den tryckta romanen – förändrar det bilden av Längsäll och dennes funktion i *Clownen Jac* som helhet på ett avgörande sätt, och i detta sammanhang intar både hybrismotivet och den parallelliserade peripetin viktiga funktioner.

Ølholm, Marianne (Independent scholar; Danmark)

Session 4.8

Re-reading the 1930s in a contemporary context

Sometimes historical situations and events can lead to a renewed interest in and a reconsideration of the artistic production of earlier periods. My paper is connected to the work of the inter-Nordic research network *The 1930s Today* taking its starting point in an interest in the role of art and culture in times of political escalation, particularly with a focus on avant-garde legacies. From this perspective, I would like to investigate current and historical reception and re-evaluation of examples of literary works from the 1930s. Recently, publications by two female Danish authors from the period have been reissued, both by small presses. A selection of poems by Bodil Bech, *Æterfingre reder mit filtrede hår* (Ether fingers comb my tangled hair) has been edited by the contemporary poet Nanna Storr-Hansen in 2021, and the novel *Degnens hus* (The house of the parish clerk) by Hulda Lütken was republished in 2018. The two writers were part of the group around the avant-garde journal *linien* but seem to have been marginalised in later accounts of the period, and their works have, in many instances, not been taken seriously or understood. Also the reception of the work of a more canonised author, the surrealist inspired poet Gustaf Munch-Petersen has changed considerably over time. His interpretation of surrealism can be viewed in relation to the utopianism that was a prevailing current in the 1930's, and which was also associated with the emergence of a social politics that eventually lead to the creation of what is known today as the welfare state. In my paper, would like to look at some of these avant-garde manifestations of the 1930s and their reflection in interpretations of later periods.

Olsson, Jesper (Uppsala universitet)

Session 3.9

Läsning blir lyssning: en fonografisk vändning i svensk litteratur

I detta paper avser jag att diskutera de förskjutningar i synen på litteratur och litterära praktiker som uppstod kring sekelskiftet 1900 i Sverige i kölvattnet av ljudinspelningens uppkomst med teknologier som fonograf och grammofon. Föredraget gör avstamp i ett pågående forskningsprojekt (»Hallå där, nu suckar jag' Om ljudinspelning i svensk poesi«), som undersöker inspelad poesi i en svensk kontext 1890–1970 och som delvis tar formen av en genealogi till dagens digitala ljudbok. I mitt paper anläggs ett dubbelt fokus: dels diskuteras kort vilken poesi som spelades in, hur den presenterades och hur den fungerar, estetiskt, i inspelat skick; dels hur författare vid denna tid (Benedictson, Berger, Strindberg, Topelius m.fl.) gestaltade och reflekterade kring fonografens verkningar på röst, skrivande och litteratur. Som Gitelman (2003), Kittler (1986), Camlot (2019) m.fl. visat uppstod, med den tekniska ljudinspelningen, en kris eller vändning i förståelsen av litteraturens ontologi och hur litterära verk skulle genrebestämmas och beskrivas. Den inspelade dikten utmanade den rådande synen på litteratur som skriven och tryckt i böcker. Frågan är hur denna litteratur- och mediehistoriska peripeti tog gestalt i en svensk kontext – och hur den påverkade synen på poesi.

Opitz, Swantje (Georg-August-Universität Göttingen)

Session 1.15

Decolonial Turn in Scandinavian Studies?

Roundtable Discussion on Institutions, Research, and Teaching (Lill-Ann Körber, Swantje Opitz, Hanna Rinderle)

The notion of turning points is employed in various ways within literary theory and practice: beyond Aristotle's concept of peripeteia as the dramatic climax, the turning point is also recognised in narratology as a key element of storytelling. Similarly, literary and cultural studies have long been shaped by theoretical ›turns‹—such as the cultural, spatial, or linguistic turns. Over the past two decades, Scandinavian Studies has seen increasing engagement with what has been termed a postcolonial turn. More recently, however, this theorisation has been critically expanded through decolonial approaches.

Sámi scholars, in particular, stress that »Decoloniality is an epistemic, political and cultural movement for emancipation from these limitations, foregrounding the fact that the achievements of modernity are inseparable from racism, hetero-patriarchy, economic exploitation, and discrimination of non-European knowledge systems« (Knoblock 2019, 290). They call for new approaches in literary and cultural studies that not only challenge hegemonic structures but also actively recognise Indigenous knowledge and methodologies, integrating them meaningfully into academic research. In this roundtable session, we aim to explore the question of how—and under what conditions— a decolonial turn in Scandinavian Studies might take place. Can such a shift mark a genuine turning point in how we engage with and understand Scandinavia? Together with participants and audience members, we wish to reflect on how decolonial processes can be initiated or are already being practised at various levels of university life. This includes:

- Institutional questions – How do we name our fields of study (e.g., programme titles)? What symbols represent our institutes?
- Teaching – What content and research are integrated into curricula? Whose perspectives are prioritised?
- Research – How can decolonial methods, such as collective research practices, be implemented? How can such collaborative work be made visible and institutionally recognised?

Following brief introductory impulses on these three main areas – institutions, teaching, and research – we invite all participants to join an open discussion.

Orehovs, Ivars (University of Latvia, Riga)

Session 2.15

Individuellt ödesdiga peripetier och offentliga kontexter i självbiografiska verk av två internationellt kända idrottare från slutet av 1900-talet: Björn Borg och Boris Becker

Livshändelsernas föränderliga karaktär är traditionellt tematiskt nära kopplad till den narrativa kronologin i självbiografiska texter. Ett genrespecifikt intresse förekommer också i skildringar av idrottsmiljöer och idrottsupplevelser, däribland även berättelser av kända nordiska idrottare – ett av de tidigaste exemplen, som kom ut snart efter avslutad aktiv idrottskarriär, är *Mitt livs eventyr* (1938) av den norska konståkerskan och trefaldiga olympiska mästare Sonja Henie (1912-1969).

Bland publikationer av självbiografiska verk under senare delen av 1900-talet bör uppmärksammas den tematiskt uppbyggda minnesskildringen *Till hundra procent* (1992) av den femfaldige Wimbledon- och sexfaldige Parismästaren, svenske tennisspelaren Björn Borg (född 1956), utgiven i samarbete med journalister strax efter karriärens slut. När det gäller jämförande och kontrasterande aspekter på snabba karriärframgångar, livets svårigheter och strävan att upprätthålla självkänslan, återfinns i det tyskspråkiga området det första (av tre) självbiografiska verk av tennisspelaren, sexfaldige Grand Slam-turneringsvinnaren och olympiske mästaren Boris Becker (född 1967) jämte medarbetare, *Augenblick, verweile doch ...* (2003).

Syfte med det här undersökningsbidraget är att utifrån en social- och kulturhistorisk kontext ge analytiskt-interpreterande inblick i dem här två verkens konferenstematiskt relevanta konceptioner, genom att tillhandahålla en tolkande analys av dessa självbiografiska reflektioner, även med hänsyn till personligheters karaktärmässiga skillnader i skrivande stund, särskilt – i vilken utsträckning det individuellt upplevda i dessa egotexter uttrycks med en mer eller mindre lärorik inriktning.

Av ytterligare intresse är sannolikheten huruvida – och den eventuella omfattningen – de fiktionsproducerande grupperna har använt sig av faktamaterial från självbiografiska verk i sina skildringar av tennisspelarnas personligheter i respektive spelfilmer *Borg* (SE; 2017) och *Der Rebell* (DE; 2021).

Oxfeldt, Elisabeth (Universitetet i Oslo)

Session 3.3

Litterær aktivisme: Fortællinger om undertrykkelse, integrering og medborgerskab

Forståelsen af skandinavisk identitet ændrer sig i takt med globalisering, migration og øget opmærksomhed på de skandinaviske landes historiske undertrykkelse af oprindelige folk og minoriteter. Fra litteraturens side har en bølge af selvbiografiske bøger, der uddyber hvordan det er at vokse op i Skandinavien som minoritet eller som minoriseret/racialiseret, sat sit præg på samfundsdebatten i løbet af det sidste årti. Eksempler er Lone Aburas' *Det er et jeg der taler (Regnskabets time)* (2017), Joanna Rubin Drangers *Ihågkom oss till liv* (2022), Amina Bile, Sofia Nesrine Srouf og Nancy Herz' *Skamløs* (2017) og Ella Marie Hætta Isaksens *Derfor må du vite at jeg er same* (2021). Bøgerne kan betragtes som litterær aktivisme og indgår ofte i større, transmediale og transnationale aktivistiske projekter. De er inspireret af blandt andet amerikanske borgerrettighedsbevægelser – fra NAACP til BLM – og intertekstuel af litteratur knyttet til disse bevægelser, der gennem mere end hundrede år har sat racisme på dagsordenen. Til dette knyttes også islamofobi, antisemitisme, eksotifisering, negativ social kontrol, kulturelt krydspres og kønsfordomme.

Jeg vil med udgangspunkt i samfundsvidenskabelige teorier om aktivisme belyse, hvordan den litterære aktivisme interagerer med samfundsændringer. Fokus vil være på kritiske hændelser, udskamning, intertekstualitet og potentielle *happy endings* i de litterære projekter.

Panagiotidis, Alexia (University of Zurich)

Session 2.12

Torture and Manipulation: Anagnorisis gone wrong and peripeteia taken literally in Hans Christian Andersen's Fairy Tales and Stories

Anagnorisis and peripeteia are at best interdependent in Aristotle's *Poetics*, and are also closely intertwined in Andersen's poetics, but inverted in order, function, and outcome. Many of Andersen's fairy tales follow dramaturgical concepts that have become ambivalent or independent figures of thought, and which are at the centre of this paper. The fairy tales and stories *De røde Skoe* (1845), *Historien om en Moder* (1847), *Anne-Lisbeth* (1859) and *Pigen som traadte paa Brødet* (1859) will be used to show how the protagonists' insight and inner turning away are not only problematised, but also taken very literally »hun vendte om«) and executed in the logic of punishment or purification. Inger in *Pigen som traadte paa Brødet*, Karin in *De røde Skoe* and Anne-Lisbeth, for example, are characterized by fixated, distorted and even twisted ways of seeing, which makes them guilty in the context of *hamartia*, and for which they are punished with an excess of seeing/sensing and archaic-like tortures. However, as *Historien om en Moder* impressively shows, seeing can also be limited by manipulation and have fatal consequences for the outcome of the story.

Partridge, Amy (Universitetet i Bergen)

Session 2.5

Agency and narrative turning points in the translated diary of Ruth Maier

In response to the increasingly unbearable situation for Jews in Vienna after the annexation of Austria, Ruth Maier left her homeland to live in Norway as a refugee in 1939 at the age of 18. This twist of fate in turn affected the course of Norwegian literature due to the profound effect she had on the life and work of a young woman who would later become iconic in Norwegian literary spheres: the poet Gunvor Hofmo. Jan Erik Vold's discovery of Maier's diaries among Hofmo's possessions and his subsequent editorial and translation work facilitated their publication as *Ruth Maiers dagbok* in 2007. This book has since acquired an iconic status of its own and is essential reading for Holocaust remembrance in Norway.

However, a personal diary such as Maier's which has been published posthumously and without the author's explicit consent or editorial eye cannot be understood as a conventionally literary text and has a complex relationship to narrativity. A personal diary is an unusual literary form in that its main peripeteia exists outside of the text's reach. The writer cannot know how their story ends or recount their own death, but, especially in the case of Holocaust literature, the reader often approaches the text with a hyperawareness of this inevitability. Mediation by another party is thus essential in forming the text's narrative structure. Vold's version of Maier's diary is an example of this phenomenon, framed by his commentaries and pulled together from a range of archival material.

As the diary was first published in Norwegian translation and has received most recognition in Norway, it is most commonly read and quoted in words which are not Maier's own. The ethical and stylistic problems of diary translation have thus far been understudied, hemming critical engagement and allowing for misunderstandings. The following paper addresses this gap by engaging with the dilemmas that this highly vulnerable genre presents. The research is underpinned by a theoretical framework incorporating elements from translation studies, border studies and memory studies and aims to broaden understandings of the translation and reception of personal diaries.

Paulsen, Adam (Syddansk Universitet, Odense)

Session 4.1

»Et ensomt Fyr i den nordiske Troidenat«. Vendinger i Henrik Pontoppidans syn på Georg Brandes

Henrik Pontoppidans forhold til Georg Brandes var livet igennem kendetegnet ved en dyb ambivalens, der både præger skildringen af dr. Nathan i *Lykke-Per* (1898-1904) og den tvetydige hyldest til Brandes i anledning af dennes 70-års fødselsdag i digtet *Den 4de Februar*. Med udgangspunkt i en nærlæsning af Pontoppidans fødselsdagsdigt diskuteres de antropologiske og politisk-ideologiske årsager til denne ambivalens og dens vendinger op igennem forfatterskabet.

Rasmussen, Mikael Schultz (Vilnius University)

Session 2.16

At the Edges of Our Understanding: Reimagining Death and the Dead through Karl Ove Knausgård's *Morning Star* Series

Death can easily be regarded as the ultimate turning point – a moment when life collapses into its opposite, where the living become the dead, and everything turns to nothing. However, this is not the only way to perceive it. In Norwegian author Karl Ove Knausgård's ongoing novel series *The Morning Star* (2020–), the boundaries between life and death are profoundly blurred. In this presentation, the speaker adopts a post-anthropological perspective, drawing on Vinciane Despret's reflections on how the dead feature in *the lives of the living* (2015), to explore the ontology of death and the dead in these novels. Through identifying and discussing select narrative techniques, e.g. Todorovian hesitation, the speaker reveals how Knausgård crafts a space where death is not merely life's ultimate turning point but part of an existentially plural world – one that resists reduction to a single, fixed definition of reality. Through this proposed interpretation, the novels challenge us to consider how the dead may occupy a unique mode of existence – neither fully material nor entirely imagined. Ultimately, Knausgård's novels invite us to reimagine death, and reflect on our tendency to dismiss phenomena that fall outside the limited bounds of rational explanation, relegating potential layers of reality to the realm of nonexistence. The novels prompt contemplation not only on the ontology of death but also on the limitations of our perspectives, suggesting that a deeper understanding of our entangled world may lie in embracing the ambiguity between the living and the dead.

Rasmussen, Kristian N. (Vilnius Universitet)

Session 1.6

Det gode og det onde i kampen for klimaet

I bogen *Trold* skal hovedpersonen, som sjovt nok er en trold, straffe menneskene i byen fordi de driver rovdrift på naturen og fælder træerne i skoven. Bogens temaer leder straks læserens tanker hen på nutidens klimaforandringer. Hvor det i *Trold* er kongen, som menneskene skal skaffe træ til, er det i vores moderne verden vores forbrug, som hele tiden kræver mere energi og flere resurser.

Vores hovedperson er splittet om, hvorvidt hun gør det rigtige, når hun straffer menneskene. På samme måde rejser John Gardners *Grendel* spørgsmålet om, hvor grænsen mellem gode og onde handlinger går. Udgangspunktet for min tale vil altså blive en sammenligning af Rasmus Daugbjergs bog *Trold* og John Gardners *Grendel*.

Jeg vil fokusere på, hvordan begge historier får læseren til at tænke over, hvad der er rigtigt og forkert. Begge hovedpersoner er anti-helte, som også selv reflekterer over deres gerninger.

Dette giver anledning til perspektiveringer. Hvor langt er det for eksempel rigtigt at gå i kampen for en ny klimapolitik? Hertil passer en sammenligning af de to hovedpersoners refleksioner om, hvorvidt de overhovedet gør det rigtige, når de dræber mennesker.

Begge bøger udfordrer os til at reflektere over, hvilke grænser er der for retfærdighed, når man bekæmper uretfærdighed. Min præsentation af de to bøger vil derfor give anledning til sammenligninger med nutidens dilemmaer i forhold til kampen mod klimaforandringer.

Rath, Saskia (Christian-Albrechts-Universität zu Kiel)

Session 3.1

A Cloth of Faith and a Light in the Dark – Óláfr Tryggvason as a Catalyst for Conversion

Within the corpus of Old Norse prose, Óláfr Tryggvason emerges as one of the most renowned and influential advocates of Christianity. He functions as the representative of Christian belief across several texts of different literary genres, initiating the conversion of many Scandinavian heroes.

In this paper I will examine Óláfr's role as a catalyst for the religious conversion of those he encounters and the profound impact he has on their lives. Not only does he proclaim the new faith but he also regularly supports potential converts by guiding and protecting them from the powers of evil in various ways. The methods and strategies he uses may differ from one literary context to another.

My aim is to provide insight into the complex and elusive process of literary transmission that stands behind the conversion narratives known to us today. To achieve this, I will analyse two paradigmatic scenes of clashes between the pagan and the Christian: the conversion of Gestr Bárðarson in *Bárðar saga Snæfellsáss* and Þorvaldr Tasaldis confrontation with the pagan Bárðr digri. Both stories share the same motif of a cloth given to the heroes by Óláfr, which links these fourteenth-century narratives to an episode from Óláfr's own life as recorded in his oldest surviving biography by Oddr Snorrason.

By contextualizing these stories, I will demonstrate how motifs and narrative structures from the Latin-Christian literature, as well as from the extensive literary tradition surrounding Óláfr Tryggvason, are borrowed and re-contextualised into capacious narrative frameworks. These include the four different redactions of *Óláfrs saga Tryggvasonar en mesta* and even entire manuscripts like *Flateyjarbók*, which again, constitute their very own comprehensive structures of meaning, framing the conversion narratives they contain.

Reed, Beatrice G. (University of Oslo)

Session 2.14

«Som Lapper over Fjeldenes forstente Vover»: Om samene i *Følg Kaldet!*»

Følg Kaldet! fra den sene samlingen *Jødinden. Elleve blomstrende Tornekviste* (1844) er et av Henrik Wergelands mest kjente dikt. Teksten er blitt lest som et selvrefleksivt kunstnerdikt der Wergeland fortviler over sin skjebne som stort diktergeni i verdens utkant, prisgitt et lite språk med liten og lite forstående leserskare. Som Dagne Groven Myhren (1983) demonstrerer i en innflytelsesrik lesning, er diktet imidlertid karakterisert ved et vendepunkt der grunnstemningen slår om fra pessimistisk skuffelse over både norsk og europeisk åndsliv, til optimistisk fortrøstning til en liten, men vennlig innstilt krets av lyttere. Myhren knytter denne vendingen til en forestilling om kulturutvikling, og leser dikterens ønske om heller å være »Indian /født imellen Indianer« som en måte å speile europeernes mer grunnleggende primitivisme (Wergeland 1844, 86).

Også i nyere lesninger tolkes referansen til amerikanske urinnvånere som et grep egnet til å fremstille norsk og europeisk kultur som uutviklet. I sin omfattende undersøkelse av Wergelands forfatterskap og dets forhold til norsk nasjonalitet, hevder Odd Arvid Storsveen at passasjen hviler på »den kjente preromantiske idé om *den edle ville*« (2004, 767). Torgeir Skorgen legger en lignende tolkning til grunn når han sammenligner sekvensen med Michel de Montaignes kulturrelativistiske essay om kannibalene i *Wergelands jødesak: Nasjonsbygging og toleranse* (2024, 243).

I lys av denne dominerende tolkningstradisjonen, der både Wergelands syn på Norge og forestillinger om kulturrevolusjon inngår, er det påfallende at referansene til Norges egen urbefolkning, som står sentralt diktets aksepterende avslutning, forbigås med nærmest total stillhet i Wergeland-resepsjonen. I dette innlegget leser jeg «Følg Kaldet!» med vekt på sammenligningen mellom samer og nordmenn. Hvilke syn på samene kan tolkes ut av diktet, og hvorfor omgås referansen med taushet i Wergeland-resepsjonen?

Reed, Beatrice G. (UiO) Stokke, Ruth Seierstad (OsloMet) Undheim, Inga H. (HVL)

Session 2.9

Oversettelse som vendepunkt – veier til Valkeapääs verk

Buorre beaivi kára vän

*Goddag igen kára vän
goddag käre bror
Återigen får jag vila invid dina tankar
söka mig till dina känslors glöd
(Valkeapää 1987, upag.)*

Slik møtes leseren i den svenske oversettelsen av Nils-Aslak Valkeapääs multimediale kunstverk *Ruoktu Váimmus* (1985). Den direkte henvendelsesformen som preger de innledende linjene er et gjennomgående grep i hele dette sentrale samiske verket, som er oversatt til svensk (*Vinderna inom mig*, 1987), norsk (*Vindens veier*, 1990) og engelsk (*Trekways of the wind*, 1994). Hvem som omfattes av det tiltalte ›duet‹ synes uavklart. Harald Gaski (2020) ser innledningsdiktet og bildene i samlingen som en åpen invitasjon til å forstå mer av landskapet og livene til tradisjonelle samiske reindriftssamer. Bjarne Markussen (2015) påpeker imidlertid at tekstenes impliserte leser destabiliseres gjennom oversettelsene. Mens henvendelsen i den opprinnelige nordsamiske samlingen tydelig adresserer jegets samiske brødre og søstre, åpner oversettelsene for at også lesere utenfor den samiske familien kan bli inkludert. Spørsmålet vi stiller, i forlengelse av Gaski og Markussen, er i hvilken grad oversettelsen utgjør et genuint vendepunkt, i og med henvendelsen til et større publikum.

Vi tar for oss noen utvalgte dikt/oppslag fra samlingen. Utvalget er preget av ulike direkte henvendelser og mangfoldig samisk ikonografi. I lys av oversettelsesteori (Munday, Pinto & Blakesley) drøfter vi hvordan oversettelsene bidrar til å påvirke posisjoneringen av verkets impliserte lesere. Med utgangspunkt i Torjer A. Olsens (2017, 2012) refleksjoner om forholdet mellom utenfra- og innenfraposisjoner i urfolksforskning, diskuterer vi også hva en desentralisert tilnærming til Valkeapääs dikt kan innebære.

Inspirert av Rancières tenkning om dissensus og forholdet mellom politikk og estetikk (2010, 2013), forstår vi *Ruoktu Váimmus* og dens oversettelser som et viktig politisk kunstverk – både på grunn av de sanselige opplevelsene det framkaller og på grunn av dets multimodale uttrykk.

Richter, Max (LMU München)

Session 4.9

A Turning Point in Literary Competition?

The Making of Names in the Swedish Academy around 1900

The first awarding of the Nobel Prize in Literature, arguably the world's most famous literary prize, by the Swedish Academy in 1901 marked a groundbreaking event in the history of literary recognition and prestige. James English famously described it as »the oldest prize that strikes us as fully contemporary«. However, little scholarly attention has been given to the competitive formats that preceded this so-called ›world prize‹ within the Swedish Academy. In fact, as early as 1786 – the year of its founding – the Academy held a contest for literary writing, and maintained this annual practice until 1913. One key difference between these contests and the Nobel Prize was the role of the author's name in the valuation process. While the early contests required entries to be submitted anonymously, the awarding of the Nobel Prize was, from the outset, based on suggested names. My talk aims to explore the implications of this practical change to gain a deeper understanding of the broader shifts in the social structure of literary competition during that time, both in Sweden and beyond. Drawing on crucial debates in the sociology of competition and recent contributions to theories of authorship, I will argue that the shift from anonymous submissions to listed names in the Academy's prize practices around 1900 represents a previously overlooked turning point in organized literary competition. In addition, this shift provides a historical perspective on ongoing debates about when and why to separate – or not to separate – work from author. My argument will draw on numerous archival sources, including submissions, assessments, and nominations, to illuminate what I will term the ›making of names‹ at the turn of the century.

Rinderle, Hanna (Humboldt-Universität Berlin)

Session 1.15

Decolonial Turn in Scandinavian Studies?

Roundtable Discussion on Institutions, Research, and Teaching (Lill-Ann Körber, Swantje Opitz, Hanna Rinderle)

The notion of turning points is employed in various ways within literary theory and practice: beyond Aristotle's concept of peripeteia as the dramatic climax, the turning point is also recognised in narratology as a key element of storytelling. Similarly, literary and cultural studies have long been shaped by theoretical ›turns‹—such as the cultural, spatial, or linguistic turns. Over the past two decades, Scandinavian Studies has seen increasing engagement with what has been termed a postcolonial turn. More recently, however, this theorisation has been critically expanded through decolonial approaches.

Sámi scholars, in particular, stress that »Decoloniality is an epistemic, political and cultural movement for emancipation from these limitations, foregrounding the fact that the achievements of modernity are inseparable from racism, hetero-patriarchy, economic exploitation, and discrimination of non-European knowledge systems« (Knoblock 2019, 290). They call for new approaches in literary and cultural studies that not only challenge hegemonic structures but also actively recognise Indigenous knowledge and methodologies, integrating them meaningfully into academic research. In this roundtable session, we aim to explore the question of how—and under what conditions— a decolonial turn in Scandinavian Studies might take place. Can such a shift mark a genuine turning point in how we engage with and understand Scandinavia? Together with participants and audience members, we wish to reflect on how decolonial processes can be initiated or are already being practised at various levels of university life. This includes:

- Institutional questions – How do we name our fields of study (e.g., programme titles)? What symbols represent our institutes?
- Teaching – What content and research are integrated into curricula? Whose perspectives are prioritised?
- Research – How can decolonial methods, such as collective research practices, be implemented? How can such collaborative work be made visible and institutionally recognised?

Following brief introductory impulses on these three main areas – institutions, teaching, and research – we invite all participants to join an open discussion.

Ringmar, Martin (Lund University)

Session 1.2

Vän(d)punkter – Om vänskapen mellan Gunnar Gunnarsson och Stellan Arvidson – i skuggan av Tyskland

Den isländske författaren Gunnar Gunnarsson (1889–1975), som skrev på danska, och den svenske politikern och författaren m.m. Stellan Arvidson (1902–97) brevväxlade i ett halvt sekel. Världspolitikens vändningar utsatte emellertid deras vänskap för påfrestningar, inte minst i förhållande till Tyskland: Antinazisten Arvidson avskedades från sin lektorstjänst i Greifswald våren 1933, medan Gunnarsson rönt stora framgångar i Tyskland under 1930-talet (och träffade som ende islänning Adolf Hitler). Under kalla kriget blev Gunnarsson en uttalad antikommunist, samtidigt som socialdemokraten Arvidson under många år var ordförande i Förbundet Sverige-DDR. Hur kom det sig att vänskapen ändå höll? Grunden för den var Arvidsons strävan att introducera Gunnarssons författarskap i Sverige, bl.a. genom att själv översätta tre romaner och skriva en monografi om honom, och det torde därför ha legat i Gunnarssons intresse att vidmakthålla förbindelsen. Det är inte lika självklart att Arvidson i Gunnarsson skulle se en av samtidens stora författare och oförtrutet verka för hans sak, trots ett otal andra engagemang. Vad var det i Gunnar Gunnarssons verk som så fångslade Stellan Arvidson?

Rosińska, Paulina (Uniwersytet SWPS, Warsaw)

Sessions 2.9

Svensk poesi i polsk översättning: några vändpunkter efter 1945 och fram till början av 2000-talet

Den första samtida svenska dikten som publicerades i polsk översättning (dock inte i sin helhet) var Gustav Ekelöfs *Absentia animi*. Dikten publicerades i den polska dagstidningen *Dziennik Ludowy* 1946 i översättning av filologen och journalisten Wincenty Siąkowski som efter att ha hållits i koncentrationslägret Stutthof under andra världskriget, kom tack vare Röda korset till Sverige för att få läkarvård och därifrån skickade sina texter till dagstidningen i Warszawa. Siąkowski dog kort därefter i Sverige, samma år som hans översättning av *Absentia animi* publicerades. Dikten utgör hans enda bidrag som översättare av svensk skönlitteratur till polska, som omnämns i översättningsbibliografin *Den svenska skönlitteraturen i Polen 1939-1996* (Chojnacki 2003: 44). Emellertid är han inte den ende som kom till Sverige just den vägen, lärde sig språket och använde sina kunskaper för att introducera svensk lyrik till polska läsare. Svensk gästvänlighet efter andra världskriget, men även i andra oroliga tider, kan ses - bl. a. mot bakgrund av översättarnas biografier - som en viktig milstolpe i den historiska utvecklingen när det gäller polsk översättning av svensk lyrik efter 1945. Min presentation syftar till att titta närmare på denna utveckling och med utgångspunkt i den ovan nämnda bibliografin samt nyare data försöka urskilja sådana vändpunkter i den svenska poesins inflöde till Polen. Chojacki, H. (2003). *Szwedzka literatura piękna w Polsce 1939-1996. Den svenska skönlitteraturen i Polen 1939-1996*. Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.

Sandal, Tomine (Universitetet i Oslo)

Session 1.11

Oljeomslag i *Solaris korrigert* (Det Norske Teatret, 2015) og *Oljå – en musikal* (Haugesund teater, 2022)

Hva kommer etter oljealderen er over? I denne presentasjonen vil jeg undersøke to teaterforestillinger som fremstiller mulige fremtider etter et slikt vendepunkt: Teateradaptasjon av Øyvind Rimbereids langdikt *Solaris korrigert* (Det Norske Teatret, 2015) og *Oljå – en musikal* (Haugesund Teater, 2022). Selv om handlingen i begge forestillingene er lagt til Rogalandskysten – sentrum av dagens oljeindustri –, presenterer de to stykkene svært ulike versjoner av hvordan fremtiden etter oljealderens slutt kan se ut. Mens oljebrønnene på havbunnen utenfor «Stavgersand» i år 2480 er tomme i Rimbereids post-oljeverden, pumpes oljen fortsatt opp for fullt i Haugesund anno 2222 i *Oljå – en musikal* – til tross for at klimaapokalypsen er en realitet i resten av verden. Selv om oljealderen slik vi kjenner den i dag er over i begge fremtidsscenarioene, er oljen fortsatt tilstedeværende på ulike måter. Hva slags vendepunkt er det egentlig snakk om, når noe (*Solaris korrigert*) eller mye (*Oljå – en musikal*) olje henger igjen?

Gjennom å nærlese manus og analysere forestillingsopptak, vil denne presentasjonen undersøke peripetier i de to teaterforestillingene. Fører vendepunktetene til katastrofe eller *happy ending*? Forestillingene opererer i ulike modus: Førstnevnte er en mer alvorstung og audiovisuelt ambisiøs utforskning av Øyvind Rimbereids rike diktforelegg, mens *Oljå – en musikal* er satirisk musikkteater som spiller på mørk humor. Undersøkelsen vil blant annet diskutere tragiske og komiske trekk ved begge forestillingene, og drøfte om oljeomslaget leder til lykke eller ulykke.

Santovito, Viviana (Sapienza University of Rome, Charles University Prague)

Session 4.5

When Historical Tragedy and Personal Happy Ending Collide: Scania's and Ola Hansson's Peripeteia in *Rustgården*

The goal of this paper is to propose an analysis of Ola Hansson's autobiographical novel *Rustgården* through the categories of historical ›peripeteia‹ and personal ›happy ending‹. Hansson's work was first published as a serial in the social-democratic newspaper *Arbetet* and then as a volume by *Framtiden*, *Arbetet*'s publishing house, in 1910. In this novel, the author outlines the degradation of Scanian society, starting from the turning point of the Swedish conquest of 1658 and the subsequent institution of the *indelningsverket*, following then the destiny of the family that inhabits the *rustgården* described in the pages. Hansson depicts the process of ›colonisation‹ of Scania through the establishment of the allotment system, the foundation of Lund University and the spread of the *folkhögskolor*, criticising these phenomena as the roots of the decline of Scanian society. The cultural criticism is integrated with the chronicle of the downfall of the *rustgården* family: the author alternates between an historical perspective and the private sphere, conjoining the two lines of narration into the depiction of a catastrophic ending. The paper investigates how Ola Hansson addresses the theme of the decline of Scanian society with the adoption of an historical, *kulturkritisch* perspective, while at the same time providing a happy ending in the sub-plot concerning the youngest son of the family, a character with strong autobiographical references. Moreover, the paper inspects the relationship between the historical and autobiographical narratological elements within *Rustgården*, thus analysing the peculiar narratological structure of the novel and the solutions adopted by Ola Hansson in order to merge these two elements.

Schnall, Jens Eike (Universitetet i Bergen)

Session 3.1

Peripeteia in Old Norse Narratives of Power.

My paper deals with peripeteia within narrative structures of both shorter sagas of Icelanders and courtly tales. I will especially discuss Hrafnkels saga and tales from Strengleikar and relate them to the ubiquitous instances of peripeteia in conversion tales. The texts chosen are fundamentally narratives of power. Both the rise to power of certain individuals or their loss of it can achieve the status of collective points of reference, enter collective memory and undergo multiple forms of retelling or rewriting. I will address how accounts – and imaginations – of Saga age events of this kind are transmitted in medieval Scandinavian sources, and how they are, at the same time, adapted to new needs and clash with new ideological frameworks.

Seiler, Thomas (Universitetet i Sørøst-Norge)

Session 2.5

Holocaustlitteraturens peripeti

I epilogen til boka *Weiter leben – eine Jugend* reiser Ruth Klüger spørsmålet om det finnes fellestrekk mellom fengselslitteratur og holocaustlitteraturen. Innlegget mitt tar utgangspunkt i dette spørsmålet.

Mens fengselslitteratur er en drøfting av den konkrete situasjonen forfatteren befinner seg i, har holocaustlitteraturen et annet ærend. Den skal vitne om at hendelsene det berettes om, fant sted. Samtidig som det er en minneandakt over alle ofrene. Derimot er «vanlig» fengselslitteratur et oppgjør med anklagelsen i form av et forsvar der skriveren er subjekt og samtidig fungerer som objekt av det juridiske systemet. Holocaustforfatterne har en annen posisjon. De vil vitne og argumenterer ikke med en verdslig domstol i bakhodet. Her har vi ikke å gjøre med juridiske spørsmål som man skal finne svar på, men med noe som er mer abstrakt. Anklagelsen, som kan være fengselslitteraturens kjennetegn, forvandles til klage. Det er en klage som aldri kan avsluttes fordi minneprosessen må forbli åpen.

Det er blitt vanlig å oppfatte Holocausten som en sivilisasjonsbrudd. Imre Kertész bruker for eksempel formuleringen «etisk nullpunkt» og sier at Auschwitz er et bevis på at vår sivilisasjon har gått til bunns. Ifølge denne forståelsen er tiden delt inn i et tydelig «før» og «etter»; dette er peripetiens kjennetegn ifølge denne konferansens «call for paper».

Severini, Sara (University of Sassari)

Session 1.3

Theories of Story and Storytelling in *The Deluge at Norderney*

In the short story *The Deluge at Norderney/Syndfloden over Norderney* by the bilingual international writer Isak Dinesen/Karen Blixen, from the debut collection *Seven Gothic Tales/Syv Fantastiske Fortællinger*, both from 1934, the author focuses on »the breaking of the levees«: in 1835, a deluge hits Norderney, the first spa on the North Sea, destined to become a refuge for the Danish Lutheran nobility, especially those of German ancestry. This at a first level of reading. At a second level of reading, the natural catastrophe becomes the frame of a series of stories (speeches) delivered by a small group of shipwrecked people who, inside a barn, await help: among these especially Cardinal Hamilcar von Sehestedt, the head of the Christian community of Norderney and at the time of the events in the odor of sanctity. Actually, he is his servant and secretary Kasparson, who killed him and took advantage of the emergency situation to exchange his identity with that of the dead man. In *The Deluge at Norderney/Syndfloden over Norderney*, the theme of the 'substituted identity' recalls the theological one of »vicarious substitution« (Vihøj), present elsewhere in Blixen. The Author feels the desire to be placed at the center (substitution) of the activity of others, where with ›others‹ must, if possible, be intended as ›God‹. This process starts with a change of sign of the Kierkegaardian moral category of »envy« (*Misundelse*): if that change shows the creative potential of an artistic energy (processes of misrepresentation/reversal/disguise), this is not free from repercussions on the human and concrete level, both with respect to the author and with respect to the reader.

Shantz Heide, Martin (Universitetet i Oslo)

Session 2.4

Vendepunkter i den franske resepsjonen av Knut Hamsun og Sigrid Undset

I mitt prosjekt, som jeg ønsker å snakke om i et innlegg på IASS-konferansen, utforsker jeg hvordan Knut Hamsun og Sigrid Undset ble importert, oversatt, lest og spredt i Frankrike i løpet av deres karrierer – altså fra den første franske utgivelsen av *Sult* i 1895, frem til Hamsuns død. I prosjektet benytter jeg et teoretisk rammeverk som i hovedsak består av Verdenslitteratur, resepsjonsteori og oversettelsesstudier, og en bokhistorisk metode hvor kontekstanalyse og arkivmateriale står sentralt.

Forskningen er på mange måter strukturert rundt vendepunktene i forfatterens resepsjon, hvor en rekke hendelser er viktige for å forstå hvordan de to ble lest, oversatt og mottatt i Frankrike. I Hamsuns tilfelle virker det som om interessen for Ibsen og det moderne gjennombruddet har vært viktig for den tidligste resepsjonen av Hamsun. *Sult* blir oversatt kun 5 år etter den norske originalen, og Octave Mirbeau skriver forordet.

Derimot avtar interessen for norsk litteratur fra og med 1896, og kun én oversettelse vil bli utgitt på Fransk – *Pan* i 1901 – før Hamsun blir tildelt Nobels litteraturpris. Prisen fungerer som et nytt vendepunkt, og produksjonen av franske oversettelser øker kraftig på 1920-tallet. Til slutt vil krigen og Hamsuns affiliasjon med Nazi-Tyskland fungere som et siste vendepunkt i hans resepsjon, og han forsvinner til en viss grad i Frankrike i etterkrigstiden. Undsets resepsjon fungerer noe annerledes. Debuten hennes går relativt ubemerket hen i Frankrike, men når hun konverterer til katolisismen i 1925, dukker det opp en rekke artikler om henne i visse franske konservative aviser, som *La Libération* og *Le Croix*. Når hun blir tildelt Nobels litteraturpris, dekkes hun oftere i franske medier, men i motsetning til Knut Hamsun, skyter ikke produksjonen av oversettelser ordentlig fart etter prisen. I Undsets tilfelle er det krigen som fungerer som det viktigste vendepunktet, idet hun hylles etter sitt eksil i USA og for sine anti-fascistiske skrifter.

Men historien er ikke så entydig som det virker som ved første øyekast. Resepsjonen til de to forfatterne er fulle av heterogene elementer, som tidvis tilsvarer den norske og anglofone resepsjonen og til tider står i kontrast til den. Under Den andre verdenskrig var splittelsene mellom det okkuperte Nord- og Vest-Frankrike og Vichy-France store. Hvor tysk innflytelse var gjeldende i de okkuperte områdene, ønsket mange intellektuelle i Vichy-regjerte området å fremforhandle en ny fransk nasjonalisme. Dette skaper interessante nyanser i historien – selv om de store toneangivende historiske hendelsene alltid fungerer som et informativt bakteppe.

Jeg ønsker å prate om disse vendepunktene og deres forskjellige former, samt hvem som har vært viktige i den kulturelle overgangen mellom Norge og Frankrike. I mitt teoretiske rammeverk, prøver jeg å integrere relativt nye retninger innen oversettelsesstudier, hvor narratologi har fått en plass. Forskere som Anna Strowe og Michelle Woods har argumentert for at narratologiske verktøy kan tilby et rammeverk for å forstå og sette sammen mikrohistoriene som nå kun befinner seg i arkivene. Dette er et tankegodt jeg er interessert i, og som jeg håper jeg kan videreutvikle i kontekst av IASS-konferansen i München i 2025.

Sigrún Alba Sigurðardóttir (University of Iceland)

Session 2.11

Om jordiske relationer, omsorg og traumabearbejde i Solvej Balles Rumfangsroman

I mit oplæg vil jeg analysere de første fem bind af Solvejs Balle roman *Om udregning af rumfang* (2020 - 2023) i lyset af økokritik og traumateori. Solvej Balle fik Nordisk Råds litteraturpris i 2022 for de første tre bind som udkom i 2020 og 2021. *Om udregning af rumfang* handler om Tara Selter der sidder fast i tiden, eller mere præcis så gentager den 18. november sig igen og igen i hendes virkelighed. Romanen handler om tidens relativitet og menneskets tidsfornemmelse, forfald, ændringer og erindringer men også om mennesket der lever af Jorden, sætter spor på Jorden og bruger af Jordens ressourcer, men pludselig får mulighed for at slette sine spor, undgå fejl, forebygge ulykker, genoplive gode øjeblikke, eksperimentere, tilegne sig viden og lade tiden gå uden at skulle bekymre sig om finansiering eller penge. Tara Selter lever et liv der foregår hinsides kapitalismen – men er dog altid forbundet med Jorden og forskellige jordiske relationer. *Om udregning af rumfang* handler i min fortolkning især om hvad der sker hvis vi ville få chancen til at gentænke vores forhold til Jorden og de jordiske relationer vi indgår i. Jeg bruger teorier fra Bruno Latour og Donna Haraway til at analysere disse jordiske relationer i romanen. *Om udregning af rumfang* er efter min forståelse en spekulativ fortælling i bedste Haraway stil hvor mennesker bliver i besværet og i fællesskab lærer at være til stede i nuet, vævet sammen med andre jordiske væsener. I mit oplæg ser jeg på *Om udregning af rumfang* som en gavnlig sorgarbejdesproces i forhold til den traumatiske tilstand kloden og menneskeheden befinder sig i, i lyset af klimaforandringer og klimakatastrofer. Her ser jeg på romanen i lyset af psykoanalysens analyse af sorgprocessen. Balle bearbejder det trauma klimaforandringer har skabt og får læseren til at reflektere og bearbejde den traumatiske oplevelse ved at tænke sig ind i en verden hinsides kapitalismen men hvor jordiske relationer er udgangspunktet, og hvor empati, omsorg og samarbejde er nøglebegreber.

Šileikytė Zukienė, Rūta (Vilnius University)

Session 1.5

The Transformative Glance: Peripeteia and the Ethical Encounter in Bjørnstjerne Bjørnson's *The Father*

Bjørnstjerne Bjørnson's short story *The Father* (*Faderen*, 1860) portrays a profound turning point (*peripeteia*) encapsulated in the ineffable power of a glance. The moment, when Thord's son casts a long, unspoken look at his father just before his tragic death serves as a catalyst for Thord's ethical awakening. The silent yet powerful encounter disrupts Thord's understanding of himself and his world, opening a way toward self-transcendence and a more authentic, ethical life. The present paper explores the phenomenology of this glance, interpreting it through Emmanuel Levinas's philosophy of the *face-to-face* encounter that emphasises the Other's infinity, as well as their vulnerability and the need to respond to it with care and respect.

In contrast to Jean-Paul Sartre, who famously described the Other's gaze as objectifying and oppressing, Levinas sees the glance – or, more broadly, the human face-to-face encounter – as a moment of ethical awakening and connection. The philosopher argues that the face of the Other (including their glance) reveals their irreducible uniqueness and infinite value. While Sartre's gaze leads to alienation and a loss of freedom, the glance in Levinas's philosophy – and in Bjørnson's story – leads to recognizing our shared vulnerability, which in turn reveals something essential about ourselves – our capacity for responsibility and ethical action.

The transformative glance of Thord's son is further analysed within the broader structure of the Aristotelian *peripeteia*. While the traditional *peripeteia* often revolves around external events, Bjørnson internalizes the concept, anchoring the turning point in the final interaction between father and son. The catastrophe of the son's death leads to Thord's transformation, enabling him to shed off his pride – his *hamartia*, the tragic flaw described in Aristotle's *Poetics* as necessarily leading to the character's downfall. In the ancient Greek worldview, such moral transformation was inherently linked to accessing the deeper layers of knowledge. For Thord, the transformation not only develops the Aristotelian virtue of moral insight (*phronesis*), but, as his final conversation with the priest suggests, also places him on a path toward the purely contemplative life, guided by the divine *sophia*.

Snipstad, Vilde Johanne (Universitetet i Oslo)

Session 2.14

Peter Jonas Collett om Henrik Wergeland som dikter: Fra «stort Geni» til «tilintetgjorte Evner»

Peter Jonas Collett har en interessant posisjon i norsk offentlighet som ektemannen til Camilla Collett, som svoger til Henrik Wergeland og som partifelle med Johan Sebastian Welhaven. Han var en del av Intelligenskretsen og på slutten av 1830-tallet var han litteraturkritiker i avisen *Den Constitutionelle*. Her fremstod han som en viktig støttespiller for Welhaven, og i en rekke artikler er han åpenbart sterkt kritisk til Wergelands diktning. I dagboksopptegnelser mellom 1831 og 1838, utgitt av Leiv Amundsen i 1934, utviser den unge Collett likevel et ganske annet estetisk syn. Her oppveier han Wergelands diktning og erklærer han som et litterært geni, mens Welhavens diktning ikke gjør særlig inntrykk på ham. I en opptegnelse fra mai 1832 beskriver Peter Jonas Collett i tillegg Henrik Wergeland som et vendepunkt i norsk litteratur. Han skriver at Wergeland: »[...] læge saa at sige Grundstenen til Norges poetiske Litteratur«, mens Wergelands samtidige, som Bjerregaard og Schwach, bare har bidratt med «Smaastene» (Collett 1934: 52). Det er dermed tydelig at Colletts litterære smak og hans estetiske syn gjennomgår en radikal forandring i løpet av 1830-årene.

Lilly Heber undersøker grundig Intelligenspartiets litteraturhistoriske innsats i boken *Norsk realisme i 1830 og 40 aarene*, men da hun skrev boken i 1914 var ikke Colletts dagbøker offentlig tilgjengelig, og hun har dermed ikke kunnet undersøke hans tidligste skrifter om litteratur (1914: XVII). Ellisiv Steen er i boken om Camilla Collett, *Diktning og virkelighet*, inne på utviklingen Peter Jonas Collett gjennomgår i 1830-årene, men hans dagboksopptegnelser vier hun lite oppmerksomhet (1947: 118). I dette innlegget undersøker jeg derfor utviklingen i Colletts litteraturkritikk i løpet av 1830-årene hvor han går fra å beundre Wergelands diktning til å kritisere den fra Intelligenskretsens posisjon. Hvordan utvikles Peter Jonas Colletts litteraturkritikk gjennom 1830-årene, og hva kan ligge bak utviklingen?

Soós, Anita (ELTE, Budapest)

Session 1.1

Forfatterens svar på corona-19-pandemien i Harald Voetmanns tankeeksperiment *H.C. Andersens Quarantaine-Dagbog* (2020)

Corona-19-epidemiens pludselige udbrud i 2020 har gjort menneskeheden opmærksom på, hvor udsatte vi kan være i kampen mod en ukendt trussel, hvor den eneste måde at beskytte os på i mange måneder var indførelse af restriktioner på alle livets områder. Nedlukningen har konfronteret individet med nye livsperspektiver og tvunget det til at give nye svar på udfordringer, som bl.a. utryghed, isolation og savn har forårsaget. Forfatterne har reageret hurtigt på de nye vilkår og mange har meldt sig med en fiktion, som definerer epidemien som en trussel for den eksisterende verden.

Harald Voetmanns roman *H.C. Andersens Quarantaine-Dagbog* fra 2020 er en af de tidlige coronabøger. Den blev skrevet i en tid, hvor man endnu ikke havde vaccine og det primære mål var at forhindre udbredelsen af smitten ved at indføre karantæne. Ved at genoplive og placere H.C. Andersen i nedlukningstidens København i 2020 skildrer Voetmann hverdagslivet i den coronaramte by parallelt med at præsentere hvilke perspektiver der lukkes for forfatteren, som på sin rejse til Athen i 1841 blev udsat for en karantæne i tre dage og opfattede den uudholdelige indespærring som en skriveblokering.

I min præsentation vil jeg reflektere over pandemiens virkning på kunst og kunstnerisk skabelse ved at følge Andersens dagligdage i isolationen, samt hans *fodreise* på de næsten tomme gader i hovedstaden. I analysen vil jeg konfrontere opfattelsen af pandemien som forhindring og mulighed. Endvidere vil jeg fokusere på den direkte og indirekte oplevelse, dvs. virklighed og medieret virkelighed som inspirationskilde.

Spaans, Ronny (Universitet i Oslo)

Session 3.4

Hans Steenbuchs ukjende oppgjer med tidlegmoderne norsk topografi

Det er mange kjende vendepunkt i norsk og nordisk litteraturhistorie. I byrjinga av 1800 talet oppstår romantikken i norsk litteratur, med Wergeland og Welhaven – ein diktekunst som også blir sett på som startpunktet for norsk litteraturhistorieskriving. Kring 1870 tek det moderne gjennombrøtet til, gjennom Georg Brandes litteraturkritikk og Henrik Ibsens samfunnskritiske drama. Eit vendepunkt som synest heilt gløymt i dag, er Hans Steenbuchs oppgjer med tidlegmoderne topografisk litteratur, som skjedde med utgjevinga av *Det Kongerike Norge fremstillet efter dets naturlige og borgerlige Tilstand* (1763). Erich Johan Jessen står som utgjevar av dette verket, men den verkelege forfattaren er Hans Steenbuch (1722–1800), som enda opp som prest i Melhus ved Trondheim, men som oppheldt seg mange år i København, sysselsett med ei stor ny Noregsskildring, som fyrst i vår tid har kome ut (Røgeberg, Kristin M. (red): *Norge i 1743*, i fem band). Under Steenbuchs levetid kom berre innleiinga til dette verket, *Det Kongerike Norge*, ut. Den fyrste delen av denne boka, Steenbuchs »Om Geographiens Begyndelse og Fremgang i sær hvad Norge angaaer« og »Om Norges Skribentere«, inneheld ei kritisk, systematisk evaluering kart- og skrifthistoria knytt til Noreg.

I denne presentasjonen vil eg for det fyrste vise korleis Steenbuchs *Om Norges Skribentere* kan kallast vår fyrste litteraturhistorie. For det andre vil eg vise korleis Steenbuchs oppgjer med tidlegare topografiske forfattarar – som Olaus Magnus og Peder Claussøn – inneber eit tidsskifte i norsk litteratur. Det er samtidig ei historie om ein peripeti frå katastrofar til happy ending, for Steenbuch avviser eit norsk, særleg nordnorsk landskap, fylt med monster, trollkvalar og magi, og innvarslar ei litteraturhistorieskriving med ei realistisk, nøktern tilnærming til norsk topografi.

Stahr, Radka (Charles University Prague)

Session 4.8

Alkohol i peripetiens tjeneste

Om berusende vendepunkter i Stig Dagermans roman *Bränt barn*

Et gammelt ordsprog siger, at man skal høre sandheden fra børn og fulde folk. Litterære tekster overbeviser os dog tit om det modsatte - det er indtagelsen af alkohol, der gør fortælleren til et upålideligt subjekt. Alkohol kan således ses som en af de narrative strategier, der synliggør fortællerens subjektivitet og hans/hendes forvrængede virkelighedsopfattelse. Alkohol er dog ikke kun et tegn på upålidelighed, men har også potentiale til at bringe handlingen videre - for eksempel fordi karaktererne, i det førnævnte ordsprogs ånd, pludselig føler behov for at fortælle "sandheder", som de ikke ville turde fortælle i ædru tilstand.

I dette bidrag undersøges Stig Dagermans roman *Bränt barn* med fokus på alkoholens rolle i narrative peripetier. Der findes flere nøglesituationer i romanen, hvor alkohol fungerer som en katalysator for følelser. Ikke alene er karaktererne pludselig i stand til at udtrykke bortgemte tanker, men disse subtile afsløringer fremmer også plottets udvikling og bringer handlingen fremad. Gennem en analyse af hovedpersonernes forhold til alkohol og deres alkoholforbrug afdækkes en spiral af konsekvenser, der leder til både øjeblikkelige og langsigtede kriser og dermed bidrager til romanens centrale vendepunkter. Sidst, men ikke mindst, kan en analyse af alkoholens rolle være med til at afsløre, om romanens slutning kan betragtes som en happy end eller en katastrofe.

Steentofte, Christian Andersen (Københavns Universitet)

Session 4.4

Bondedrømme og pengestrømme: konflikter og stedsforhandlinger i dansk udflytterlitteratur

En dominerende tendens i dansk samtidslitteratur er romaner, der skildrer migration fra by til land. Med fokus på Thomas Bobergs roman *Insula* (2024) og med udgangspunkt i Malte Tellerups *Hedeselskabet* (2022) vil jeg i mit oplæg diskutere, hvordan denne nye »udflytterlitteratur« skildrer (1) det kulturelle/sociale møde mellem storbytilflyttere og landbefolkningen og (2) provinsen/landet som »sted« mellem tradition og opbrud. Både Boberg og Tellerup beskriver f.eks. mødet mellem en mobil københavnsk kunstner- eller middelklasse, der er i kontrast til den gentrificerede storby søger mod landet for en mere autentisk tilværelse, og en lokalbefolkning med lav grad af mobilitet, der helst ikke lader sig reducere til en del af det autentiske landskab. Dog er denne konflikt ikke romanernes eneste omdrejningspunkt. Via tilflytterens perspektiv blottægges også i begge værker en provins, som forhandles af heterogene (globale) kapitalistiske interesser og geografisk ulighed. Set lidt fra oven viser og diskutere disse romaner, hvordan provinsen balancerer mellem at være, hvad Doreen Massey har kaldt »progressive« og »reaktionære« steder: som steder, der både er defineret ved årelang akkumuleret lokal kultur, men som samtidig er uløseligt udfordret og filtret ind i urbane, globale netværk af kapital og billig, international arbejdskraft. Steder i transition, som nogle kan vælge til (og fra) og forme, men som andre ikke kan (eller vil) slippe væk fra.

Steponavičiūtė, Ieva Aleksiejūnienė (Vilnius University)

Session 2.10

Unfinished Reckonings: Dealing with Pre-Holocaust Antisemitism in Emerging Baltic-Nordic Memory

The Russian invasion of Ukraine seems to have accelerated the emergence of the Nordic-Baltic region, consolidated by the frameworks of the NB8 format and common NATO membership. The Baltic countries, once recipients of Scandinavian support, now actively co-shape regional initiatives spanning green agenda to shared security, and their experience as small nations once occupied by a larger, expansionist neighbour has gained urgent relevance. One reflection of this new balance in the cultural sphere is the growing awareness of a shared Nordic-Baltic cultural memory, rooted in historical connections, however, exhibiting diverging identities and experiences. Initially driven by Baltic perspectives – and I will use my country as an example – this interest reflected Lithuania's effort to reclaim its place on the European map after more than 50 years of erasure and to align itself with Scandinavia. This was evident in searches for Lithuanian diasporas or Scandinavian texts referencing Lithuania, historical explorations of political and economic ties, and establishing relevant institutional practices. These connections have now garnered interest among Scandinavian scholars and cultural workers as well. E.g., Scandinavian archaeologists study the boats used by Baltic WWII refugees fleeing over the Baltic Sea (Arnshav 2020), educational national history websites include stories about Soviet deportations and Baltic resistance movements. Kazys Pakštas' idea of the Balto-Scandinavian confederation becomes prominent in discussions of the region's geopolitics (Lundén 2019; Jelsbak & Körber 2023), and Danish initiatives attempt to create public awareness about Åge Meyer Benedictsen, a traveller, enlightener, and humanist long celebrated in Lithuania.

The awareness in the Baltic and the Scandinavian countries of being part of common – transnational – memory is, however, intertwined with yet another – painful and still ongoing – process, namely, acknowledging the Holocaust as a »global memory imperative« and integrating it into the national memories (Laanes 2017). For scholars, translators, or publishers across the Baltic Sea, engaged with texts that deal with Baltic-Nordic connections, this intersection can be fraught with complexity, as these texts may also contain antisemitic implications or sentiments. This creates a significant challenge, especially given the Holocaust's catastrophic scale in the Baltic region, and also the current increase in antisemitism worldwide. This requires thoughtful deliberation on how to address the troubling aspects of these texts while preserving their historical and cultural significance. Under what conditions is it justifiable to make such works available, and how should they be presented in today's context? Rather than providing definitive answers, this paper offers some reflections based on examples from some pre-WWII Danish authors writing about Lithuania (Louis Hjelmslev, Åge Meyer Benedictsen, Else Moltke, and maybe some others), aiming to stimulate a discussion and exchange of ideas.

Svensson, Jimmie (Göteborgs universitet)

Session 3.9

Öra versus öga: det tidiga 1940-talets hybridvers i svensk poesi

Omkring år 1900 sker ett paradigmskifte inom poesin. Detta brukar naturligtvis förknippas med modernismen, men också med en rad medieteknologiska förändringar, och innebär bland annat en gradvis vändning mot skriftens visuella, grafiska utformning. Den rytmiska, metriskt bundna vers som länge varit dominerande var utformad för örat, för att läsas högt, reciteras, medan den så kallade fria vers som nu börjar göra sig gällande främst är vers för ögat, då indelningen i versrader är något som bara kan observeras visuellt. I Sverige inträffar den faktiska vändpunkten först omkring 1945: fri, icke-metrisk vers börjar då dominera rent kvantitativt, och accepteras mer allmänt av tongivande kritiker. En bakomliggande hypotes i detta paper är att poetens val av versform, metrisk eller fri, också får konsekvenser för och är kopplat till hur det auditiva respektive det visuella gestaltas i dikten. Det skulle alltså kunna vara så, att den visuellt orienterade fria versen ger en dikt som är mer inriktad på att återge synintryck och präglas av ett bildspråk av mer utpräglat visuell karaktär. Tydligast syns – och hörs! – denna versens vändning i dikter som har drag av både metrisk och fri vers. Hybridformen är också typisk för denna övergångsperiod i början av 1940-talet. I papret närläser jag dikter av tre poeter, Johannes Edfelt, Olof Lagercrantz och Erik Lindegren, som intar något olikartade positioner men som alla i någon mån skriver i spänningsfältet mellan "traditionalism" och "modernism". Dikterna refererar all till hörsel och syn, och i papret visar jag, utifrån semiotiska och intermediala perspektiv, hur versformen hänger samman med direkt och indirekt gestaltning av hörsel- och synsinnet.

Szkołut, Paweł (USWPS i Kraków)

Session 2.15

Peripetier, katastrofer, happy endings: vendepunkter i Thor Heyerdahls liv på grunnlag av boka *I Adams fotspor. En erindringsreise*

Thor Heyerdahl, en av Norges mest kjente oppdagere og forskere, som fremmet teorien om diffusjonisme - spredning av kulturer gjennom migrasjon, har hatt et liv fylt med dramatiske vendepunkter. Dette beskriver han i sin bok *I Adams fotspor. En erindringsreise* (1997). Boken gir et innblikk i de mange peripetiene, noen katastrofer og lykkelige avslutninger som har formet hans liv og karriere.

Et av de mest betydningsfulle vendepunktene i Heyerdahls liv var hans beslutning om å gjennomføre Kon-Tiki-ekspedisjonen i 1947. Denne reisen, som involverte å seile over Stillehavet på en balsaflåte, var både en vitenskapelig og personlig utfordring. Til tross for skepsis fra det vitenskapelige miljøet, var Heyerdahl fast bestemt på å bevise sin teori om at folk fra Sør-Amerika kunne ha bosatt seg i Polynesia. Ekspedisjonen var ikke uten farer; stormer og tekniske problemer truet med å avbryte reisen. Likevel, gjennom mot og utholdenhet, nådde Heyerdahl og hans mannskap sitt mål, noe som resulterte i internasjonal anerkjennelse og en Oscar-vinnende dokumentar. I dag beviser DNA undersøkelser at en del av befolkning bosatt i Øst-Polynesia har sine genetiske røtter i Sør-Amerika.

En annen betydelig hendelse i Heyerdahls liv var arkeologiske utgravninger på Galapagos-øyer (1952) og Påskeøya (1955) hvor han oppdaget viktige arkeologiske funn som utfordret eksisterende teorier om øyas historie. Dette arbeidet var ikke bare en vitenskapelig triumf, men også en personlig seier for Heyerdahl, som ofte møtte motstand fra etablerte forskere. Andre hans ekspedisjon var seiling over Atlanterhavet på historiske båtene Ra I og Ra II (1969-70) og ikke fullført reisen på båten Tigris mot India (1977).

Heyerdahls liv var også preget av personlige katastrofer, inkludert tapet av nære venner, familiemedlemmer og skilsmisser. Disse hendelsene påvirket ham dypt, men de ga ham også en dypere forståelse av menneskelig motstandskraft og betydningen av å forfølge sine drømmer til tross for motgang.

På tross av de mange utfordringene han møtte, opplevde Heyerdahl også flere lykkelige avslutninger. Hans evne til å overvinne hindringer og realisere sine visjoner gjorde ham til en inspirerende figur for mange. Gjennom boka *I Adams fotspor* deler Heyerdahl ikke bare sine eventyr, men også de livsvisdommene han har samlet på veien.

Boken gir en dypere forståelse av hvordan vendepunkter, både store og små, kan forme et menneskes liv. Heyerdahls historie er et vitnesbyrd om kraften i besluttsomhet og troen på egne ideer, selv når de virker umulige.

Tamaševičius, Giedrius (Vilnius University)

Session 2.2

The Olsen Gang (Olsen-banden) Films and the Ironic Portrayal of the Danish Character

Erik Balling (1924–2005) is widely regarded as one of the most prominent Danish film directors of the 20th century. Across several generations, viewers have recognized him as an astute observer of the Danish national psyche and a masterful representative of Danish humor. His iconic television series *Matador* (first aired on Danish TV from 1978 to 1981), which chronicles the lives of two families in a provincial town between 1929 and 1947, is now considered a masterful portrayal of Denmark's most significant historical and social transformations up to the end of the 1940s.

This paper focuses specifically on the 13 popular comedies in the *Olsen-banden* series (*The Olsen Gang*), which were released in Danish cinemas between 1968 and 1981. These films have earned Balling the distinction of illustrating Denmark's transition from a post-war, provincial society to a modern nation-state. Themes such as welfare, equality, technological advancement, European Community membership, and other societal shifts are evident in the films, reflecting the signs of a changing era. Balling often explores these transformations through the lens of irony, adding depth and complexity to his portrayal of societal change.

Simultaneously, Balling offers a nuanced reflection on Danish national identity, inviting viewers to confront their own inherent contradictions as a people and a nation. The *Olsen-banden* series highlights paradoxes such as humility and grandeur, tolerance and self-reliance, openness and cunning, and self-irony and solemnity (Monggaard 2011). In this way, *The Olsen Gang* remains a vibrant and enduring representation of the complex and contradictory nature of the Danish character.

Tangenes, Gisle R. (Lingu, Norway)

Session 1.7

***Vildandens* diskursive arkitektur**

Med sikte på et helhetlig overblikk undersøker dette foredraget Ibsens *Vildanden* som en dramatisk polyfoni av tre rivaliserende diskurser, som gjenspeiler de intellektuelle spenningene på slutten av 1800-tallet. *Tilpasningsdiskursen* er pragmatisk og utadrettet, med fokus på kampen for tilværelsen. *Den evangeliske diskursen* anvender et sekulærkristent perspektiv med vekt på renhet og sannhet. Den enda mer subjektive *romantiske diskursen* handler også om frelse, men via individuell lidenskap og hengivenhet. Disse diskursene er innlemmet gjennom strukturelle allusjoner, som bidrar til det Brian Johnston kaller Ibsens «supertekst», og gjennom fortellingsbuer som samhandler ved sentrale vendepunkter og driver handlingen mot den endelige katastrofen. *Tilpasningsdiskursen*, som nyere forskning har vist er forankret i Darwins *Artenes opprinnelse*, kretser rundt Gamle Werles domestisering av Ekdal-husholdningen. Akkurat som loftsrommet fungerer som et kontrollert økosystem, lever familien uvitende i et kunstig miljø utformet som et habitat for Hedvig, Werles antatte avkom. Når Gregers oppdager dette, aktiveres den evangeliske diskursen, hvor historien tolkes i sekulariserte bibelske termer, med Høydalsskogen som Edens hage, Gamle Ekdal som en fallen Adam, og Werle som en diabolisk frister. Gregers' fokus på frelse gjennom sannhet overser imidlertid behovet for nåde for å overvinne menneskelig hovmod. Hans åpenbaring i tredje akt – stykkets sentrale peripeti – resulterer derfor i en destabilisering av den romantiske diskursen, som representerer de mannlige Ekdalenes livsløgner.

Den sistnevnte diskurs er forankret i en strukturell allusjon til Wagners *Den Flyvende Hollender*, som både uttrykker og satiriserer romantiske troper. Navnet Ekdal spiller på Wagners «Daland» («Dals-and»). Gamle Ekdal, som drikker hos «Madam Eriksen», minner om jegeren Erik og hans skryt av gamle bragder. Hedvigs død på hennes fjortenårsdag speiler Hollenderens syvårige syklus for frelse gjennom feminin kjærlighet, samt Sentas offerhandling. Selv om Hjalmar «demoniske» positurer i fjerde og femte akt alluderer til Hollenderen, er han hinsides frelse. Slik undergraver Ibsen romantikkens idealer og legger samtidig inn en tabubelagt undertekst som ytterligere formørker stykkets emosjonelle kjerne.

Innlegget avsluttes med å påpekes den gripende tematiske ironien i *Vildanden*. Samspillet mellom de to idealistiske diskursene kulminerer i døden til Hedvig, som legemliggjør deres idealer. Likevel blir også tilpasningsdiskursen subvertet, ettersom Gregers' Judas-allusjon antyder at Werles intriger etterlater ham uten avkom. Dette trefoldige sammenbruddet stiller publikum overfor en barsk og urovekkende verden der verken mening eller kontinuitet kan garanteres.

Teplán, Ágnes (ELTE, Budapest)

Session 1.1

Pandemins abjekt i Jessica Schiefauers *Bärarna*

I mitt föredrag analyserar jag en dystopi av Jessica Schiefauer. Författaren är en unik röst i den svenska samtidslitteraturen. Hennes roman *Bärarna* berör 1900-talets totalitära samhällen samt en pandemis omfattande påverkan och dess förödande ideologiska konsekvenser.

Boken är en framtidsvision där en smitta (pandemi) har härjat i generationer. Nya regler införs för att rädda mänskligheten, och samhället delas upp i spridare (män) och bärare (kvinnor). Spridarna lever i karantänerna och behandlas illa samt betraktas som forskningsmaterial. Språkets retoriska prägel möjliggör att bärarnas attityd till moderskapet förändras:

»De talade om det som aktivism, att det var en politisk handling att sätta en frisk flicka till världen. Varje gång någon pratade på det viset kände jag ett sorts obehag, blev skarpt medveten om vad det faktiskt innebar: att bygga en ny människa inuti sig, som om kroppen vore en fabrik.« (Schiefauer 2020:11)

Romanen kretsar kring moderskapet i ett totalitärt samhälle. Den nya kvinnliga världen präglas av miljömedvetenhet och ett helt nytt förhållningssätt till jorden. Å ena sidan blir världen allt mer engagerad i klimatfrågor å andra sidan försämras kvinnornas fertilitet. Huvudfigurens uppror mot fertilitetskliniken utgör dock en avgörande vändpunkt i romanen. Hon vägrar nämligen abort och vill rädda »spridarfostret».

I min analys undersöker jag romanens centrala problematik smittan och moderskapet utifrån Julia Kristevas teori. Den bulgarisk-franska litteraturvetarens »abjekt» belyser nämligen kroppsideologins manipulativa retorik i Schiefauers dystopi.

Thisted, Kirsten (Københavns Universitet)

Session 2.3

Postcolonial Peripeteia:

The Vision of Independence as a ›Stunde Null‹ for Kalaallit Nunaat (Greenland)

This paper explores the role of Danish literature in shaping the ongoing transformations within the relationship between Denmark, Greenland, and the Faroe Islands in the Danish Realm. As political and economic power shifts northward, there is widespread agreement on the need to realize the vision of the Greenlandic Self-Government Act, which frames the Realm as an equal partnership. In Greenland, however, many doubt that a genuine turning point in Danish-Greenlandic relations can be achieved within the current framework. Instead, it is argued that only the establishment of an independent state can bring about a ›stunde null‹—a necessary reset of the asymmetric power dynamics rooted in colonial history, paving the way for building a better future for Greenland. The paper contends that Danish literature largely support this narrative. A similar trend was evident around the time of Greenland's transition to Home Rule in 1979. How, then, does the current moment differ from that earlier period? If a turning point in the Danish approach could not be achieved back then, what are the chances of success now? To answer this question, it is necessary to examine the relationship between literature, public opinion, and political developments.

Tvede, Øystein (Universitetet i Oslo)

Session 1.4

Mellom ønskedrøm og mareritt: nøkkelromanens peripetier.

Jeg ønsker i dette konferanseinnlegget å se på hvordan peripetier settes i scene i form av katastrofer i tre norske nøkkelromaner. Denne sjangeren, kjent under betegnelsen *roman à clef* i internasjonal litteraturvitenskap, har som kjennetegn at den henter modellene til romanfigurene sine fra virkeligheten. Dette gjør den velegnet til å utforske konferansens vektlegging av forholdet mellom fiksjon og den virkelige verden. I motsetning til den moderne virkelighetslitteraturen à la Knausgård, står forfatterne av nøkkelromanene fritt til å fiksjonalisere plottet som disse skikkelsene med rot i virkelige personer inngår i. Vi beveger oss derfor her innenfor et fiksjonsspekter hvor forfatteren har nærmest ubegrensede muligheter til å manipulere forestillingen av noe leseren aner at representerer levd liv, uten at hun eller han har inngått noen »kontrakt hvor mimetiske forpliktelser inngår. Av teori tar jeg her utgangspunkt i Seth Lathams *The Art of Scandal: Modernism, Libel Law, and the Roman a Clef* fra 2009, et av de få verkene som utforsker nøkkelromanen som sjanger.

John Paulsens *Familien Pehrson* fra 1882 har en spesiell posisjon innen sjangeren i Norge, fordi den åpenbart er en fremstilling av familien Ibsen, som Paulsen i flere år sto i nær relasjon til. Henrik Ibsen skal ha vært rasende over noe han opplevde som blottlegging av privatlivet. I romanens peripeti lar Paulsen sønnen i huset, et niddportrett av Sigurd Ibsen, få knust bakhodet i en ulykke. Her er peripetien altså ren fiksjon.

Amalie Skrams *Professor Hieronimus* fra 1895 er kjent som en roman som ligger tett opp til Skrams eget liv som pasient på nerveklinikk. Et studium av hvordan romanens peripeti er konstruert er interessant for å se hvordan forfatteren setter i scene sin personlige katastrofe i fiksjonen.

Axel Jensens *Joachim* fra 1961 er den minst kjente av forfatterens «borgerlige» romaner. Bokens nøkkelromanaspekt har blitt nærmest hyperaktuelt i 2024 siden tv-serien *So Long, Marianne* har presentert det norske publikum for en diskutabel fremstilling av kunstnerkolonien på Hydra som også er susjettet for *Joachim*. Mens tv-serien fiksjonaliserer idet den beholder navnene på personene den trekker inspirasjon fra, er nøkkelromanen en ren fiksjon som ligger nærmest virkeligheten når den bruker en reell bilulykke hvor Jensens virkelige kjæreste ble kvestet som peripeti. Her er man fristet til å si at fiksjonen snylter på virkeligheten.

Som man kan se fra disse korte presentasjonene, er nøkkelromanen en sjanger om innbyr til en særegen utforsking av peripetier og hva som kan motivere konstruksjonen av disse.

Van der Poll, Suze (Universiteit van Amsterdam)

Session 2.3

Et samisk gjennombrudd? Kan samisk litteratur frembringe et vendepunkt i det samisk-nor(di)ske forholdet?

Samer har i lengre tid brukt kunst og litteratur til ikke bare å synliggjøre samisk kultur og historie, men også til å øke bevisstheten om den sosiale, politiske, økonomiske og sosiale urettferdigheten de har vært utsatt for. På 1970- og 1980-tallet rørte blant flere andre Áillohaš (Nils Aslak Valkeapää) og Britta Marakatt Labba seg. Og den gang var det utbyggingen av Alta-Kautokeinovassdraget som truet samiske interesser. Til tross for at samene «tapte» saken, er Alta-saken siden ofte blitt beskrevet som et veiskille i samepolitikken. (Hylland Eriksen, 2023) Men dermed var ikke «sameproblemet» løst, i hvert fall ikke ut fra samenes perspektiv, noe som ble understreket av Fosen-saken og Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport (presentert i juni 2023).

En ny generasjon samer, de fleste født «etter Alta», søker å frembringe et vendepunkt i den samiske-nor(di)ske historien og i det samisk-nor(di)ske forholdet, og skape grobunn for et språklig, kulturelt og identitetsmessig likeverdig samfunn. Her jobber samfunnsaktivister og kunstnere (rollene byttes ofte) side om side.

Litt mindre synlig og høyløst opererer en del samiske forfattere, som blant flere andre, Kathrine Nedrejord, Sigbjørn Skåden, Linnea Axelsson og Elin Anna Labba. Deres fortellinger er blitt utgitt på store forlag og (også) på majoritetsspråket og har i det siste vekket mye oppmerksomhet. Ikke bare fordi de skriver god litteratur, men også fordi de tilføyer et nytt perspektiv i den nor(di)ske litteraturen: samenes.

Perspektivendringen er dels tematisk. Verkene deres belyser samenes erfaringer slik at disse skrives inn i nor(di)sk litteratur og historie. Minst like interessant er imidlertid de formelle sidene av deres verk. De benytter seg av tradisjonelle litterære genrer, men leker samtidig med dem ved å tilføye andre/ nye narrative strategier.

I mitt bidrag undersøker jeg med fokus på Kathrine Nedrejords roman *Sameproblemet* (2024) hvilke narrative strategier den unge generasjonen forfattere tar i bruk. Og om og hvordan strategiene skaper innsikt og forståelse og dermed kan fungere som en bro mellom urfolket og majoritetsbefolkningen. Men kanskje viktigst av alt: Hvordan disse fortellingene muligens kan frembringe en virkelig peripeti i de samisk-nor(di)ske forholdene.

Vangshardt, Mie (Independent scholar, Danmark)

Session 4.1

Lykkens flertydighed og lykkelige slutninger i Henrik Pontoppidans *Lykke-Per* – med perspektiv til Frankrig

Talrige er de diskussioner, der gennem tiden er ført om betydningen af slutningen på Henrik Pontoppidans *Lykke-Per* (1889-1904). Det samme gælder for romanens franske sidestykke, Stendhals *Le Rouge et le Noir* (1830). I begge tilfælde er der tale om en dannelsesroman om heltens jagt på lykke i en kulisse af gryende modernitet, der kulminerer i tilbagetrækningen og rejser spørgsmålet, hvorvidt Per Sidenius og Julien Sorel får en lykkelig eller ulykkelig udgang.

Romanernes lykkemotiv kan på den ene side ses i lyset af den moderne samfundsudvikling, der skabte en forestilling om lykke, som indlemmede det i et samfundsmæssigt perspektiv, nemlig succes i samfundslivet. På den anden side røber værkernes slutninger en forbindelse mellem lykke og prædestination, der placerer begrebet i en oscillation mellem det dennesidige og hinsidige. Dette oplæg vil således diskutere forestillingen om menneskelykke og konferencetitlens begreb om en "happy ending" gennem en sammenstilling af romanernes slutning med den tese, at de udtrykker parallelle erfaringer af det lange 19. århundredes udstilling af menneskets ukuelige lykkejagt. Derigennem vil foredraget bidrage til "europæiseringen" af Pontoppidan og hans romankunst.

Vangshardt, Rasmus (Universitetet i Oslo)

Session 4.6

Dramatisk peripeti, personlig katastrofe og kollektiv undergang i Henrik Pontoppidans *Asgaardsrejsen* og *Mands Himmerig*

I marts 1928 skrev Henrik Pontoppidan til sin forlægger Frederik Hegel, at hans lille skuespil *Asgaardsrejsen* (1906; 1928) stod hans faderhjerte nærmere end det meste andet, han havde skrevet. Samtidig indgår persongalleri fra dette sære skuespil i den senere undergangsprægede roman *Mands Himmerig* (1927) og i fortællingen *Et Kærlighedseventyr* (1918; 1930). Oplægget studerer dette relativt ukendte Pontoppidan-drama med to læsestrategier. Dels undersøges skuespillets tekniske peripeti og Pontoppidans særtræk som dramatiker, dels læses *Asgaardsrejsen* i sammenligning med den senere *Mands Himmerig* for at forstå dette prosaværks brug af plotrelateret peripeti og en bredere tematisk sans for katastrofiske vendinger i både Thorsens private liv og i samtidens Danmark.

Vioreanu, Carmen (University of Bucharest)

Session 1.10

»Det är bestämt något som ruttnar här under trossbottnarna!« Hotande moln, hållregn och solsken i Strindbergs enaktare (1892)

Mellan mars och september 1892 författade Strindberg sex enaktare (Debet och kredit, Första varningen, Inför döden, Moderskärlek, Leka med elden, Bandet) som enligt brev skrivna hösten 1891 skulle spelas på Djursholms restaurangs matsal utanför Stockholm. Det skulle nämligen bli Strindbergs återkomst som dramatiker, efter nästan tre års uppehåll (samma år skrev han dock färdigt vandringsdramat Himmelrikets nycklar) samt hans andra försöksteater efter det skandinaviska Köpenhamnsprojektet. Strindberg hyste så småningom hopp om att se sina enaktare spelade på Dramaten, vilket som skulle visa sig vara inaktuellt. Svartsjuka, den (första) tappade tanden, att smita från ansvar, den uppoffrande faren, modersegoism eller äktenskap och skilsmässa är några motiv som Strindberg tar upp på nytt i enaktarna. Kompositionellt sett är enaktaren svårare att författas, inte minst ur peripetiens perspektiv. Hur bygger Strindberg upp dramatiska effekter? Är förberedelserna till katastrofen linjära? När och hur inträder katastrofen? Det är några frågor som jag kommer att besvara för att kartlägga och diskutera peripetien och vändpunkterna i Strindbergs enaktare.

Voidogienė, Eglė (Vilnius university)

Session 3.3

Finding ways to talk about identity and societal changes in contemporary Swedish literature

In recent years, Sweden has encountered a range of challenges that, directly or indirectly, revolve around issues of national identity. These include migration flows, coexistence with individuals of different backgrounds, and fluctuations of trust within society. The issues are complex, difficult to address, and even hard to discuss openly. As historian Lars Trädgårdh once observed, there is a current reluctance to assert the existence of a distinct Swedish culture or set of values for fear of being labeled a nationalist. On the other hand, worries about the rise of nationalism are not entirely unfounded either. However, as is often the case when open dialogue proves challenging, new spaces for art and literature emerge. It is no coincidence that today we observe a proliferation of literary works addressing questions of ethnicity and identity.

Considering that literature has a reciprocal relationship with national identity (works of literature both influence and reflect its changes), highlighting contemporary works' genres is particularly revealing. Sometimes we are invited to laugh, as we did when reading Fredrik Backman's *En man som heter Ove* or Arash Sanari's *Sverigevännen: historien om hur pappa och jag försökte bli svenskast på Tjörn*. However, much more frequently, we encounter works that provoke far fewer smiles: dystopian novels such as Johannes Anyuru's *De kommer att drunkna i sina mödrars tårar*, or emotionally extremely complex crime novels, like Nicolas Lunabba's *Blir du ledsen om jag dör?*.

The paper briefly examines the aforementioned novels with regard to the societal and identity tensions they articulate and imply. Although it concludes that there are no easy happy endings, it suggests ways how the analysis of literature can offer valuable tools for fostering thoughtful and nuanced discussions.

Wærp, Henning Howlid (UiT, Tromsø)

Session 2.6

Å vende perspektivet – Møter med dyr

Hvis man blar opp på en tilfeldig side i en roman av Mikkjel Fønhus og begynner å lese om at hun eller han tenker det ene eller det andre, lengter etter eller frykter noe, er det ikke sikkert at det er et menneske vi er inne i hodet på. Det kan være et dyr sitt perspektiv vi følger. Fønhus kan som forteller følge dyret lenge, men vil før eller siden bringe mennesker inn i landskapet, for så å skifte perspektiv mellom dyr og menneske. Disse stadige vendepunktene stiller oss i en posisjon der vi nøler med hvor innlevelsen skal ligge.

Å møte blikket til et dyr, eller oppleve seg som sett på av et dyr, kan brått endre vår forståelse av en situasjon, og av oss selv. Med et utvalg fra norsk litteratur (Mikkjel Fønhus, Otto Sverdrup, Tarjei Vesaas, Tor Even Svanes, Ole Robert Sunde) vil jeg undersøke slike situasjoner der perspektivet vender og en ny kommunikativ sammenheng oppstår. Hva har dette å si for vår relasjon til ikke-menneskelig liv?

Wærp, Lisbeth P. (UiT, Tromsø)

Session 1.12

Konkurser i Ibsens samtidsdramatikk

Kapitalisme og korrupsjon er sentrale motiv i Ibsens samtidsdramatikk. Mens kapitalismemotivet har blitt undersøkt i nyere studier (Zhulina 2024, Moretti 2014, Dukore 1980) er ikke det samme tilfellet med korrupsjonsmotivet. I *Samfundets støtter* (1877) og *John Gabriel Borkman* (1896) er også konkurs et betydningsfullt motiv. Konsul Karsten Bernick i *Samfundets støtter* reddet i sin tid den gamle ærverdige familiebedriften ved på korrupt vis å sno seg unna den fatale konkursen som skulle ha funnet sted. Banksjef John Gabriel Borkman i *John Gabriel Borkman* foretok omfattende ulovlige transaksjoner av kundenes bankinnskudd med det som følge at banken gikk konkurs. Hva slags status og funksjon har disse konkurstilfellene, som i seg selv representerer en form for dramatiske vendepunkt, forbundet som de er med korrupsjon, i den overordnede plottmessige komposisjonen fram mot klimaks, vendepunkt og slutt?

Warberg, Silje Haugen (NTNU, Trondheim)

Session 1.14

Pårørende perspektivet og paraordinære fortellinger

I boken *Vi er ikke alene. En personlig historie om annerledesbarnet i litteraturen* (2021) beskriver Tordis Ørjasæter en strømning i nyere norsk litteratur som også hennes eget forfatterskap er del av: Etablerte forfattere gir ut litterære tekster som bygger på egne erfaringer som foreldre og pårørende til såkalte «annerledesbarn», som i denne sammenhengen peker mot diagnoser som nevroutviklingsforstyrrelser og utviklingshemming. Det er både estetiske og etiske problemstillinger forbundet med det å gi stemme til personer som ikke selv kan fortelle sin historie, og dette er noe flere av forfatterne selv har pekt på (bla. Vaage 2016, Nilssen 2016; 2024, Ørjasæter 2021, Skjetne 2022). Den franske forfatteren Minh Tran Huy, i boken *Un enfant sans histoire* (Et barn uten historie, 2022) peker imidlertid på at problematikken også har en rent fortellerteknisk og dramaturgisk dimensjon: Hvordan fortelle når hovedpersonen mangler synlig agens, er uten verbalspråk og ikke har en utvikling med tydelige (indre eller ytre) vendepunkter og nye innsikter? I innlegget gir jeg eksempler på ulike måter det likevel fortelles på, og rollen pårørendeperspektivet spiller i dette. Jeg vil argumentere for at de ulike grepene har til felles at de innebærer ulike former for relasjonelle fortellestrategier, som jeg – med et begrep inspirert av litteraturviter Amelia DeFalcos (2016) forskning på omsorgsperspektiver i litteraturen – vil foreslå at gjør dem til *paraordinære fortellinger*.

Session 3.10

Anja Dahle Øverbyes *Bergen* (2018) i et psykisk helse-perspektiv

Anja Dahle Øverbyes tegneserieroman *Bergen* (2018) handler om Maria, som har blitt student i Bergen og bor i kollektiv med en venninne. Fortellingen kan sees på som en løsrevet fortsettelse av Øverbyes tidligere utgivelse *Hundedagar* (2015), som også tok for seg en overgangsperiode i livet – da mellom barndom og ungdomstid – og dens innvirkning på venns- og familierelasjoner. Handlingen i *Bergen* strekker seg over ett år og følger Maria i en sårbar fase av livet som ung voksen, der hun skal bygge nye relasjoner utenfor familien og navigere forpliktelser til venner, kjæreste, studier og jobb. I forbindelse med dette tematiserer romanen også Marias psykiske helse, som gradvis forverres i løpet av året til tross for at Maria både er åpen om problematikken og aktivt søker hjelp hos fastlegen sin. I innlegget drøfter jeg hvordan tematiseringen av psykisk helse henger sammen med den psykososiale utviklingen Maria gjennomgår i løpet av fortellingen, og dermed også med en litterær utforskning av de strukturene og premissene for samfunnsdeltagelse og fellesskap som preger denne livsfasen i vår samtid. Jeg vil argumentere for at vi i *Bergen*, i likhet med blant andre Anders N. Kvammens *Ungdomsskolen* (2016) ikke presenteres for en klassisk dramaturgi med et tydelig vendepunkt, men med en serie mindre forskyvinger, og at dette bidrar til en særskilt fremstilling av forholdet mellom psykisk helse, omsorg og ansvar i nyere norsk tegneserielitteratur.

Wennerscheid, Sophie (Københavns Universitet)

Session 4.4

»Utopien er nærmere end du tror.« Vendepunkter og visioner i dansk landbrug

Efter 1945 blev landbruget i Danmark stadig mere teknologiseret og industrialiseret. Billeder af moderne maskiner fremhæver branchens fremskridt og effektivitet. Samtidig lægger brands vægt på at skabe en forbindelse til natur og tradition. I mit oplæg undersøger jeg, hvilken rolle billeder og fortællinger har spillet i udviklingen af dansk landbrug fra 1945 og frem til i dag. Hvordan bruges produktmærker og reklamefilm til at skabe en idé om gode landbrugsprodukter, der overbeviser forbrugerne? Hvad kendetegner en succesfuld imagekampagne, og hvordan får nutidens modfortællinger plads—fortællinger, der ikke har til formål at markedsføre et produkt, men snarere vil bevirke en system- og livsstilsændring, der tager højde for udfordringerne fra klima- og biodiversitetskrisen?

Werner, Magdalena (University of Zurich)

Session 4.5

Peripeteia of Fragmentation. Motherhood as Monstrous Transformation

In Olga Ravn's fragmentary monumental work *Mit Arbejde* (2020), the peripeteia of the narrative is staged as a dual transformation of the expectant mother. The novel documents pregnancy as a process of physical alienation and an inevitable shift in identity, where the physical and emotional experiences of childbirth and childrearing overlap with the emergence of the self as an author. This slow, but steady transformation culminates in a moment of monstrosity. My contribution examines how Ravn's work uses childbirth as the peripeteia to portray maternal identity as a transformative and fracturing event: The turning point in Ravn's narrative is not only the physical phenomenon that splits the maternal body into two halves, but also the point in which the interaction of intellectual creation and self-destruction begins. Birth, as a decisive turning point, breaks through the normative concept of motherhood, making the unstable boundary between the ›Normal‹ and the ›Monstrous‹ evident. In this transgressive moment, the protagonist's self fractures, impacting both her changing body and her role as an author.

Willner, Jenny (LMU München)

Session 4.7

»Homsan bortom lustprincipen. Nummuliter, radiolarier och protozoa i *Sent i November*.«

Tove Janssons muminböcker har av Agneta Rehal-Johansson beskrivits som skildrande en »karnevalisk idyll«, en värld av metamorfoser, som rymmer såväl existentiella katastrofer som möjligheten till förnyelse. Vi intresserar oss i detta tvådelade föredrag för hur vändpunkten, dynamiken mellan katastrof och förnyelse i Janssons verk, kan tolkas med hjälp av Sigmund Freuds *Bortom lustprincipen*. Utifrån läsning av varsitt verk av Tove Jansson, *Sent i November* och *Kometen kommer*, och i dialog med *Towards the Limits of Freudian Thinking* (2024, ed. Westerink, Willner & Van Haute) kommer vi diskutera sambandet mellan upprepningstvång och peripeti i Tove Janssons muminvärld.

(Fortsettelse av Katarina Båths föredrag)

Wilkus, Aleksandra (Adam Mickiewicz University, Poznań)

Session 2.18

Vendinger, vendepunkter og Tilbakevendinger. Analyse av Kristin Bergets miniatyrroman *Sonja Sacre Coeur* (2015)

I tradisjonell forstand fremstar romanen som et rom for en sammenhengende, fullstendig og avrundet historiefortelling. Ser man likevel på sjangerens utvikling gjennom tidene, oppdager man raskt at dens variable grenser og strukturer avhenger av verdenshistoriens dynamikk og vår forståelse av menneskets plass i den ustabile virkeligheten. I møte med et skandinavisk fenomen, nemlig en punktroman, konfronteres vi med en særegen type leseropplevelse der et vanlig handlingsforløp blir erstattet med tilsynelatende løse, skiftende scener. Disse autonome punktene danner et større bilde dersom de leses som fragmenter av en (storre) sammenheng. »Tekstene er bevegelser« – slik beskrives Kristin Bergets miniatyrroman *Sonja Sacre Coeur* (2015) på H//O//F forlags nettside. Det som ellers kjennetegner denne boken, er ifølge utgiveren »en følelse av vilje, av retning, av kraft og tempo«. I lys av den omfattende diskusjonen om begrepet punktroman, omtalt blant annet av Aldona Zańko i boken *Moderne dansk kortprosa i dialog. En genreundersøgelse ud fra et intertekstuellet perspektiv* (2015), kan vi si at Kristin Bergets prosastykke faller inn under dette brede konseptet. Hovedpersonen Sonja beveger seg mellom ulike rom og spiller forskjellige roller i hvert av dem. Fortelleren gir oss et innblikk i ulike momenter fra hennes opphold i Polen, men deres fragmentariske karakter gjør det vanskelig å danne seg et fullstendig bilde – en slags ønsket sannhet om hendelsene og om Sonja som person. Det vi imidlertid får, er punktene, stedene som innebarer endring, både fysisk og mentalt. Blant de mest relevante er hovedpersonens Tilbakevending: Hjemme i Norge er alt annerledes. Ved å peke på mer eller mindre åpenbare høyde- og vendepunkter i romanen vil jeg diskutere rollen til det MarXn Heidegger kaller *Heimkehr*. Se i et større perspektiv er nemlig Sonjas hjemkomst ikke bare et viktig orienteringspunkt som deler teksten inn i et før og et etter, men også et landskapsstykke som manifesterer seg både inni og utenfor hovedpersonen.

Zańko, Aldona (Adam Mickiewicz University, Poznań)

Session 2.18

Mapping metamorphosis – time and space in Helle Helle's novel *Hafni fortæller* (2023)

In our presentation, we intend to examine the chronotopic composition of one of the most remarkable Danish novels of recent time, which is *Hafni fortæller* (2023), written by Helle Helle. In this radically experimental piece of fiction, the storyline unfolds as a highly tangled, and yet reconstructable account of a road trip undertaken by Hafni, a woman struck by midlife crisis, in response to which she strives to »remake herself«. While read with focus on the interrelation between time and space, the novel appears as torn between two chronotopical templates. The first one is what Bakhtin calls »the adventure novel of everyday life«, central to which is the notion of personal transformation pictured through the course of a physical journey (Bakhtin 1937-38/1981). The other one can be referred to as a the "postmodern chronotope", where the idea of consistent progression through time and space, and, hereby, the turning points in life, is defied as being out of track with the inherent discontinuity and randomness of the human existence (Smethurst 2000). By means of exploring the balance between these two models employed by the author, our aim is to retrieve the overall worldview presented in the novel, as it gets reflected in its spatio-temporal composition.

Zillén, Erik (Lund University)

Session 2.13

Per Olov Enquists *Till Fedra* och vändpunkterna

Per Olov Enquists andra drama *Till Fedra* (1980) går i explicit dialog med Jean Racines *Phèdre* (1677). Racines tragedi kan betraktas som en paradigmatiske konkretisering av det fransk-klassicistiska regelverket; med matematisk exakthet placerar den peripetin – beskedet att Theseus lever – på rad 827 av versdramats 1654 rader. Föredraget diskuterar hur Enquist i sin remake transformerar det dramatiska upplägget i Racines 1600-talstragedi och i stället låter *Till Fedra* aktualisera andra vändpunkter. På ett strukturellt plan marginaliseras uppgiften att kungen lever, medan den metaforiska sexakten mellan Fedra och Hippolytos upphöjs till dramats peripeti. Tematiskt distanserar sig Enquists pjäs med metalitterära medel från det som i dess sjätte sång benämns »de klassiska höjdpunkterna«. Och inom ramen för den triptyk som pjäsen bildar tillsammans med *Tribadernas natt* (1975) och *Från regnormarnas liv* (1981) utgör *Till Fedra* i sin helhet en vändpunkt: den är »mittbilden«, skriver Enquist i ett efterord, »den punkt varifrån förändringen måste komma«.

Żmuda-Trzebiatowska, Magdalena (Adam Mickiewicz University, Poznań)

Session 4.1

Om djävulen som har förlorat i klädpoker och andra osannolika historier. Förbluffande vändningar och oväntade upplösningar i Carl-Johan Vallgrens berättande visor

Carl-Johan Vallgren (f. 1964) är en etablerad svensk författare, vinnare av bl.a. Augustpriset 2002 och Deckarakademiens pris Årets svenska kriminalroman 2024. Förutom romaner, noveller och teaterpjäser omfattar hans författarskap också sångtexter. Han har hittills gett ut sju skivor där han står för både text och musik, vilket ger anledning till att kalla honom »singer-songwriter». I sitt låtskapande pendlar han mellan intim kabarésång (med tysk kabarémusik från 1920- och 1930-talen som förebild) och rockmusik som han framför med kompband. Den rika svenska vistraditionen med Bellman, Taube och Vreeswijk i spetsen är också en viktig källa som Vallgren öser ur och i flera avseenden kan han uppfattas som visförfattare. Det är den litterära visan som han skapar, där texten står i fokus och används för att fånga lyssnarnas uppmärksamhet. En stor del av hans visor har dessutom en utpräglad episk karaktär och ett äventyrligt, ofta tillspetsat innehåll. De framstår som »noveller i versform» som Stephen Farran-Lee uttryckte det i sin text på omslaget av Vallgrens första skiva *Klädpoker med djävulen* (1996). Föremål för min undersökning är just dessa berättande visor, där Vallgren både får publiken att roa sig hejdlöst och ger den en tankeställare, då han driver med mänskliga svagheter eller utsätter den svenska välfärdsstaten för kritisk granskning. I mitt bidrag analyserar jag de utvalda sångerna i syfte att kartlägga deras narrativa struktur och urskilja några mönster som tillämpas i berättandet. Jag utgår från berättarröst och synvinkel, funderar kring den narrativa tiden och hänvisar till *the 7-Point Story Structure* av Dan Wells (2013). I synnerhet fokuserar jag på de överraskande vändningar och okonventionella handlingsupplösningar som Vallgren är mästare på.

Żurawska, Elżbieta (Uniwersytet Jagielloński, Krakow)

Session 2.11

Vändpunkter i den posthumanistiska romanen – *Aftonland* av Therese Bohman

Begreppet posthumanism användes troligen för första gången av Ihab Hassan år 1977. Det posthumanistiska perspektivet utgår ifrån ett antagande om att humanismen har kommit till sitt slut. Enligt den italienska filosofen Rosi Braidotti stannar dock posthumanismen inte vid att förkunna »människans kris« (»crisis of Man«) utan söker alternativa lösningar. I *The Posthuman* (2013) påpekar Braidotti att humanismens slut för med sig många positiva konsekvenser. Hon understryker att den posthumanistiska reflektionen är aktiverande och affirmativ. Den är ett verktyg som hjälper att bättre synkronisera människan och den ständigt förändrande världen.

Therese Bohmans roman *Aftonland* (2016) kan betraktas som posthumanistisk i Braidottis förståelse. Romanen är ett slags litterär diagnos av antropocen och genomsyras av övertygelsen att världen står inför en vändpunkt. Denna vändpunkt föregås av en rad kriser som romanen tematiserar – den västerländska kulturens kris, klimatkris, kapitalismens kris, universitetets kris etc. Mot en sådan bakgrund upplever gestalterna på olika narrativa nivåer sina personliga kriser. Det intressanta är att dessa kriser blir vändpunkter som mot förväntan leder till happy endings.

Målet med det här föredraget är att närmare analysera på vilket sätt dessa vändpunkter och happy endings konstrueras i texten. De kan tacksamt analyseras med hjälp av sådana begrepp som, förutom posthumanism (Braidotti 2013) och antropocen (Crutzen et al. 2000), även kapitalocen (Moore 2016) och naturkultur (Haraway 2000).